

Pohjois-Pohjanmaan hyvinvointialueen pelastustoimen

PALVELUTASOPÄÄTÖS 2024-2025

Hyväksytty aluevaltuustossa 20.11.2023

PPHVA/11223/00.02.04.02.02/2023

Käsittelyhistoria

Toimielin	Päivämäärä
Turvallisuuslautakunta	24.8.2023
Lausuntokierros 29.8.-29.9.2023	
Turvallisuuslautakunta	9.10.2023
Aluehallitus (info)	10.10.2023
Aluehallitus	31.10.2023
Aluevaltuusto (info)	13.11.2023
Aluevaltuusto	20.11.2023

Pohjois-Pohjanmaan
pelastuslaitos

Yhteiset palvelut
20.11.2023

Sisällys

JOHDANTO	4
Pohjois-Pohjanmaan hyvinvointialueen pelastustoimi	8
1 KESKEISET LINJAUKSET	11
1.1 Painopisteet ja strategiset päämäärät.....	11
1.2 Tarpeen, määrän ja laadun määrittelemine	12
1.3 Tuottamistavan valinta	13
1.4 Tuottamisen ohjaus ja valvonta (omavalvonta).....	14
1.5. Jatkuvan riskien hallinnan menetelmät	15
1.6. Tuottamisen järjestelyt häiriötilanteissa	16
1.7. Tuottamisen järjestelyt poikkeusoloissa.....	17
2 PÄÄTTYVÄN PALVELUTASOPÄÄTÖSKAUDEN ARVIOINTI	18
2.1 Onnettomuuksien ehkäisy ja valvonta.....	18
2.2 Pelastustoiminta	18
2.3 Pelastustoimen suunnitelmat	19
2.4 Pelastustoimen vapaaehtoistoiminta.....	20
2.5 Väestönsuojeluun varautuminen	21
3. RISKIANALYYSIN TULOKSET JA JOHTOPÄÄTÖKSET	23
4 PALVELUTASOA KOSKEVAT PÄÄTÖKSET PALVELUALUEITTAIN	29
4.1 Onnettomuuksien ehkäisy ja valvonta.....	29
4.1.1 Pelastustoimelle kuuluva ohjaus, neuvonta ja turvallisuusviestintä.....	29
4.1.2 Palontutkinta	31
4.1.3 Yhteistyö onnettomuuksien ehkäisemisessä	32
4.1.4 Onnettomuuskehityksen seuranta	34
4.1.5 Hyvinvointialueiden yhteistoiminnassa hoitamien onnettomuuksien ehkäisyyn ja valvontaan kuuluvien tehtävien asianmukaisen järjestämisen valvonta	35
4.1.6 Valvontatehtävät	35
4.1.7 Valmiuden tarkastaminen	37
4.2 Pelastustoiminta ja siihen varautuminen.....	38
4.2.1 Väestön varoittaminen vaaratilanteessa sekä siihen liittyvä hälytysjärjestelmä	38
4.2.2 Pelastustoiminta.....	40
4.2.2.1 Toimintavalmiusaikatavoitteet	40
4.2.2.2 Valmiuden säätelyn toimintamallit	42
4.2.2.3 Henkilöstövoimavarojen määrä ja laatu hyvinvointialueen eri osissa	43
4.2.2.4 Henkilöstövoimavarojen osaamisen ylläpidon ja kehittämisen pääperiaatteet	44

4.2.2.5 Henkilöstövoimavarojen fyysisen toimintakyvyn vähimmäistaso	46
4.2.2.6 Kalustovoimavarat toiminnoittain alueen eri osissa.....	48
4.2.2.7 Pelastusasemat, paloasemat sekä muut kiinteistöt ja toimipisteet	50
4.2.2.8 Savusukellusvalmiudet alueen eri osissa.....	51
4.2.2.9 CBRNE- ja kemikaalisukellusvalmiudet alueen eri osissa	53
4.2.2.10 Vesipelastusvalmiudet alueen eri osissa.....	54
4.2.2.11 Valmius ympäristövahinkojen torjuntaan (YVT-valmius).....	55
4.2.2.12 Korkealta pelastamisen valmiudet.....	56
4.2.2.13 Sammutusvesijärjestelyt alueen eri osissa.....	58
4.2.2.14 Muiden paikallisten riskien mukaiset valmiudet.....	59
4.2.3 Pelastustoiminnan johtaminen	60
4.2.4 Yhteistoiminnassa hoidettavien tehtävien asianmukaisuuden valvonta	62
4.2.5 Pelastusviranomaisen virka-apu muille viranomaisille	63
4.2.6 Kansainvälinen toiminta sekä kansainvälisen avun antaminen ja vastaanottaminen	64
4.3 Pelastustoiminnan suunnitelmat	66
4.3.1 Hälytysohje.....	66
4.3.2 Pelastuslaitosten keskinäisen avunannon suunnittelu	67
4.3.3 Yhteistyön suunnittelu pelastustoiminnassa	68
4.3.4 Onnettomuusuhkien edellyttämät pelastustoimintaa ja sen johtamista koskevat suunnitelmat	69
4.3.5 Erityistä vaaraa aiheuttavien kohteiden ulkoiset pelastussuunnitelmat.....	70
4.4 Pelastustoimen vapaaehtoistoiminta.....	71
4.4.1 Vapaaehtoisten käyttö pelastustoimen palveluiden tuottamisessa	71
4.4.2 Pelastustoimen vapaaehtoistoiminnan edistäminen.....	72
4.4.3 Sopimuspalokuntaan ja muuhun vastaavaan yhteisöön kuuluvan terveystarkastukset.....	74
4.4.4 Sivutoimisen henkilöstön ja sopimushenkilöstön koulutus	75
4.5 Pelastustoimen viranomaisten vastuulla oleva väestönsuojeluun varautuminen	76
4.5.1 Väestönsuojeluun varautumisen edellyttämästä suunnittelu.....	76
4.5.2 Väestönsuojelutehtävien edellyttämän toiminnan ja suunnitelmien yhteensovittaminen	77
4.5.3 Hyvinvointialueen väestönsuojeluorganisaatio	78
4.5.4 Väestönsuojelutehtäviin tarvittavan henkilöstön varaaminen	79
4.5.5 Väestönsuojelun johto- ja erityishenkilöstön koulutustarve	80
4.5.6 Poikkeusolojen johtamisedellytysten varmistaminen.....	81
4.5.7 Kuntien kanssa tehtävä yhteistyö	82
5 KEHITTÄMISSUUNNITELMA	83

Liitteet	Liite 1, CBRNE-valmius (salassa pidettävä) Riskianalyysi (salassa pidettävä)
----------	---

JOHDANTO

Palvelutasopäätöksen säädösperusta ja laadintaprosessi

Palvelutasopäätös (jäljempänä myös PTP) on hyvinvointialueen pelastustoimen lakisääteinen päätös siitä, kuinka se järjestää pelastustoimen lakisääteiset ja palvelutasopäätöksessä sovitut muut tehtävät alueellaan. Keskeisen osan näistä palveluista muodostavat lakisääteiset tehtävät, joita ovat muun muassa pelastustoimelle kuuluva ohjaus, neuvonta, turvallisuusviestintä, valvonta ja pelastustoiminta. Pelastustoimelle vapaaehtoiisiin tehtäviin lukeutuu muun muassa ensihoitopalvelua tukeva ensivastetoiminta.

Palvelutasopäätöksen laatimisesta säädetään pelastustoimen järjestämislaissa (Laki pelastustoimen järjestämisestä, 613/2021) ja sisäministeriön asetuksessa (sisäministeriön asetus pelastustoimen palvelutasopäätöksestä, 1225/2022). Palvelutason riski- ja tarveperusteista mitoittamista käsitellään järjestämislain 3 ja 6 §:ssä. Palvelutasosta päättämistä, päätöksen sisältöä ja voimassaoloaikaa sekä aluehallintovirastolle kuuluvaa palvelutason valvontaa koskevat kohdat sisältyvät lain 6 §:ään. Palvelutasopäätösasetuksessa säädetään pelastustoimen palvelutasopäätösten rakenteen ja sisällön perusteista sekä aluehallintovirastolle kuuluvasta palvelutason arvioinnista. Asetuksen valmistelumuistiossa (SM, 20.12.2022) on annettu muun ohella palvelutasopäätösten sisällysluettelo, jota on noudatettava.

Palvelutasopäätösten sisältöä ohjaa myös aluehallintovirastojen ja sisäministeriön yhteistyössä laatima palvelutasopäätösten arviointitaulukko eli niin sanottu sisältövaatimustaulukko. Taulukko perustuu edellä mainittujen säädösten lisäksi muun muassa lakiin hyvinvointialueista (611/2021), pelastuslakiin (379/2011), valmiuslakiin (1552/2011), palvelutasopäätösasetuksen valmistelumuistioon sekä lukuisiin muihin pelastusalan normeihin.

Säädökset ja arviointitaulukko edellyttävät lisäksi, että seuraavat lausunnot, suositukset ja periaatteet huomioidaan palvelutasopäätöstä laadittaessa:

- **Aluehallintoviraston lausunto palvelutasopäätöksen luonnoksesta**

Pohjois-Suomen aluehallintoviraston lausunto PTP 2024–2025 luonnoksesta on saatu 27.9.2023. Lausunnon mukaan PTP-luonnoksessa on useita puutteita, jotka on korjattava PTP:n jatkovalmistelussa. Puutteet liittyivät muun muassa riskiruutujen ja toteutuneiden toimintavalmiusaikojen tarkasteluun sekä pelastustoiminnan henkilöstöresursseihin alueen eri osissa. Myös muiden kuin sisältövaatimustaulukossa erikseen mainittujen uhkien ja riskien mukainen toimintakyky vaati tarkentamista. Lausunto sisälsi myös useita suosituksia, joilla palvelutasopäätöstä tulisi täydentää tai tarkentaa. Aluehallintoviraston lausunto on huomioitu palvelutasopäätöksen jatkovalmistelussa.

- **Sisäministeriön antamat suositukset hyvinvointialueen pelastustoimen järjestämiseen**

Sisäministeriön suositukset liittyvät pelastustoimen järjestämislain (613/2021) 10 §:n tarkoittamiin vuosittaisiin neuvotteluihin, joissa Sisäministeriön, Valtiovarainministeriö ja Hyvinvointialue neuvottelevat hyvinvointialueen järjestämisvastuuseen kuuluvien pelastustoimen tehtävien toteuttamisesta. Kyseiset neuvottelut käydään vasta syksyllä 2023, joten niiden tulokset (suositukset) eivät ole vielä käytettävissä.

- **Hyvinvointialueen vuosittainen selvitys palvelujen toteutumisesta ja talouden tilasta**

Hyvinvointialueen vuosittaisella selvityksellä viitataan pelastustoimen järjestämislain (613/2021) 13 §:ään ja asetukseen hyvinvointialueen seuranta ja arviointivelvollisuudesta (1213/2022). Palvelutasopäätöstä valmisteltaessa on huomioitava, miten viimeisimmän selvityksen mukaiset puutteet palvelutasossa on huomioitu palvelutasopäätöstä valmisteltaessa.

Vuosi 2023 on Pohjois-Pohjanmaan hyvinvointialueen pelastustoimen ensimmäinen toimintavuosi. Hyvinvointialue on laatinut selvityksen Pohjois-Pohjanmaan maakunnan pelastustoimien vuoden 2022 palveluista (tuottajana Oulu-Koillismaan ja Jokilaaksojen pelastuslaitokset) keväällä 2023 osana SM:n tietopyyntöön (3.2.2023, VN/3593/2023) vastaamista. Selvityksen keskeiset johtopäätökset on esitetty tämän palvelutasopäätöksen kohdissa 2.1–2.5. Selvityksen havainnot on huomioitu palvelutasopäätöksen jatkovalmistelussa.

- **Aluehallintoviraston vuosittainen asiantuntija-arvio pelastustoimen palveluiden tilasta**

Pelastustoimen järjestämislain (613/2021) 14 §:n mukaan Aluehallintovirasto laatii vuosittain arvion pelastustoimen palveluiden tilasta. Vuotta 2022 koskeva valtakunnallinen arvio julkaistaan myöhemmin syksyllä, mutta sen Pohjois-Pohjanmaan pelastustoimea koskeva osuus (pvm. 2.8.2023) on huomioitu palvelutasopäätöstä 2024–2025 laadittaessa. Arvion mukaiset keskeisimmät kehittämisskohdat ovat tiivistetysti seuraavia:

- Turvallisuusviestinnän palveluiden tasapuolisen saatavuuden varmistaminen alueen eri osissa.
- Paloturvallisuuden itsearvioinnin vaikuttavuuden kehittäminen.
- Palontutinnan toteutuminen ja tutkinnan käytäntöjen yhtenäistäminen vakavia henkilö- ja omaisuusvahinkoja aiheuttaneissa tulipaloissa.
- Pelastuslain 41 §:n mukaisen ilmoitusmenettelyn toteutuminen ohjeistuksen mukaisesti, jos/kun ilmoituskynnys täyttyy.
- Onnettomuuksien ehkäisyn riittävän henkilöstöressin varmistaminen.
- Pelastustoiminnan pitkään jatkuneiden toimintavalmiuspuutteiden (riskialuejaon ongelmavuudet) ratkaiseminen.
- Pelastustoimen rahoituksen ja/tai palveluiden kehittäminen siten, että lakisääteiset palvelut toteutuvat jo lähtökohtaisesti riittämätön rahoitus huomioon ottaen.
- Yhdistyneiden pelastuslaitosten palveluiden yhteensovittaminen yleensä ja erityisesti ympäristövahinkojen torjunnassa.
- Yhdistyneiden pelastuslaitosten pelastustoiminnan suunnitelmien yhteensovittaminen ja riskiperusteinen tarkastelu.
- Riittävän henkilöstöressin varmistaminen pelastustoiminnan suunnitteluun, harjoitusten suunnitteluun ja läpiviemiseen sekä suuronnettomuusvaarasta tiedottamiseen, kun on kyseessä ulkoisen pelastussuunnitelman vaativa, erityistä vaaraa aiheuttava kohde.
- Vapaaehtoistoiminnan mahdollisuuksien huomiointi pelastustoimen palveluiden tuottamisessa.
- Poikkeusolojen tilanteisiin liittyvä pelastustoimen väistötilojen tarve ja tarvittavien tilojen varaaminen.
- Riittävän henkilöstöressin varmistaminen pelastustoimelle kuuluvien väestönsuojelutehtävien hoitamiseen.
- Vakavat häiriötilanteet ja poikkeusolot huomioiva pelastustoimen palveluiden jatkuvuudenhallinta.

- o Pelastustoimen investointien vaikuttavuuden esittämistä tulisi kehittää huomioiden myös öljysuojelurahastoon ja ympäristövahinkorahastoon liittyvät epävarmuudet.

- **Aluehallintoviraston antamat puutteiden ja epäkohtien korjaamista koskevat määräykset**

Pelastustoimen järjestämislain (613/2021) 18 §:n mukaan aluehallintoviraston tehtävänä on valvoa, että hyvinvointialueen pelastustoimen palvelutaso on riittävä.

Pohjois-Suomen aluehallintovirasto on todennut, että Pohjois-Pohjanmaan pelastustoimialueella on pitkään jatkuneita kiireellisen pelastustoiminnan toimintavalmiuspuutteita. Puutteet liittyvät Pelastustoimen toimintavalmiuden suunnitteluohjeen (SM 21/2012) mukaisten riskiruuutujen tavoittamiseen vaaditussa ajassa. Niin sanottuja ongelmaruutuja on vuosista 2020–2022 sekä vuoden 2023 ensimmäisestä puolikkaasta tehdyn tarkastelun mukaan 7 ja ne kaikki sijaitsevat Oulussa. Aluehallintovirasto on puuttunut asiaan viimeksi 12.9.2023 antamassaan päätöksessä (PSAVI/1755/2021).

Pelastustoimessa ollaan hyvin tietoisia aluehallintoviraston esille nostamista puutteista ja ne on huomioitu laadittavassa palvelutasopäätöksessä 2024–2025.

- **Pelastustoimen palveluiden yhdenvertainen saatavuus koko pelastustoimialueella**

Useat eri säädökset Suomen perustuslakia myöten edellyttävät yhdenvertaisuutta. Yhdenvertaisuus palveluiden järjestämisessä ja tuottamisessa, yhdenvertaisuus työyhteisössä, yhdenvertaisuus ihmisten kohtaamisessa on keskeistä myös Pohjois-Pohjanmaan pelastustoimessa aina pelastustoimen arvoista alkaen. Palveluiden yhdenvertaisen toteutumisen seuranta on yksi pelastustoimen omavalvonnan aihealueista.

Palvelutasopäätöksen laadintaprosessi

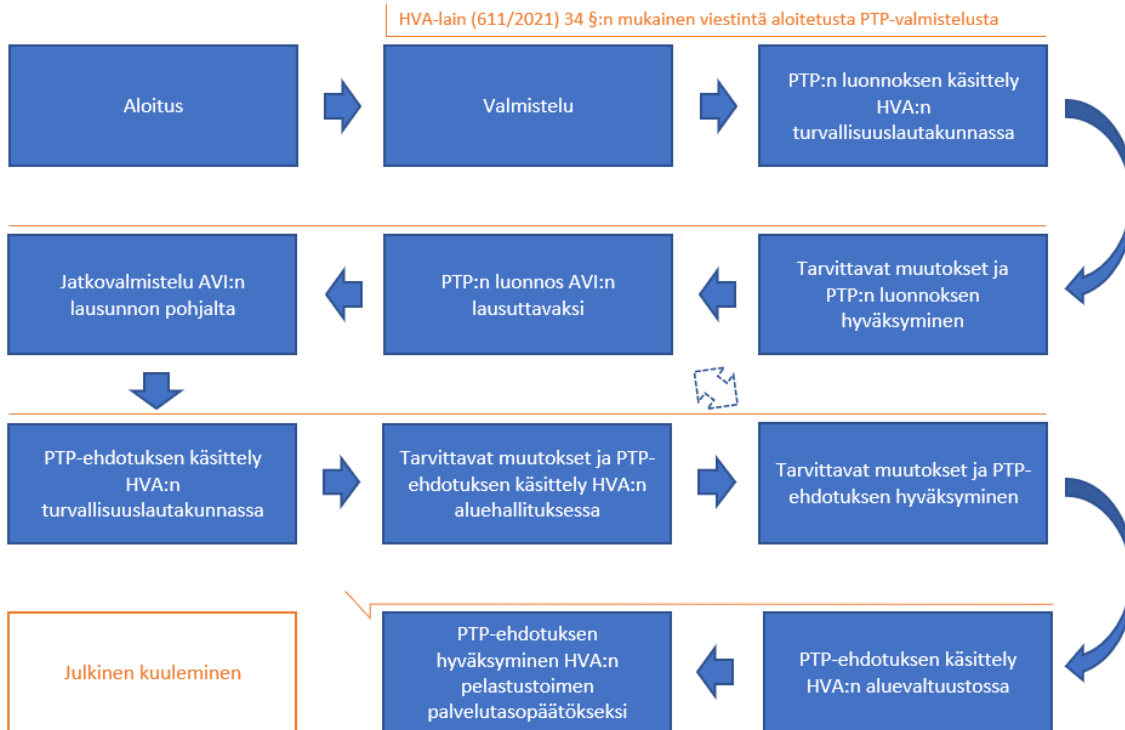
Palvelutasopäätöksen laadintaprosessia määrittelevät pelastustoimen lainsäädäntö ja hyvinvointialueen hallinto-sääntö (hyväksytty 1.3.2022). Pohjois-Pohjanmaan hyvinvointialueen hallintosäännössä turvallisuuslautakunnan tehtävänä on valmistella aluehallitukselle ja aluevaltuustolle esitys pelastustoimen palvelutasopäätökseksi. Käytännön valmistelutyö tehdään pelastustoimen henkilöstön keskuudessa virkatyönä.

Ensimmäisessä vaiheessa valmistellaan PTP-luonnos, joka tuodaan turvallisuuslautakunnan käsiteltäväksi. Luonnokseen tehdään turvallisuuslautakunnan tarpeelliseksi katsomat lisäykset ja korjaukset, jonka jälkeen luonnos lähetetään pelastustoimen järjestämislain (613/2021) 6 §:n mukaisesti aluehallintoviraston lausuttavaksi. PTP-luonnoksen ja aluehallintoviraston lausunnon pohjalta valmistellaan turvallisuuslautakunnassa käsiteltävä PTP-ehdotus (tarkistettu PTP-luonnos). PTP-ehdotukseen tehdään turvallisuuslautakunnan tarpeelliseksi katsomat tarkistukset, jonka jälkeen ehdotus tuodaan aluehallituksen käsiteltäväksi. Jos aluehallituksen edellyttämällä muutoksilla tarkistettu PTP-ehdotus poikkeaa merkittävästi PTP-luonnoksesta, käydään keskeisistä muutoksista keskustelu aluehallintoviraston kanssa. Asiakirjaan tehdään vielä viimeiset tarpeelliset tarkistukset, jonka jälkeen PTP-ehdotus tuodaan pelastustoimen järjestämislain 6 §:n mukaisesti hyvinvointialueen aluevaltuuston hyväksyttäväksi. Aluevaltuuston päätöksestä voi valittaa hyvinvointialuelain (611/2021) 140 §:n mukaisella aluevalituksella, jonka vuoksi palvelutasopäätöstä koskevat kokousasiakirjat on asetettava julkisesti nähtäväksi.

Pelastustoimen järjestämislain 6 § edellyttää palvelutasopäätöksen laatimista määräajaksi. Lain perustelu-
muiston (HE 241/2020 vp) mukaan on tarkoitus, että palvelutasopäätöksen voimassaoloaika noudatteli

valtuustokausia siten, että palvelutasopäätös laadittaisiin aina uuden aluevaltuuston aloittaessa toimintansa. Tämän periaatteen mukaisesti nyt laadittava palvelutasopäätös koskee vuosia 2024–2025.

Kuva 1. Palvelutasopäätösprosessi

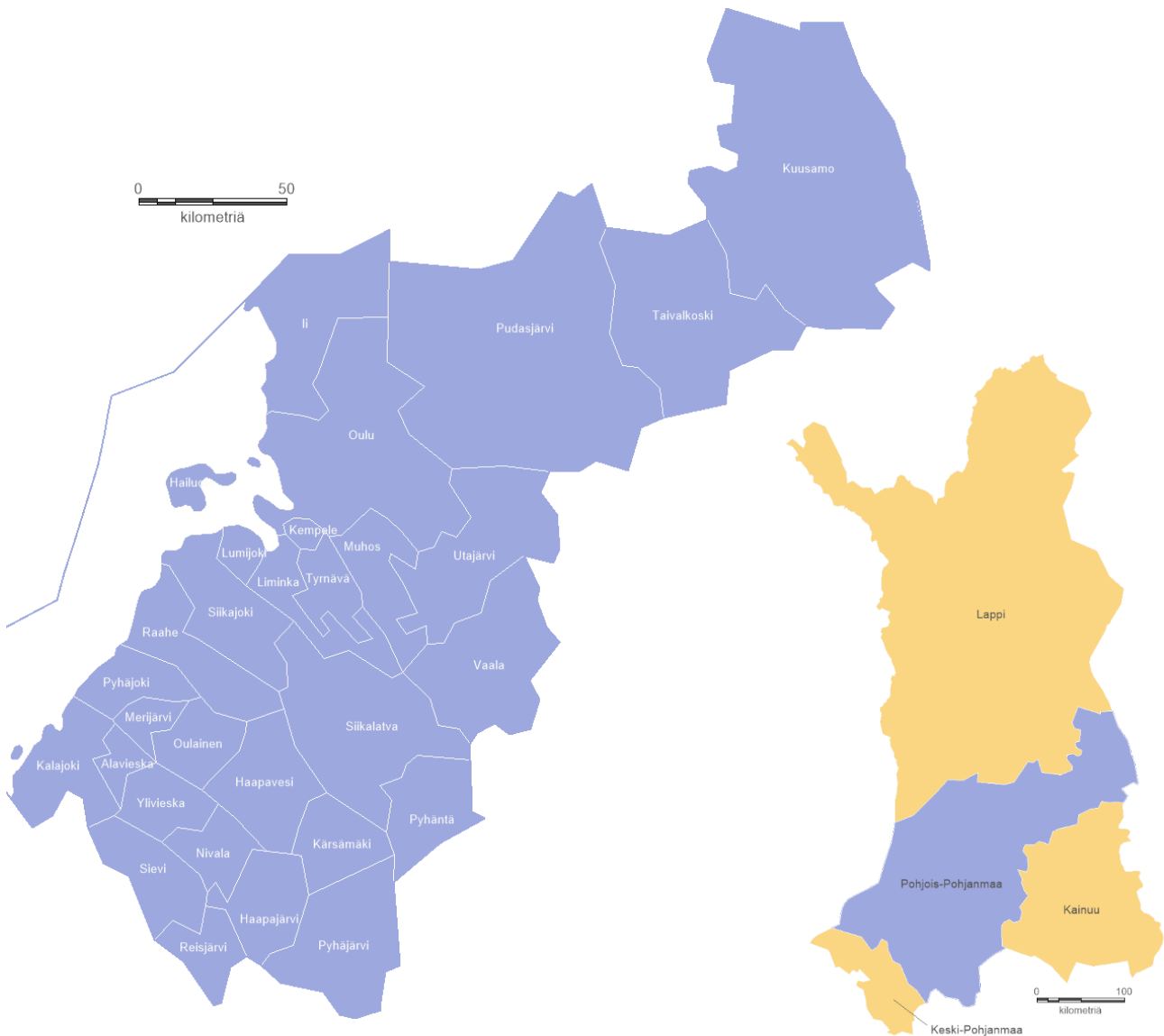

Pohjois-Pohjanmaan hyvinvointialueen pelastustoimi

Hyvinvointialueita koskevan toimeenpanolain (616/2021) ja pelastustoimen järjestämislain (613/2021) mukaan hyvinvointialueet vastaavat pelastustoimen tehtävien järjestämisestä. Hyvinvointialueista, niihin kuuluvista kunnista ja hyvinvointialueiden nimistä säädetään toimeenpanolain (616/2021) 6–7 §:ssä. Sen mukaisesti Pohjois-Pohjanmaan hyvinvointialueeseen ja samalla Pohjois-Pohjanmaan pelastustoimialueeseen kuuluvat seuraavat kunnat:

- Alavieska, Haapajärvi, Haapavesi, Hailuoto, Ii, Kalajoki, Kempele, Kuusamo, Käsämäki, Liminka, Lumijoki, Merijärvi, Muhos, Nivala, Oulainen, Oulu, Pudasjärvi, Pyhäjoki, Pyhäjärvi, Pyhäntä, Raahel, Reisjärvi, Sievi, Siikajoki, Siikalatva, Taivalkoski, Tyrnävä, Utajärvi, Vaala ja Ylivieska.

Pohjois-Pohjanmaan pelastustoimi kuuluu Lapin, Kainuun ja Keski-Pohjanmaan hyvinvointialueiden pelastustointien muodostamaan Pohjois-Suomen pelastustointien yhteistyöalueeseen.

Kuva 2: Pohjois-Pohjanmaan pelastustoimialue ja Pohjois-Suomen yhteistyöalue (Taustakartta: MML)

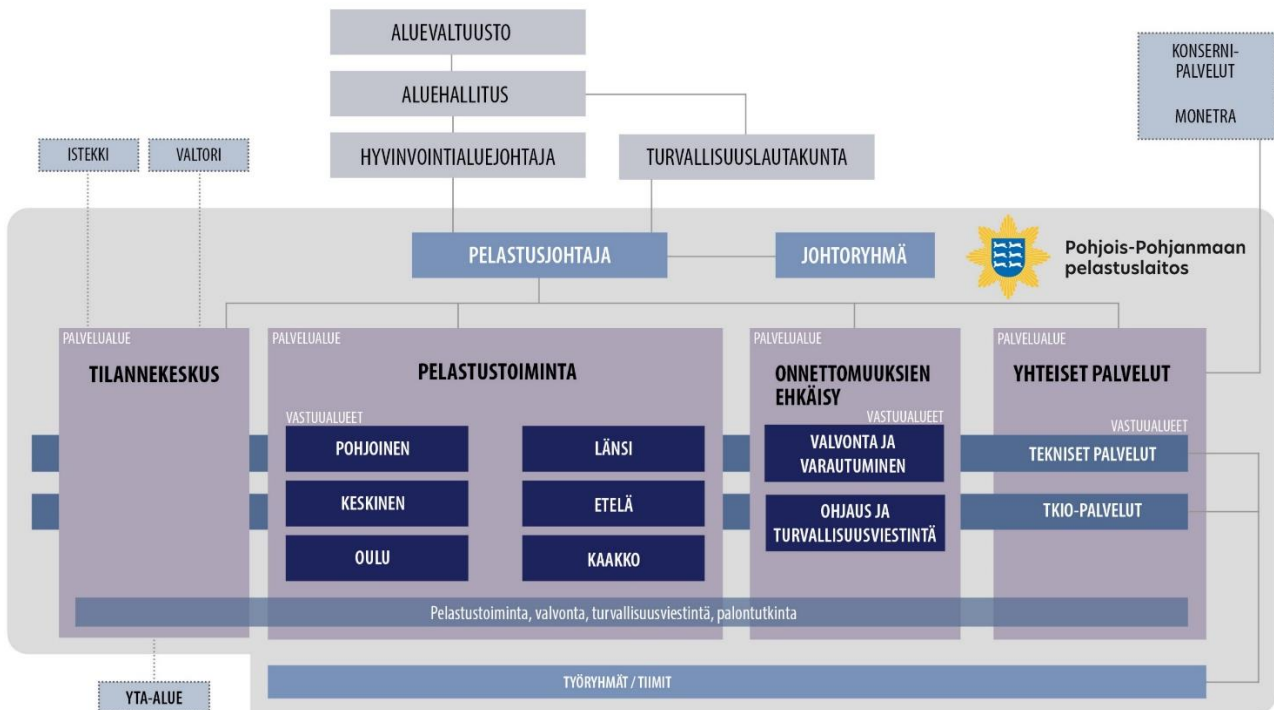

Pohjois-Pohjanmaan pelastustoimen organisoinnin perusteet on määritetty hyvinvointialueen hallintosäännössä. Hallintosäännön mukaan Pohjois-Pohjanmaan pelastuslaitos on osa Pohjois-Pohjanmaan hyvinvointialuekonsernia ja organisaatiossa rinnakkainen toimiala sote-palveluille.

Hyvinvointialuekonsernissa ylintä päätäntävaltaa käyttävät aluevaltuusto, -hallitus ja hyvinvointialuejohtaja. Aluehallitus päättää hyvinvointialuejohtajan esityksestä muun muassa pelastustoimen toimialuejohtajasta. Aluehallitus päättää hyvinvointialuejohtajan ja pelastustoimen toimialuejohtajan esityksestä myös pelastustoimen toimialuetta varten perustettavista viroista ja toimista sekä toimialueen palvelualueista. Palvelualueiden alaisista vastuualueista päättää toimialuejohtajan esityksestä hyvinvointialuejohtaja. Vastuualueita pienemmistä vastuuyksiköistä päättää palvelualuejohtajan esityksestä toimialuejohtaja.

Edellä kuvattujen periaatteiden mukaisesti pelastustoimen toimialuetta (pelastuslaitosta) johtaa pelastustoimen toimialuejohtaja (pelastusjohtaja). Toimiala on jaettu neljään palvelualueeseen: Tilannekeskus, pelastustoiminta, onnettomuuksien ehkäisy ja yhteiset palvelut. Pelastustoiminta on jaettu lisäksi kuuteen vastuualueeseen ja onnettomuuksien ehkäisy ja yhteiset palvelut kahteen vastuualueeseen. Palvelualueita johtavat pelastuspäällikkö virkanimikettä käyttävät palvelualuejohtajat.

Pelastuslaitoksen monijäsenisenä toimielimenä ja samalla pelastuslain (379/2011) 26 §:n mukaisena pelastusviranomaisena toimii aluehallitus (hallintosääntö, 12 §). Hyvinvointialuekonsernin toimikunnista turvallisuuslautakunnan tehtävänä on muun ohella seurata ja arvioida pelastuslaitoksen palveluiden lainmukaisuutta, vaikuttavuutta ja palvelutason toteutumista. Hyvinvointialueella noudatetaan yksijohtajajärjestelmää. Kunkin organisaatiotason johtajalla ja esihenkilöllä on toiminnallinen ja taloudellinen kokonaisvastuu johtamastaan toiminnasta.

Kuva 3. Pelastuslaitoksen hallinnollinen organisaatio.

Pohjois-Pohjanmaan pelastuslaitoksen päätoimisen henkilöstön määrä oli kesällä 2023 viransijaiset mukaan lukien noin 370 henkilöä ja sopimushenkilöstön määrä noin 1 100 henkilöä, joista hälytysosastoihin kuuluu noin 835 henkilöä. Pelastustoimen palveluita on tuotettu 46 paloasemalta.

Pelastuslaitoksen keskeisiä tunnuslukuja (kesäkuu 2023):

Päätoiminen vakinainen henkilöstö yhteensä	339	
- miehiä	330	
- naisia	9	
Päätoiminen vakinainen henkilöstö palvelualueittain		
- Tilannekeskus	3	
- Pelastustoiminta	291	
o päällystö	26	
o alipäällystö	46	
o miehistö	219	
o alipäällystö ja miehistö:	265	pelastussukelluskelpoisia 92 %
- Onnettomuuksien ehkäisy	24	
- Yhteiset palvelut	21 (lisäksi konsernipalveluissa 7)	
Määräaikaiset (muun muassa lomittajat)	noin 40	
Sopimushenkilöstö yhteensä	noin 1 100	
- miehiä	noin 900	
- naisia	noin 200	
- pelastustoiminnan hälytysosastoissa yhteensä	noin 835	pelastussukelluskelpoisia 23 %
Pelastuslaitoksen sisäisten ja ulkoisten kulujen talousarvio vuodelle 2023	noin 39,6 M€	noin 95,0 €/asukas
Pelastustoimialueen väestömäärä (1.1.2023, Tilastokeskus)	416 543	
Pelastustoimialueen pinta-ala (mukaan lukien merialue)	noin 46 000 km ²	

1 KESKEISET LINJAUKSET

1.1 Painopisteet ja strategiset päämäärät

Pohjois-Pohjanmaan pelastustoimen palvelun tuottamisesta vastaa pääosin Pohjois-Pohjanmaan pelastuslaitos. Sen palvelutuotanto ensimmäisenä toimintavuotena 2023 on nojannut vahvasti alueen kahden aikaisemman pelastustoimen suunnitteluperusteiden varaan. Palvelutuotannosta on tunnistettu sekä toimivia ja ylläpidettäviä että puutteellisia ja kehitettäviä osakokonaisuuksia.

Pelastustoimen strateginen päämäärä vuoden 2023 aikana on ollut hallittu käynnistyminen ja yhteisen suunnan varmistaminen. Strategiassa on noudateltu toisaalta hyvinvointialueen strategiaa ja toisaalta seuraavia pelastustoimen kansallisen strategian 2023–2026 tavoitteita:

- Pelastustoimen palvelutaso toteutuu yhdenvertaisesti ja laadukkaasti sekä valtakunnallisesti että alueellisesti.
- Pelastustoimen henkilöstöresurssit ovat riittävät ja henkilöstö on osaavaa ja hyvinvoivaa.
- Pelastustoimen onnettomuuksien ehkäisy on järjestetty riskiperusteisesti, yhdenmukaisesti ja vaikuttavasti.
- Pelastustoimella on välitön kyky toimia suunnitellusti kaikissa turvallisuustilanteissa, ja se säilyy turvallisuuden lähipalveluna.
- Pelastustoimen alueellinen ja valtakunnallinen valmius sekä varautuminen mahdollistavat väestön suojaamisen kaikissa olosuhteissa.
- Pelastustoimen kansainvälinen toiminta on aktiivista, suunnitelmallista ja kytkeytyy pelastustoimen kansallisiin rakenteisiin.
- Pelastustoimen palveluiden ja tehtävien valtakunnallinen suunnittelu, toteutus ja kehittäminen perustuvat tiedolla johtamiseen ja yhtenäiseen tiedonhallintaan.
- Pelastustoimen investoinnit tukevat palvelutuotannon vaikuttavuutta.
- Pelastustoimen hallinto- ja ohjausjärjestelmä on selkeä.

Pelastustoimen kriittisiä menestystekijöitä ovat olleet kahden pelastustoimen siirtäminen yhdeksi uudeksi kokonaisuudeksi ja osaksi hyvinvointialuetta sekä toimintaympäristön asettamiin reunaehtoihin sopeutuminen, toiminnan vakauttaminen ja palvelutuotannon varmistaminen.

Painopisteet ja strategiset päämäärät palvelutasopäätöskaudella

Kun hyvinvointialueuudistus on muuttanut pelastustoimen kansallista viitekehystä ja pelastustoimen rakenteita, on toiminnan uudistaminen samaan aikaan sekä mahdollista että väistämätöntä. On siirrettävä painopistettä ylläpitämisestä kehittämiseen ja samaan aikaan reagoimisesta ennakoimiseen.

Pohjois-Pohjanmaan hyvinvointialueen pelastustoimen strateginen päämäärä vuosien 2024–2025 aikana on toiminnan strateginen kehittäminen. Pohjois-Pohjanmaan hyvinvointialueen ja pelastustoimen strategian painopisteitä koko hyvinvointialuekokonaisuudessa ovat:

1. **ihmistä varten,**
2. **vaikuttavasti yhdessä,**
3. **parhaat osaajat ja**
4. **rohkeasti uutta.**

Kuhunkin näistä liittyy kolme strategista periaatetta, jotka on esitetty seuraavassa kuvassa.

Pohjois-Pohjanmaan hyvinvointialueen strategia

PALVELULUPAUS

Hyvinvointi, terveys ja turvallisuus
– yhdessä tehden

ARVOT - HYVINVOINTIALUEEN TÄHDET

Näemme **ihmisen**
Kohtaamme **ammattitaidolla**
Edelläkävijänä **vaikuttavuudessa**

PAINOPISTEET JA STRATEGISET PERIAATTEET

1. Osallisuus, varhainen tuki sekä omaehtoinen terveyden ja hyvinvoinnin parantaminen painottuvat.
2. Palvelut ovat tarpeenmukaiset ja lähellä monin eri tavoin.
3. Palvelujärjestelmä on yhteen sovitettu.

4. Ennaltaehkäisevät ja perustason palvelut vahvistuvat.
5. Palvelujen verkostoa uudistetaan yhteistyössä kuntien, yritysten ja järjestöjen kanssa.
6. Kustannuskehitys vastaa rahoitusta.

7. Henkilöstö osallistuu ja kehittää vaikuttavaa toimintaa.
8. Hyvinvointialue on arvostettu työnantaja ja kouluttaja.
9. Johtaminen tukee henkilöstön työhyvinvointia ja osaamisen kehittämistä.

10. Johtamis- ja toimintamallit uudistuvat.
11. Tieto, tutkimus ja käytännön kokeilut ohjaavat kohti vaikuttavia toimintamalleja.
12. Uudistaminen kuuluu kaikille.

Kuva 4. Pohjois-Pohjanmaan hyvinvointialueen strategia.

Pelastustoimen näkökulmasta painopisteinä esiin nousevat toiminnan, organisaation ja palvelutuotannon kehittäminen yhteistyössä toimintaympäristön asettamien ehtojen mukaiseen suuntaan ja kohti kestävästä kehitystä. Yhteistyöllä tässä tarkoitetaan sekä pelastustoimen keskuudessa tehtävää yhteistyötä, mutta erityisesti hyvinvointialueen sisällä konsernipalveluiden suuntaan tehtävää työtä.

Strategian toteutuksessa painotetaan myös johtamistoiminnan, pelastustoiminnan, onnettomuuksien ehkäisyn, varautumisen ja väestönsuojelun, valmiussuunnittelun ja sen tukemisen, tilannekeskustoiminnan ja yhteisten tukipalveluiden uudistamista, johtamista, ohjaamista ja kehittämistä. Toiminnan arvioinnin ja kehittämisen kannalta painopisteitä ovat lisäksi henkilöstön, asiakkaiden, toiminnan ja talouden näkökulmista mitattavina suureina, toimintoina ja omina kokonaisuuksinaan toimivat osa-alueet.

1.2 Tarpeen, määrän ja laadun määrittäminen

Pohjois-Pohjanmaan pelastustoimen palvelutuotannon tarpeen, määrän ja laadun määrittämisessä keskeisimmät kokonaisuudet ovat:

- lainsäädäntö ja muu pelastustoimen normisto,
- toimintaympäristö- ja riskianalyysi,
- strateginen viitekehys,
- asiakkaiden tarpeet,
- riskianalytiikka,
- pelastustoimen omavalvontajärjestelmä sekä
- Pohjois-Pohjanmaan hyvinvointialueen rahoitus.

Pelastustoimen, erityisesti Pohjois-Pohjanmaan pelastuslaitoksen, johtamisessa ja ohjaamisessa huolehditaan siitä, että määrittelyssä huomioidaan kaikki edellä mainitut kokonaisuudet ja että määrittely tosiasiaissa ohjaa palvelutuotannon toimeenpanoa. Keskeinen lähtökohta on se, että palvelutuotannon määrä ja laatu vastaavat alueella olevia riskejä.

Arvojen ohjausvaikutus Pohjois-Pohjanmaan pelastustoimessa ja pelastuslaitoksella nojaa kansallisiin pelastustoimen arvoihin, joita ovat:

- ammatillisuus,
- inhimillisyys,
- luotettavuus ja
- yhteistyö.

Näitä tukevat Pohjois-Pohjanmaan hyvinvointialueen strategian arvot:

- ihmisten näkeminen,
- ammattitaidolla toimiminen ja
- vaikuttavuudessa edelläkävijäksi pyrkiminen

sekä hyvinvointialueuudistuksen tavoite, josta johdettuna Pohjois-Pohjanmaan pelastustoimen tavoite on:

- turvata yhdenvertaiset ja laadukkaat pelastustoimen palvelut,
- parantaa palvelujen saatavuutta ja saavutettavuutta,
- kaventaa hyvinvointi- ja terveyseroja,
- turvata ammattitaitoisen työvoiman saanti,
- vastata ikääntymisen ja syntyvyyden laskun aiheuttamiin haasteisiin sekä
- hillitä kustannusten kasvua.

Peruseriaatteena on se, että palveluiden tarpeet, määrä ja laatu määritellään ja palvelutuotannon toteutumista seurataan määrittelyyn verraten. Tarpeiden määrittely perustuu säädösvaatimuksiin ja niistä ensisijaisesti pelastustoimen normistoon. Määrittely kohdennetaan lakisääteisen palvelutuotannon eli pääasiassa onnettomuuksien ehkäisyn ja pelastustoiminnan kokonaisuuksiin. Riskianalytiikka keskeisenä palvelutuotannon määrittelyperusteena ohjaa toimintaa aikaisempaa dynaamisemmin ja mahdollistaa näin tietojohdamisen menetelmin vaikuttavuuden optimoimista. Tähän pyritään tietoisesti myös pelastustoimen omavalvontajärjestelmän avulla, joka tuottaa palvelutuotannon toteutumisen seurantaan merkittäviä vaikuttavuuden optimoiminnan mahdollisuuksia ja antaa tietopohjaa palveluiden ohjaamis- ja johtamistoimille.

Rahoituksen vaikutus tarpeen, määrän ja laadun määrittelyssä on ratkaiseva. Pohjois-Pohjanmaan hyvinvointialueen ja pelastustoimen rahoitus ei ole ollut ensimmäisenä toimintavuotena riittävällä tasolla. Tämä tarkoittaa sitä, että kun alijäämää taseeseen kertyy, ja kun se on lain hyvinvointialueesta (611/2021) mukaisesti katettava viimeistään kahden seuraavan toimintavuoden aikana, toiminnan taloudelliset reunaehdot säätelevät määrittelyperusteita olennaisella tavalla.

1.3 Tuottamistavan valinta

Pelastustoimen palvelutuotantoa on toteutettu vuoden 2023 aikana monituottajuusmallilla. Pelastuslaitoksen oma toiminta korostuu onnettomuuksien ehkäisyn ja tilannekeskuksen palvelualueilla, monituottajuus pelastustoiminnan ja yhteisten palveluiden palvelualueilla.

Pelastustoimen normiohjauksen vuoksi merkittävä osa palvelutuotannosta on ollut pelastuslaitoksen omaa toimintaa. Monituottajuudessa sopimuspalokuntien ja sopimushenkilöstön rooli on vahva ja erityisesti pelastustoiminnan alueellisen valmiuden järjestäminen nojaa vahvasti sopimuspalokuntien kanssa tehtävään yhteistyöhön. Monituottajuusmallin ei ole nähty tässä muodossaan tuottavan haasteita, saati ongelmia tuottamistavan valitsemisen näkökulmasta. Sen sijaan vapaaehtoisten organisaatioiden roolin merkittävyys on hyvinvointialueuudistuksen myötä osoittautunut toimivaksi. Palvelutasopäätöskaudella solmitaan koko Pohjois-Pohjanmaan alueen sopimuspalokuntayhteistyötä koskevat, kaikille yhteiset ja samansisältöiset sopimukset. Sopimusperusteisesti tuotetaan lähinnä pelastustoimintaan liittyvää palvelua, kuten myös osittain onnettomuuksien ehkäisytoimintaan liittyvää palvelua.

Palveluiden tuottamiseen ei ole tarkoitus tehdä merkittäviä muutoksia palvelutasopäätöskaudella 2024–2025. Palvelut, joihin liittyy merkittävää julkisen vallan käyttöä, tuotetaan omana toimintana. Näitä ovat erityisesti pelastustoimelle kuuluvan valvonnan asiakokonaisuudet ja pelastustoiminnan johtaminen. Pelastuslain (379/2011) 51 §:n ja 7 luvun tarkoittama yhteistyö sopimushenkilöstön ja osin myös muiden vapaaehtoisorganisaatioiden kanssa korostuu pelastustoiminnan, turvallisuusviestinnän ja väestönsuojelun palveluiden tuottamisessa. Ostopalveluita käytetään eniten yhteisten palveluiden palvelualueella liittyen muun muassa ajoneuvokaluston ylläpitoon.

Palvelutasopäätöskauden aikana tavoitteena on vapaaehtoisten organisaatioiden roolin kasvattaminen sopimuspalokuntatoiminnassa ja tuottamistavan valinnan ohjautuminen vaikuttavuutta parantavalla tavalla. Valintaa eri tuottamismuotojen välillä ohjaa vahvasti kohdassa 1.2 mainittujen reunaehtojen sisällä tapahtuva palvelutuotannon vaikuttavuuden optimoiminen.

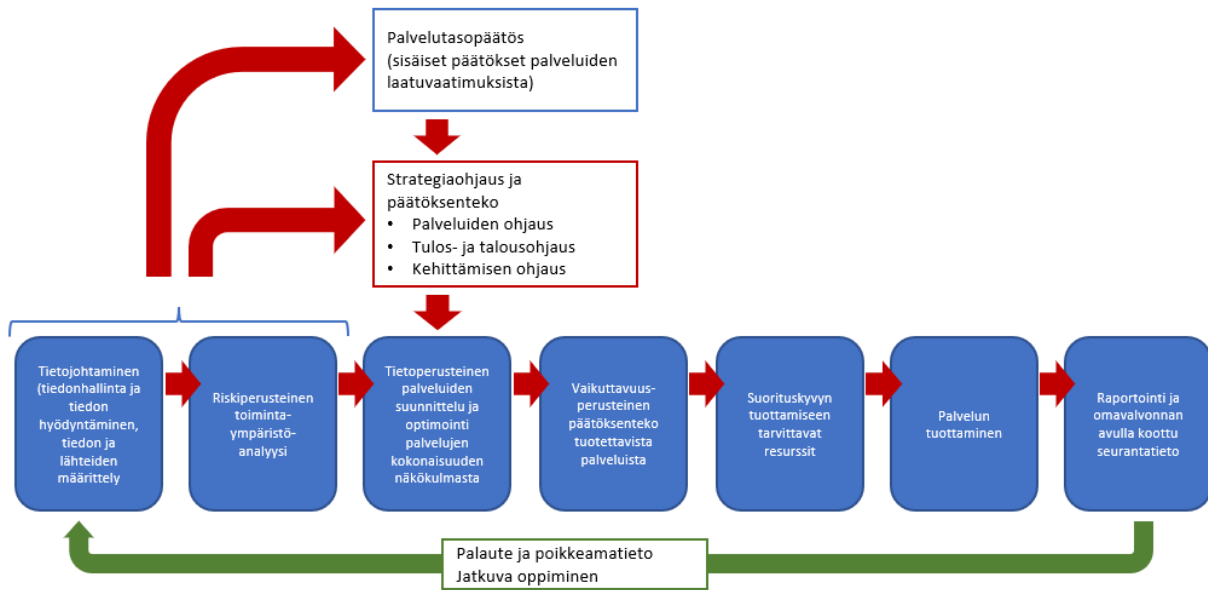
1.4 Tuottamisen ohjaus ja valvonta (omavalvonta)

Pelastustoimen järjestämislain (613/2021) 16 § velvoittaa, että hyvinvointialueen on lakisääteisessä toiminnassaan varmistettava omavalvonnalla tehtäviensä lainmukainen hoitaminen sekä pelastustoimen palvelujen saatavuus, laatu ja vaikuttavuus. Tehtävien ja palvelujen omavalvonta on toteutettava osana niiden järjestämistä ja tuottamista.

Omavalvontaa varten on laadittava omavalvontaohjelma, jossa todetaan, miten pelastustoimen palvelujen saatavuutta ja toteutumista, laatua sekä vaikuttavuutta kokonaisuutena seurataan ja miten havaitut puutteellisuudet korjataan. Omavalvontaohjelma ja sen toteutumisen seurantaan perustuvat havainnot ja niiden perusteella tehtävät toimenpiteet on julkaistava julkisessa tietoverkossa ja muilla niiden julkisuutta edistävillä tavoilla.

Pohjois-Pohjanmaan pelastustoimen palveluiden toteutumisen seuranta, mittaamista, arviointia ja ohjaamista tehdään sekä reaaliaikaisesti että määräväleihin. Osassa palvelutuotantoa, kuten pelastustoiminnassa, palveluiden toteutumisen seuranta on käytännössä reaaliaikaista. Seurannalla varmistetaan, että kiireellinen avunsaanti toteutuu. Määräväleihin tehtävä kattavampi seuranta ja raportointi tehdään osana toiminnallisten ja taloudellisten tulosten raportointia. Raportointitaajuus tässä on kuukausittain ja neljännesvuosittain.

Omavalvonta kattaa koko toiminnallisen ketjun palveluiden tuottamisen perusteista (tieto-, riski-, normi- ja toimintaympäristöperusteet) tuotetun palvelun arviointiin (palveluiden määrä, laatu, hyvä hallinto, vaikuttavuus, kustannustehokkuus ja niin edelleen) ja palveluista saadun palautteen käsittelyyn. Omavalvonnan toteuttamistapaa kuvaa alla oleva kaavio.

Kuva 5. Pelastustoimen omavalvontamalli, Pelastustoimen kumppanuusverkosto 2021 (muokattu alkuperäisestä kaaviosta)

Pohjois-Pohjanmaan pelastustoimen varsinaisen omavalvontaohjelman laatiminen on käynnistetty ja työ tarkoitus saada valmiiksi vuoden 2024 aikana. Työssä hyödynnetään pelastustoimen valtakunnallista omavalvontamallia, jonka tarkoituksena on edistää ja luoda pohja omavalvonnan toteuttamiselle toimialan yhtenäisin perustein. Näin omavalvonnalla tuotettu tieto on paremmin hyödynnettävissä palveluiden järjestäjällä ja tuottajalla sekä toimialaa ohjaavalla ministeriöllä.

1.5. Jatkuvan riskien hallinnan menetelmät

Uhkia ja tarpeita vastaava, laadukas sekä kaikissa olosuhteissa luotettava pelastustoimen palvelu on yksi Pohjois-Pohjanmaan pelastustoimen perusarvoista. Pelastustoimessa tavoitellaan toiminnanohjauksen tilaa, jossa pelastustoimen resursointi, toimintavalmius ja suorituskyky mukautuvat dynaamisesti ajanhetken riskien ja palvelutarpeiden mukaisesti.

Pohjois-Pohjanmaan pelastustoimessa jatkuvaa riskien hallintaa koordinoi TKIO-palvelut. Toiminta jakaantuu TKIO-palveluissa tehtävään pitkän aikavälin riskianalyysohjaamiseen ja Tilannekeskus -palvelualueella tehtävään lyhyen aikavälin tilannekuvatoimintaan. Kummankin tarkoituksena tunnistaa uhkatekijöitä, arvioida niiden merkittävyyttä ja tuottaa johtopäätöksiä/suosituksia pelastustoimen keinoin toteutettavaa riskienhallintaa varten.

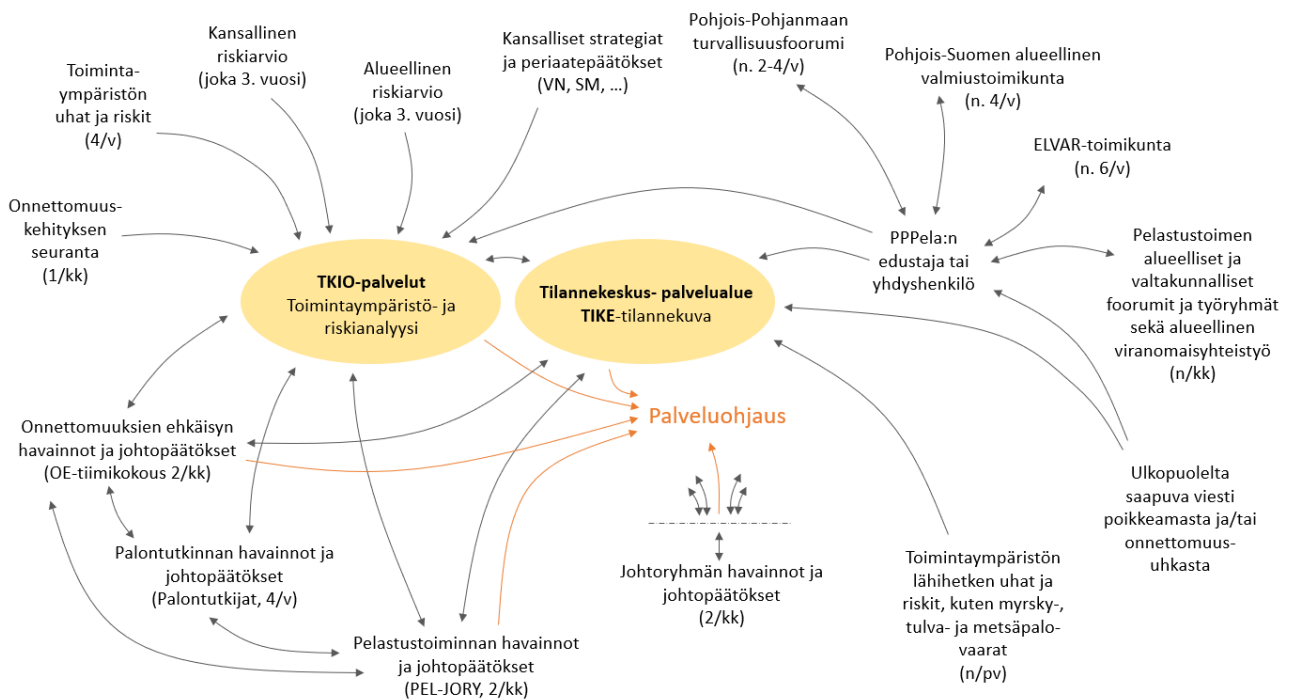
Sekä pitkän aikavälin riskianalyysohjaamiselle että lyhyen aikavälin tilannekuvatoiminnalle asetettuna tavoitteena on ajantasaisuus, laatu ja hyödynnettävyys. Onnettomuusuhkien tunnistamista ja arviointia tehdään pääasiassa pelastuslaitoksen omana työnä, mutta siinä hyödynnetään laajasti muun muassa

- valtakunnallisia ja alueellisia työryhmiä
 - o Pohjois-Suomen alueellinen valmiustoimikunta, Pohjois-Suomen ELVAR-toimikunta, Pohjois-Pohjanmaan turvallisuusfoorumi, pelastuslaitosten verkosto, YTA-yhteistyö ja niin edelleen;

- valtakunnallisia ja alueellisia turvallisuuden strategioita, periaatepäätöksiä, selvityksiä ja ohjelmia
 - o Sisäisen turvallisuuden ohjelma (VN 2021:48), Yhteiskunnan turvallisuusstrategia (VN 2017), Suomen kansallinen riskiarvio (VN, 3023:4), Pohjois-Pohjanmaan alueellinen riskiarvio (Pohjois-Pohjanmaan pelastuslaitos 2023) ja niin edelleen;
- ja valtakunnallisia tilannekuvapalveluita
 - o Ilmatieteenlaitoksen, Suomen ympäristökeskuksen, Tulvakeskuksen, ELY-keskusten, Seismologian Instituutin ja niin edelleen tuottamat tilannekuvapalvelut.

Omana työnä ja eri tietolähteistä koostettu uhkien/riskien tilannekuva jalostetaan pelastuslaitoksen, viranomaisyhteistyön ja muun yhteistyön keinoin toteutettaviksi riskien hallinnan toimenpiteiksi TKIO-palveluiden, tilannekeskuksen ja palvelualueiden yhteistyönä. Jatkuvan riskien hallinnan toteutustapaa kuvaa karkealla tasolla seuraava kaavio.

Kuva 6. Uhkien ja riskien tilannekuva ja siihen perustuva riskien hallinnan palveluohjaus (Pohjois-Pohjanmaan pelastuslaitos).

1.6. Tuottamisen järjestelyt häiriötilanteissa

Häiriötilanteella tarkoitetaan uhkaa tai tapahtumaa, joka vaarantaa yhteiskunnan elintärkeitä toimintoja tai strategisia tehtäviä ja jonka hallinta edellyttää viranomaisten ja muiden toimijoiden tavanomaista laajempaa tai tiiviimpää yhteistoimintaa ja viestintää. Häiriötilanteita voivat olla esimerkiksi vakavat luonnononnettomuudet, kuten myrskytuhot ja vedenpinnan äkillinen nousu. Myös ihmisen toiminnasta saattaa aiheutua häiriötilanteita, kuten mellakka ja terrorismi. Häiriötilanteita voi esiintyä sekä normaalioloissa että poikkeusoloissa. Häiriötilanne voi koskea koko valtakuntaa tai olla alueellinen tai paikallinen. Häiriötilanne voi myös liittyä ainoastaan yksittäiseen toimintoon.

Pohjois-Pohjanmaan hyvinvointialueen pelastustoimen palveluiden tuottaminen häiriötilanteissa perustuu kaikilta osin normaaliolojen järjestelyihin. Toimintojen mahdolliseen sopeuttamiseen ja resurssien uudelleen kohdentamiseen sekä tehtävien kiireellisyys- ja tärkeysjärjestykseen asettamiseen häiriötilanteissa on kuitenkin varauduttava. Toimintoja ja tehtäviä voidaan joutua priorisoimaan erityisesti, jos häiriötilanteen vaikutukset ovat huomattavan laajat tai jos häiriötilanne pitkittyy.

Pelastustoiminta ja siihen välittömästi liittyvät toiminnot ovat sellaisia, joita tulisi pystyä jatkamaan häiriötilanteissa normaalioloja vastaavasti. Tilanteen sitä välttämättä vaatiessa on kuitenkin asetettava kiireellisyys- ja tärkeysjärjestykseen myös yksittäisiä pelastustehtäviä, jolloin kriittisimpinä tehtävinä pidetään kaikissa olosuhteissa niitä, joissa on kyse ihmisen pelastamisesta. Jos häiriötilanteen hallinta sitä edellyttää, voidaan pelastuslaitoksen onnettomuuksien ehkäisyn resursseja sekä muita omia ja yhteistyötahojen resursseja kohdentaa omatoimisen varautumisen ohjaukseen, neuvontaan ja tukemiseen häiriötilanteesta selviytymiseksi.

Pohjois-Pohjanmaan pelastuslaitos ylläpitää toimintoja ja tehtäviä priorisoitaessa sovellettavaa ohjetta. Ohjetta sovellettaessa huomioidaan valmius kohdentaa resursseja maakunnan alueella tarpeen mukaan. Päätöksen toimintojen mahdollisesta sopeuttamisesta ja resurssien suuntaamisesta häiriötilanteesta tekee pelastustoiminnan johtaja, palvelualuejohtaja, pelastuslaitoksen johtoryhmä tai pelastusjohtaja. Päätöksentekijä vastaa päätöksen vaikutusten seurannasta.

1.7. Tuottamisen järjestelyt poikkeusoloissa

Pelastuslain 2 §:n 5 momentin mukaan pelastuslain mukainen toiminta on suunniteltava ja järjestettävä siten, että se on mahdollista myös valmiuslain (1552/2011) mukaisissa poikkeusoloissa. Pohjois-Pohjanmaan hyvinvointialueen pelastustoimen palveluiden tuottaminen poikkeusoloissa perustuu normaaliolojen järjestelyihin. Toimintojen sopeuttamiseen ja resurssien uudelleen kohdentamiseen sekä tehtävien kiireellisyys- ja tärkeysjärjestykseen asettamiseen poikkeusolojen aikana on varauduttava.

Pelastustoiminta ja siihen välittömästi liittyvät toiminnot ovat sellaisia, joita tulisi pystyä jatkamaan poikkeusoloissa normaalioloja vastaavasti. Poikkeusoloissa on kuitenkin todennäköistä, että pelastustehtäviä on asetettava kiireellisyys- ja tärkeysjärjestykseen, jolloin kriittisimpinä tehtävinä pidetään niitä, joissa on kyse ihmisen pelastamisesta. Lisäksi eräissä valmiuslain mukaisissa poikkeusoloissa on todennäköisesti välttämätöntä kohdentaa pelastuslaitoksen palvelutuotannon resursseja ja sisältöä uudelleen erityisesti neuvonnan, ohjauksen, turvallisuusviestinnän ja valvonnan osalta. Kyseeseen voi tulla esimerkiksi rakenteellisen väestönsuojelun toimeenpanon neuvonta, ohjaus ja valvonta.

Pohjois-Pohjanmaan pelastuslaitos ylläpitää toimintoja ja tehtäviä priorisoitaessa sovellettavaa ohjetta. Ohjetta sovellettaessa huomioidaan valmius kohdentaa resursseja maakunnan alueella tarpeen mukaan. Päätöksen toimintojen mahdollisesta sopeuttamisesta ja resurssien suuntaamisesta poikkeusoloissa tekee pelastustoiminnan johtaja, palvelualuejohtaja, pelastuslaitoksen johtoryhmä tai pelastusjohtaja. Päätöksentekijä vastaa päätöksen vaikutusten seurannasta.

2 PÄÄTTYVÄN PALVELUTASOPÄÄTÖSKAUDEN ARVIOINTI

2.1 Onnettomuuksien ehkäisy ja valvonta

Pohjois-Pohjanmaan pelastuslaitoksen onnettomuuksien ehkäisyn palvelualue ja siihen kuuluva valvonnan ja varautumisen vastuualue ovat aloittaneet toimintansa vuoden 2023 alusta. Kyseessä on uusi organisaation ja siten sen rakentaminen, ja toimintojen yhtenäistäminen ovat vielä osittain kesken.

Onnettomuuksien ehkäisy on muodostanut oman palvelualueen, joka on jaettu kahteen vastuualueeseen: Ohjaus ja neuvonta sekä valvonta ja varautuminen. Palvelualueetta johtaa palvelualueen pelastuspäällikkö ja vastuualueita paloinsinöörit (2). Palvelualueen muuta henkilöstöä ovat palotarkastajat (yht. 16), johtava palotarkastaja (1), erityisasiantuntijat (2), valmiuspäällikkö (1) ja valmiussuunnittelija (1).

Onnettomuuksien ehkäisyn palvelut ovat olleet pääosin säädösten, palvelutasopäätöksen sekä toimintaa varten laadittujen suunnitelmien (keskeisiä valvontasuunnitelma ja turvallisuusviestinnän suunnitelma) mukaisia. Palveluiden keskeytymätön yliheitto kuntien ylläpitämästä alueellisesta pelastustoimesta hyvinvointialueen pelastustoimeksi onnistui. Keskeisistä mittareista määrävälein tehtävän valvonnan toteuma oli 1–6/2023 toteumissa 47,2 % (vuosittainen tavoite 100 %) ja turvallisuusviestinnän toteuma 3,7 % väestöstä (vuosittainen tavoite 10 % väestöstä). Valvonta, ohjaus ja neuvonta, joka on perustunut lakisääteisen tai muun asian vireille tulon, on saatu suoritettua pääosin säädösten mukaisesti. Asian vireille tulon ja palvelun tuottamisen läpimenoajan mittaamiseen ei ole vielä keskitettyä toteutustapaa/-välinettä.

Kahden pelastuslaitoksen yhdistymistä seurannut henkilöstön osittainen uudelleensijoittaminen on aiheuttanut vajausta henkilöresurssiin. Onnettomuuksien ehkäisyn palvelualueen suunniteltu työmäärä ja henkilöstövahvuus on 24 henkilötyövuotta. Viroista 20 oli täytettynä vuoden 2023 alkaessa ja kahta virkaa on hoidettu tilapäisesti viransijaisten toimesta (ei tehtävään vaadittua muodollista pätevyyttä). Avoimien virkojen täyttämistä on viety eteenpäin vuoden 2023 aikana.

2.2 Pelastustoiminta

Hyvinvointialueiden perustaminen vuoden 2023 alusta yhdisti maakunnan kaksi pelastuslaitosta Pohjois-Pohjanmaan pelastuslaitokseksi. Ensimmäisen toimintavuoden keskeinen tavoite on ollut häiriöttömän palvelutuotannon varmistaminen ja alueellisen toiminnan yhdenmukaistaminen.

Pelastustoiminta on muodostanut oman palvelualueen, joka on jaettu kuuteen hallinnolliseen vastuualueeseen: Pohjoinen, Oulu, Keskinen, Länsi, Kaakko ja Etelä. Palvelualueetta johtaa palvelualueen pelastuspäällikkö ja vastuualueita palopäälliköt (6). Palvelualueen päätoimisen henkilöstön kokonaismäärä on ollut noin 300 henkilöä ja sopimushenkilöstön määrä noin 1100 henkilöä, joista hälytysosastoissa on noin 835 henkilöä.

Pelastustoiminnan palveluiden keskeytymätön yliheitto kuntien ylläpitämästä alueellisesta pelastustoimesta hyvinvointialueen pelastustoimeksi onnistui. Hälytysohjeet ovat toimineet suunnitellusti ja pelastustoiminnan palvelut on kyetty tuottamaan keskeisiltä osin säädösten ja pelastustoimen normien mukaisesti. Pelastustoiminnan yksiköiden lähtönopeudessa, -lähtövahvuudessa ja -varmuudessa ei ole tapahtunut isossa kuvassa merkittäviä muutoksia. Riskialueita koskevat toimintavalmiusaikavaatimukset ovat toteutuneet ensimmäisen yksikön osalta I-luokan riskiruuduissa 70,4 %:sti, II-luokan ruuduissa 89,7 %:sti ja III-luokan ruuduissa 97,5 %:sti (vaatimus \geq 50 %, tilasto 1–6/2023). Myös kiireellisen pelastustoiminnan alkamista koskevat toimintavalmiusaikavaatimukset sekä toimintavalmiusaikojen mediaanit ovat toteutuneet suunnitellusti. Toimintavalmiusaikojen toteutumisessa aiemmin havaitut puutteet (toimintavalmiusaikaa määrittävän riskialuejaon

ongelmaruudut) ovat uuden pelastuslaitoksen ensimmäisen toimintavuoden aikana samalla tasolla kuin aiempina vuosina.

Palvelut ovat isossa kuvassa säädösten, normien ja pelastuslaitoksen palvelutasopäätöksen mukaisia, mutta yksittäisten paloasemien osalta on haasteita etenkin kiireellisen pelastustoiminnan lähtövahvuudessa. Varallaolon poistuminen on johtanut siihen, että kiireellisen pelastustoiminnan alueellista lähtövarmuutta on varmistettu aiempaa enemmän ympärivuorokauden miehitettyjen paloasemilta. Haasteita pelastustoiminnalle on asettanut väestörakenteen muutos, varallaolon poistuminen pelastustoiminnasta, päätoimisen henkilöstön ja sopimushenkilöstön saatavuuden ongelmat sekä tiukentunut talouden raami. Riskialueiden saavuttamiseen liittyvät toimintavalmiusongelmat ovat koskettaneet lähinnä Oulussa sijaitsevia muutamia riskiruutuja (tästä on kerrottu tarkemmin kohdassa 4.2.2.1). Tilanne on parantunut, mutta yksittäisten riskiruutujen toimintavalmiusongelmiin ei ole olemassa helppoja ratkaisuja, vaan ne vaativat pitkäjänteistä kehittämistyötä, voimavarojen uudelleen organisointia, lisärahoitusta tai muutoksia normiohjauksella annettuihin toimintavalmiusaika-vaatimuksiin.

Pelastustoimea haastaa valtakunnallinen osaajapula, joka on havaittavissa myös Pohjois-Pohjanmaalla. Pelastuslaitoksella on alueellisia haasteita kelpoisuusehdot täyttävien osaajien rekrytoinnissa. Osaajapula koskettaa pelastuslaitoksen päätoimisia viranhaltijoita ja alueemme sopimuspalokuntalaisia. Henkilöstön saatavuuden ja pysyvyyden näkökulmasta on erittäin tärkeää huomioida ja edistää kaikkia työhyvinvointiin ja työn tekemisen puitteisiin (toimitilat, kalusto, varusteet, osaamisenhallinta, johtaminen ja niin edelleen) liittyviä asiakokonaisuuksia. Pelastuslaitoksen organisaatiokulttuuriin ja toimintaan on saatava positiivinen tekemisen ilmapiiri, jossa henkilöstö pääsee vaikuttamaan omaan työhönsä ja joka pitkällä aikavälillä auttaa myös uuden henkilöstön rekrytoinnissa. Pelastustoiminnan palvelutaso tulee mitoittaa vastaamaan alueen riskejä ja onnettomuusuhkia siten, että pelastustoiminta on nopeaa, tehokasta ja turvallista niin päivittäisissä onnettomuuksissa kuin suuronnettomuuksissa.

2.3 Pelastustoimen suunnitelmat

Pohjois-Pohjanmaalla yhdistyi kaksi pelastuslaitosta, joista kummallakin oli laadittuna lakisäätteisiä ja muita pelastuslaitoksen tarpeelliseksi katsomia suunnitelmia. Suunnitelmia ja ohjeita oli paljon. Suunnitelmien määrässä ja laadussa oli pelastuslaitoskohtaisia eroja, mutta merkittävimmät erot liittyivät pelastuslaitoskohtaiseen toimintaympäristöön sekä siihen, miten pelastuslaitos oli halunnut toimintansa järjestää.

Hyvinvointialueen pelastustoimessa aloitettiin suunnitelmien kartoittaminen, arviointi ja yhtenäistäminen jo ennen vuotta 2023. Keskiössä olivat mm. pelastustoiminnan resursseihin, viestiyhteyksiin ja hälyttämiseen liittyvät suunnitelmat sekä kaikki muut ohjeet ja suunnitelmat, jotka olivat kriittisiä palvelutuotannon onnistuneen yliheiton näkökulmasta (siirtyminen kunnallisesta pelastustoimesta hyvinvointialueen pelastustoimeen). Samalla pyrittiin ylläpitämään lakisäätteisiä suunnitelmia, kuten erityistä vaaraa aiheuttavien kohteiden ulkoisia pelastussuunnitelmia. Pääosin tässä onnistuttiin vaikka määräajoista jouduttiin osin lipsumaan.

Suunnitelmien päivittämistä ja yhtenäistämistä on jatkettu vuoden 2023 aikana. Työn priorisoinnin ohjenuorana on ollut vuoden 2023 palvelutasopäätöksen mukaisesti normiohjaus, mutta myös oman palvelutuotannon, viranomaisyhteistyön ja muun yhteistyön toimivuuden vaatimukset. Pelastuslaitoksella on lakisäätteiset ja muut tarpeelliset palvelutuotantoa ohjaavat suunnitelmat, ja ne vastaavat tarkoitustansa. Suunnitelmat ovat myös kohtalaisen hyvin ajan tasalla, koska kahden pelastuslaitoksen yhdistyminen on edellyttänyt suunnitelmien läpikäyntiä ja päivittämistä vähintään karkealla tasolla. Suunnitelmien ja etenkin suunnitelmien mukaisten toimintatapojen ja käytäntöjen yhtenäistämistä on kuitenkin jatkettava. Tämä työ jatkuu vielä tulevan palvelutasopäätöskauden 2024–2025 aikana.

2.4 Pelastustoimen vapaaehtoistoiminta

Pohjois-Pohjanmaan pelastuslaitoksen henkilöstöresurssi jakaantuu päätoimiseen henkilöstöön ja sopimushenkilöstöön. Sopimushenkilöstö jakaantuu edelleen sivutoimiseen sopimushenkilöstöön (henkilökohtainen sopimus hyvinvointialueen pelastustoimen kanssa) ja sopimuspalokuntien henkilöstöön (henkilöstö, joka on liittynyt pelastuslaitoksen kanssa sopimuksen tehneeseen palokuntayhdistykseen eli sopimuspalokuntaan). Sopimushenkilöstön on muodostanut alueellamme yhteensä 38 palokuntayhteisöä, joista 18 on niin sanottuja puolivakinaisia sopimuspalokuntia (PVPK) ja 20 sopimuspalokuntia (VPK). Sopimushenkilöstön kokonaismäärä on noin 1100 henkilöä, joista pelastustoiminnan hälytysosastoihin kuuluu noin 835 henkilöä. Sopimuspalokuntatoimintaan kuuluu myös palokuntanuorisotyö ja palokuntanaistyö. Nuoriso- ja/tai naisosastoja ei ole kaikilla sopimuspalokunnilla, mutta toiminta on pelastustoimialueella merkittävää ja tärkeää.

Sopimuspalokuntatoiminnalla on ollut ja on erittäin tärkeä merkitys koko pelastustoimialueen kattavan toimintavalmiuden järjestämisessä. Pohjois-Pohjanmaan pelastuslaitoksen sopimuspalokunnat ovat ensilähdön palokuntia eli sopimuspalokuntien valmiutta käytetään kiireellisessä pelastustoiminnassa lähimmän ja tarkoituksenmukaisimman yksikön periaatteella. Ainoastaan Oulun VPK:n rooli on luonteeltaan päätoimista henkilöstöä tukeva.

Pelastuslaitoksella on sopimuspalokuntatoiminnan ylläpitämisessä tarvittavat yhteistyörakenteet. Sopimushenkilöstön edustajien kanssa kokoonnutaan säännöllisesti ja sopimushenkilöstön koulutus- ja/tai harjoitustapahtumissa vierailaan säännöllisesti. Sopimushenkilöstön pelastustoimelle tuottamasta palvelusta, siitä maksettavasta korvauksesta, yhdistystoiminnan tukemisesta ja muista menettelytavoista on sovittu pelastuslaitoksen ja sopimushenkilöstön välisessä aluesopimuksessa. Palokuntakohtaiset asiat on sovittu palokunta- ja yhdistyssopimuksissa. Edellä mainitut sopimukset ovat vielä siirtosopimuksia hyvinvointialueiden pelastustoimea edeltävältä ajalta. Uusien sopimusten valmistelu on käynnissä, sillä tavoitteella, että ne mahdollistavat tarpeeseen perustuvan ja elinvoimaisen sopimuspalokuntatoiminnan jatkumisen alueella. Sopimukset pyritään saamaan voimaan vuoden 2024 aikana.

Pohjois-Pohjanmaan pelastustoimialueen sopimuspalokuntatoiminta voi isossa kuvassa hyvin. Joitain paloasemakohtaisia haasteita on. Merkittävimpana haasteena on yhteiskuntarakenteen muutos, jossa yhä suurempi osa ammattiin opiskelevasta ja työikäisestä väestöstä siirtyy kasvukeskuksiin. Tämä vaikeuttaa sopimuspalokuntien henkilöstökrytointia etenkin harvaan asutuilla alueilla. Sopimuspalokuntien henkilöstömäärän vähentyminen ja henkilöstön ikääntyminen asettaa myös haasteita vastata pelastustoiminnan toimintakykyvaatimuksiin. Tämä on johtamassa siihen ajatteluun, että pelastustoiminnan perinteisistä (ja usein myös tehokkaimmista) työmenetelmistä on siirryttävä vaihtoehtoisten menetelmien käyttöön. Iso haaste nyt ja tulevaisuudessa on myös syntyvyyden lasku. Maakunnan väestön ikäluokka, josta nyt on siirtymässä henkilöstöä sopimuspalokuntien hälytysosastoihin (vuonna 2005 syntyneet) oli noin 30 % suurempi kuin vuonna 2022 syntynyt ikäluokka.

Pelastuslaitos on seurannut tarkasti pelastusmuodostelmien toimintakykyä sekä kiireellisen ja tehokkaan pelastustoiminnan toteutumista. Seurannassa on henkilöstön toimintakykyvaatimusten toteutuminen, mutta myös paloasemien pelastusryhmien lähtöviiveet, -vahvuudet ja -varmuudet sekä toimintavalmiusaika-vaatimusten toteutuminen. Valmiuspuutteita tai epävarmuuksia on jouduttu osin paikkaamaan mm. lisäämällä päätoimisen henkilöstön muodostamien pelastusyksiköiden alueellista käyttöä. Ehdoton tavoite kuitenkin on, että pelastustoimialueella säilyy koko pelastustoimialueen kattava toimintavarma, tehokas ja hyvinvoiva sopimuspalokuntajärjestelmä. Tässä tarkoituksessa pelastuslaitos on noudattanut vuoden 2023 palvelutasopäätöksen tavoitetta turvata sopimuspalokuntatoiminnan toimintaedellytykset ja kehittää sopimuspalokuntatoimintaa kokonaisuutena yhteistyössä sopimuspalokuntien ja palokuntayhdistysten kanssa.

Pelastustoimen vapaaehtoistoimintaan luetaan myös yhteistyö esimerkiksi vapaaehtoisen pelastuspalvelun, Meri- ja järvipelastusseurojen ja WWF:n ympäristövahinkojen torjuntajoukkojen kanssa. Yhteistyö voi liittyä esimerkiksi omatoimisen varautumisen edistämiseen (onnettomuus- ja vaaratilanteiden ehkäisy, onnettomuuksiin varautuminen, hätätilannevalmiudet, onnettomuuksista toipuminen), mutta myös pelastustoimintaan (varsinainen pelastustoiminta tai sen tukitehtävät). Pelastuslaitos on huomioinut edellä mainittujen toimijoiden antamat mahdollisuudet muun muassa pelastustoiminnan suunnitelmissa ja erillisissä yhteistyösopimuksissa. Voidaan kuitenkin arvioida, että käytännön yhteistyö on ollut vähäistä ja/tai teemaluonteista.

2.5 Väestönsuojeluun varautuminen

Pohjois-Pohjanmaan hyvinvointialueen pelastustoimen palvelutasopäätöksessä 2023 varautumisen ja valmiussuunnittelun kehittämistyön keskeiseksi tavoitteeksi todettiin tuottaa pelastuslaitokselle ja pelastustoimialueelle onnettomuusuhkien, pelastustoimialueen tarpeiden sekä pelastustoimialan säädösten mukaiset väestönsuojelun, varautumisen ja valmiussuunnittelun palvelut. Kehittämistyöllä on todettu varmistettavan edellytykset pelastuslaitoksen palvelutuotannon jatkuvuudelle ja valmiuden kohottamiselle normaaliajan vakavissa häiriötilanteissa ja valmiuslain (1552/2011) 3 §:n tarkoittamissa poikkeusoloissa. Tavoitteeksi todettiin lisäksi tuottaa riittävä valmius valmiuslain 17 luvun mukaiseen väestön varoittamiseen, evakointiin ja suojaamiseen sekä omatoimisen varautumisen tukemiseen kaikissa olosuhteissa. Tavoitteita ei päättyvällä palvelutasopäätöskaudella saavutettu täysimääräisesti.

Varautuminen ja valmiussuunnittelu on sijoittunut pelastuslaitoksen onnettomuuksien ehkäisyn palvelualueelle. Toiminnan henkilöresurssiksi on kirjattu vuoden 2023 palvelutasopäätöksessä 2 henkilötyövuotta. Valmiussuunnittelijan virka on ollut vuoden 2023 ajan täyttämättä, mutta toimenkuvaan kuuluvia tehtäviä ovat hoitaneet oman toimen ohella pelastuslaitoksen muut viranhaltijat. Todellinen varautumiseen ja valmiussuunnitteluun vuonna 2023 käytetty henkilöresurssi on noin 1,5 henkilötyövuotta.

Kuntien valmiussuunnittelun tukemista on palvelutasopäätöksessä päätetty edistää osallistamalla aktiivisesti alueellisten valmius- ja turvallisuusfoorumien toimintaan. Pohjois-Pohjanmaan kunnat päättivät keväällä 2023 perustaa Pohjois-Pohjanmaan turvallisuus- ja valmiusfoorumin. Foorumin varsinainen toiminta käynnistyi syksyllä 2023. Pelastuslaitos tuottaa foorumille sihteeripalvelut ja osallistuu foorumissa käsiteltävien asioiden valmisteluun.

Poikkeusolojen suojeluorganisaation koulutuksesta on palvelutasopäätöksessä päätetty huolehtia pääosin pelastuslaitoksen omana työnä sekä yhteistyössä Pelastusopiston kanssa. Pelastuslaitoksen alaiseen suojeluorganisaatioon kuuluvia on vuoden 2023 aikana osallistunut niin Pelastusopiston kuin pelastuslaitoksen toteuttamaan koulutukseen.

Palvelutasopäätöksen mukaan pelastuslaitos osallistuu Pohjois-Suomen aluehallintoviraston ja Puolustusvoimien järjestämiin valmius- ja paikallispuolustusharjoituksiin. Pelastuslaitos on vuonna 2023 osallistunut keväällä Oulun seudulla järjestettyyn paikallispuolustusharjoitukseen ja syksyllä järjestettyyn Pohjoisen 23 - valmiusharjoitukseen.

Väestönvaroitussuunnittelun osalta palvelutasopäätöksessä on päätetty asentaa ja ylläpitää kiinteästi asennettavia väestöhälyttimiä merkittävimmissä taajamissa sekä erityisten riskikohteiden läheisyydessä. Hälyttimien uusimien yhteydessä on päätetty arvioida uusittavan hälyttimen tarkoituksenmukaisuus suhteessa alueen onnettomuusriskeihin. Vuoden 2023 aikana ei hankittu uusia väestöhälyttimiä, mutta yksittäisiä asentamattomia hälyttimiä on asennettu palvelutasopäätöksen linjauksia soveltaen. Kiinteiden väestöhälyttimien suhteen on edelleen joitakin puutteita verrattaessa palvelutasopäätöksen linjaukseen niiden asentamisesta kaikkiin merkittävimpiin taajamiin.

Palvelutasopäätöksessä on päätetty muun ohella ylläpitää valmiutta suorittaa säteilyhavaintoon perustuvia radioaktiivisen säteilyn tarkistusmittauksia. Säteilymittausvalmius on päätetty sijoittaa riskiperusteisesti ja kattamaan koko pelastustoimialue. Palvelutasopäätöksen mukainen valmius on olemassa.

Palvelutasopäätöksen mukaan pelastuslaitoksen on tullut ylläpitää tarvittavia suunnitelmia ja valmiutta vakavien häiriötilanteiden tai poikkeusolojen edellyttämiin väestön evakointeihin. Pelastuslaitoksen evakointisuunnitelma on päivitetty vuonna 2023, ja sen sisältö on yhteensovitettu muun ohella Pohjois-Pohjanmaan hyvinvointialueen evakointisuunnitelman kanssa. Sen lisäksi suunnittelun aikana on tehty yhteistyötä eräiden muiden hyvinvointialueiden pelastuslaitosten kanssa.

Palvelutasopäätöksen mukaan pelastuslaitos pitää yllä johtokeskusvalmiutta, joka mahdollistaa pelastustoiminnan ja vallitsevan kokonaistilanteen johtamisen kaikissa turvallisuustilanteissa, myös poikkeusoloissa. Palvelutasopäätöksen mukainen valmius on olemassa.

Henkilövaraukset on palvelutasopäätöksessä päätetty tarkistaa enintään kolmen vuoden välein ja aina, mikäli toimintamenetelmissä, organisaatiossa tai henkilöstössä tapahtuu huomattavia muutoksia. Vuonna 2023 on tehty päivitetty henkilövarausesitys.

Vakavia häiriötilanteita ja poikkeusoloja varten tehtävä suunnittelu on palvelutasopäätöksessä päätetty keskittää pelastuslaitoksen valmiussuunnitelmaan. Suunnitelma on palvelutasopäätöksessä päätetysti tarkastettu ja laajalti päivitetty vuonna 2023.

3. RISKIANALYYSIN TULOKSET JA JOHTOPÄÄTÖKSET

Pelastustoimen järjestämislain (613/2021) mukaan hyvinvointialueen pelastustoimen palvelutason tulee vastata kansallisia, alueellisia ja paikallisia tarpeita sekä onnettomuusuhkia ja muita uhkia. Palvelutasoa määritettäessä on huomioitava myös pelastustoimialueella esiintyvät kansallisesti merkittävät riskit ja poikkeusolojen tilanteet.

Pohjois-Pohjanmaan pelastustoimen palvelutasopäätöksen perusteluaineistona on pelastuslaitoksen riskianalyysi. Riskianalyysi sisältää muun muassa toimintaympäristön uhkien ja riskien tarkastelun, toimintaympäristöön liittyvien muutosten tarkastelun, erityisten riskitekijöiden tarkastelun sekä onnettomuus-historiaan ja onnettomuuskehityksen seurantaan liittyvät tarkastelut. Onnettomuusriskejä on tarkasteltu päivittäisten onnettomuuksien, niitä suurempien onnettomuuksien sekä suuronnettomuuksien ja suurhäiriö-tilanteiden näkökulmasta. Pohjois-Pohjanmaan alueellinen riskiarvio ja Suomen kansallinen riskiarvio on huomioitu tarpeellisilta osin riskianalyysiä laadittaessa. Sotilaallisen voimankäytön uhkia tarkasteleva poikkeusolojen riskianalyysi on laadittu erilliseksi asiakirjaksi.

Riskien tunnistamisen ja arvioinnin ohella riskianalyysi tarkastelee keinoja, joilla pelastustoimi voi ehkäistä onnettomuuksia tai vähentää niiden seurauksia. Tunnistetut riskitekijät on viety matriisitaulukkoon, jossa riskitekijän toteutumisen ehkäisyä tai seurausten vähentämistä on tarkasteltu yhteensä 15 riskienhallinta-keinojen näkökulmasta. Riskienhallintakeinoissa on huomioitu sekä pelastuslaitoksen omat palvelut, että viranomaisyhteistyön ja muun yhteistyön mahdollisuudet. Alla esimerkkejä riskianalyysiin kuuluvasta riskimatriisista.

RISKIENHALLINTAKEINOT

ILMIÖ, UHKA, RISKI, TRENDI	Tunnistaminen ja arviointi	Neuvonta ja opastus	Turvallisuuskoulutus	Turvallisuusviestintä	Turvallisuuden itsearviointi	Valvonta	Alueidenkäytön vaikuttaminen	Rakentamiseen vaikuttaminen	Yhteistyö (riskienhallinnan näkökulmasta)	Varoitustilajärjestelmät	Pelastustoiminta	Väestönsuojelu	Valmius suunnittelu	Ensihoitopalvelua tukeva ensivastetoiminta	Yhteistyö (operatiivisen toiminnan näkökulmasta)	Seurantamittarit
Rakennuspalojen henkilövahinkoriskit			x ¹	x ¹					x ¹		x ²					Yli 2-kerrosta korkeiden ja sprinklaamattomien asuinrakennusten rakentamisessa, mutta tämän kaltainen tilanne voi tulla eteen myös mm. majoitus- ja hoitolaitosten tulipaloissa (savu estää uloskäynnille pääsyn). Pelastuslaitoksen toimenpiteet tarkoittavat pelastamista sisäkautta tai ulkokautta tai pelastautumistarpeen aiheuttavan vaaratekijän poistamista eli tulipalon sammuttamista. 1) Palon syytymistilasta pelastautuminen omatoimisesti tai paikalla olevien avustamana on oltava keskeinen turvallisuuskoulutuksen ja -viestinnän aihe. (katso myös kohta Väestön ikääntyminen ja erityisryhmien asumisturvallisuus) 2) Ainakin seuraavien alueiden paloosemilla tulisi olla valmiudet sisäkautta pelastamiseen savusukellusta käyttäen ja/tai ulkokautta pelastamiseen nostolava- tai puomitikasautoa käyttäen: Kalajoki, Kempele, Kuusamo (ml. Ruka), Oulu (pl. Yli-Ii ja Ylikiminki), Raahen ja Ylivieska sekä mahdollisuuksien mukaan myös Haapajärvi, Oulainen, Pudasjärvi, Pyhäjärvi ja Taivalkoski.
																Rakennuspaloissa aiheutuvien henkilövahinkojen määrä.

RISKIENHALLINTAKEINOT

ILMIÖ, UHKA, RISKI, TRENDI	Tunnistaminen ja arviointi	Neuvonta ja opastus	Turvallisuuskoulutus	Turvallisuusviestintä	Turvallisuuden itsearviointi	Valvonta	Alueidenkäytön vaikuttaminen	Rakentamiseen vaikuttaminen	Yhteistyö (riskienhallinnan näkökulmasta)	Varoitustilajärjestelmät	Pelastustoiminta	Väestönsuojelu	Valmius suunnittelu	Ensihoitopalvelua tukeva ensivastetoiminta	Yhteistyö (operatiivisen toiminnan näkökulmasta)	Seurantamittarit
Tieliikenneonnettomuudet	x			x ¹					x ¹		x ²			x ²	x ²	Tieliikenneonnettomuuksien ja niistä aiheutuvien henkilövahinkojen määrä eri ajanhetkinä ja alueen eri osissa.
																1) Liikenneturvallisuuden edistäminen mm. sosiaalisen median ja muun viestinnän keinoin (teemaksi esim. iltapäivän tieliikenneonnettomuuksien ehkäisy ja liikennepelastamisen TVA-toteutusta parantavan 112Suomi -sovelluksen käyttö) sekä osallistumalla Punainen Liitu -konseptin toteuttamiseen (riskikäyttäytymisen ehkäisy). Osallistuminen alueelliseen liikenneturvallisuustyön toimintaan. 2) Kyky tieliikennepelastamiseen on oltava yksi paloosiemien perusvalmiuksista. Ajoneuvojen käyttövoiman muuttaminen (bensini, diesel -> hybridi, sähkö, maakaasu, vety) on huomioitava tieliikennepelastamisen tekniikoissa/taktiikoissa. Liikenne- ja/tai onnettomuustilastot eivät anna suoraa vastausta raskaan liikennepelastusvälineistön sijoittamiselle. Raskaan liikenteen KVL-tilastojen mukaan sopivia sijoitusalueita ovat esim. Oulu, Raahen, Ylivieska-Kärsämäki -alue ja Kuusamo-Taivalkoski -alue. Tieliikennepelastamisessa on varauduttava suuronnettomuuksiin. Mittoitus esim. raskaan liikenteen suurienerginen törmäys alueen päättestöllä, kylmä vuorokaudenaika, pimeä vuorokaudenaika, osapuolena linja-auto, 50 matkustajaa, yli 20 vakavasti loukkaantunutta, polttoainevuotoja.

Taulukot 1 ja 2. Esimerkkejä riskienhallinnan suunnittelusta (riskianalyysin riskimatriisi)

Riskianalyysin osalta on huomattava, että kaikki siinä tunnistetut uhat, riskit ja niiden riskienhallintakeinot eivät ole syötteitä palvelutasopäätöksen laadintaan. Osa voidaan huomioida esimerkiksi onnettomuuksien ehkäisyn ja pelastustoiminnan suunnitelmia laadittaessa tai esimerkiksi turvallisuusviestinnän aineistoja valmisteltaessa. Onnettomuusuhkien ja riskienhallintakeinojen taulukointi ei sisällä arviota riskin suuruudesta. Keskeisiä johtopäätöksiä riskianalyysistä:

Havainto	Ohjaus, neuvonta, TUVI	Valvonta	Yhteistyö	Pelastustoiminta	Varautuminen	Yhteistyö	Huomiot
Pelastustoimialue (etäisyydet, maasto, ilmasto)							
Pitkät etäisyydet	x	x		x			Pitkät etäisyydet ja avun saamisen viiveet erityisesti alueen itäosissa: - Omatoimisen varautumisen edistäminen. - Paloaseman itsenäinen toimintakyky erityisesti Hailuodossa, Pudasjärvellä, Taivalkoskella ja Kuusamossa (vähintään tehokkaaseen pelastustoimintaa kykenevä pelastusryhmä ja valmius tilannepaikan johtamiseen)
Sään ääri-ilmiöt: Maastopalot	x	x	(x)	x			Tuottamuksellisesti aiheutettujen tulipalojen määrän vähentäminen ja suurpaloihin varautuminen: - Turvallisuusviestintä, palontutkinta. - Pelastustoiminnan varautuminen > 500 hehtaarin maastopaloihin erityisesti alueen länsi- ja eteläosissa.
Sään ääri-ilmiöt ja maasto: Tulvat	x		x	(x)			Rankkasateista aiheutuvat taajamien hulevesitulvat ja nopeasti kehittyvät vesistötulvat tai jääpatotulvat: - Tulvavahinkoja ehkäisevä maankäyttöön ja rakentamiseen vaikuttaminen sekä omatoimisen varautumisen edistäminen. - Valmius väestön varoittamiseen ja suojaväistöjen toteuttamiseen erityisesti alueen länsiosissa ja Pudasjärvellä (varoittaminen laajasti, mutta suojaväistössä todennäköisimmin yksittäisiä kohteita).
Sään ääri-ilmiöt: Rajuilmat, jäätävät sateet, tykkylumi/huurre	x	(x)	(x)	x	x	x	Rajuilmoista aiheutuvat pelastustoiminnan tehtävä-ruuhkat sekä laajat ja pitkäkestoiset sähkökatkokset: - Omatoimisen varautumisen edistäminen neuvonnan, ohjauksen ja turvallisuusviestinnän keinoin. - Hälytysten ruuhkatilannevalmiuden ylläpitäminen. - Palvelutuotannon jatkuvuudenhallinta kaikkien toimintayksiköiden osalta, mutta erityisesti alueen itä- ja pohjoisosissa.
Väestö (syntyvyyden lasku, ikääntyminen, monikulttuurisuus, keskittyminen/harveneminen, polarisaatio)							
Väestö ikääntyy, hoiva- ja palveluasuminen vähentyy	x		x	(x)			Erityisryhmien asumisturvallisuuden tukeminen: - Itsenäisesti asuvalle ikääntyvälle väestölle ja muille asumisen erityisryhmille sekä kotipalveluiden ja -hoidon henkilökunnalle kohdistettu turvallisuusviestintä. - Erityisryhmien asumisturvallisuuden edistäminen maankäyttöön ja rakentamiseen vaikuttamalla.
Syntyvyys laskee, keski-ikä nousee ja väestö keskittyy kasvukeskuksiin				x	(x)		Kasvat haasteet pelastustoiminnan alueellisen valmiuden järjestämiselle: - Ratkaisut, kun valmiuden vaatimuksia on, mutta pelastustoiminnan henkilöstöä ei ole riittävästi. Ratkaisut, kun valmiuden vaatimuksia ei enää ole.

Havainto	Ohjaus, neuvonta, TUVI	Valvonta	Yhteistyö	Pelastustoiminta	Varautuminen	Yhteistyö	Huomiot
Väestö (syntyvyyden lasku, ikääntyminen, monikulttuurisuus, keskittyminen/harveneminen, polarisaatio)							
Kansainvälistyminen ja monikulttuurisuuden lisääntyminen	x	x	x	x	x	x	Ulkomaalaistaustaisten määrä kasvaa voimakkaasti alueen väestössä. Muutos ei ole vähentymässä: - Kielitaito ja monikulttuurisuuden ymmärtäminen kaikessa palvelutuotannossa. Palveluiden ja aineistojen monikielisyys.
Kansallisessa ja alueellisessa riskiarviossa tunnistettu äärimäisen väkivallan riski, jonka taustalla voi olla esimerkiksi radikalisoitumista, väkivallan tai väkivaltaisen extremismien ihannoitua, ääriajattelua tai terrorismia.		(x)		x		x	Tarkoitettuihin väkivallantekoihin varautuminen: - Varautuminen erityisesti pelastustoiminnassa, pelastustoiminnan, ensihoidon ja poliisin välisessä yhteistyössä (ks. mainitut riskiarviot) sekä jossain määrin myös pelastustoimelle kuuluvassa valvonnassa
Kansallisessa ja alueellisessa riskiarviossa tunnistettu laajamittainen maahantulon riski.		x	x	(x)	x	x	Laajamittaiseen maahantuloon varautuminen: - Valvonnan toimenpiteet tilapäiseen majoitukseen/suojaan liittyen. - Varautuminen tilanteeseen, jossa maahantuloon liittyy välitöntä vaaraa hengelle ja terveydelle (hätämajoituksen/suojan ratkaisut).
Rakennettu ympäristö (rakennuspalo, korkean rakentamisen yleistymisen)							
Rakennuspalojen määrässä ja niiden henkilö- ja omaisuusvahingoissa ei ole merkittävää poikkeamaa valtakunnallisiin tilastoihin (tapahtumat/1000 asukasta). Korkea rakentaminen yleistyy.	x	x	x	x			Pelastustoimialueelle ei ole kuntia/taajamia, joissa rakennuspalo ei olisi mahdollinen: - Vaikuttavuuden näkökulmasta riskien hallinnan painopisteenä on oltava omatoimisen varautumisen edistäminen (tulipalojen ehkäisy, kyky omatoimiseen pelastautumiseen sekä alkusammutukseen ja palon rajoittamiseen). - Kyky pelastustoimintaan rakennuspaloissa on oltava jokaisen pelastusryhmän/-joukkueen perusvalmius (perinteiset tai vaihtoehtoiset menetelmät, ks. tarkemmin riskianalyysi). - Turvallisuusviestinnässä, valvonnassa ja pelastustoiminnassa on huomioitava tavanomaista korkeamman rakentamisen ominaispiirteet (yli 8, 12, 16 krs, etenkin Oulun seudulla).
Liikenne							
Tieliikenneonnettomuuksia tapahtuu koko pelastustoimialueella. Erityisesti iltapäiväliikenteen (klo 15–17) onnettomuustaajuus on suuri. Eniten henkilövahinkoja aiheuttava pelastustoiminnan onnettomuustyyppi.	x		(x)	x			Tieliikenneonnettomuuksia tapahtuu koko pelastustoimialueella. - Vaikuttamien turvallisuusviestinnän ja sosiaalisen median keinoin iltapäiväliikenteen onnettomuustaajuuteen. Toiseksi vaikuttamiskohteeksi vakavien henkilövahinkojen tarkastelun perusteella riskikäyttäytyminen (päihtyneet ja kovat ylinopeudet). - Kyky tieliikennepelastamiseen on oltava jokaisen pelastusryhmän/-joukkueen perusvalmius. - Käyttövoiman muuttuminen (benssiini, diesel -> hybridi, sähkö, maakaasu) on jo huomioitu, mutta huomioitavaksi myös vety.

Havainto	Ohjaus, neuvonta, TUVI	Valvonta	Yhteistyö	Pelastustoiminta	Varautuminen	Yhteistyö	Huomiot
Liikenne							
Raide-, vesi- ja ilmaliikenneonnettomuuksien määrä on hyvin pieni tieliikenneonnettomuuksiin nähden.				x		x	<ul style="list-style-type: none"> Raideliikenneonnettomuudet ovat vakavin liikennepelastamisvalmiutta määrittävä tekijä (400–500 matkustajaa, nopeus 200 km/h, suistuminen ja/tai törmäys, talvi, pimeä, lähin ajokelpoinen tie 1–2 km etäisyydellä onnettomuusalueesta). Vaikuttettava yhteistyön keinoin, että rataverkolla olisi aina ajokelpoiset huoltotiet (pelastustiet). Vesiliikenteestä merkittävin on meriliikenne. Ympäristövahinkojen torjuntataso esim. B/C keskitettynä palveluna länsirannikolle. Ilmaliikenteessä ei merkittäviä muutoksia. NATO lisänee sotilasilmailun määrää. Laadittujen suunnitelmien ylläpito ja säännöllinen harjoittelu.
Kesä- ja talviaikainen maasto- liikenne. Moottorikelkka- ja mönkijäonnettomuuksia on ja niihin liittyy ihmisen pelastamista, mutta merkittävin maastopelastusvalmiutta vaativa tekijä on ensihoito (potilas, maastossa, ladulla, saarella...).				x		(x)	<p>Maastopelastusvalmius:</p> <ul style="list-style-type: none"> Tilastojen mukaan kaikilla paloasemilla ei tarvitse olla maastopelastuskykyä, mutta tavoitteena voisi olla esimerkiksi se, että kohdetta lähimmällä pelastusjoukkueella olisi ko. kyvykkyys. Pelastaminen liittyy yleensä yksittäisiin henkilöihin (1–2 hlöä)
Vesistöt ja vesipelastustehtävät							
<p>Pelastustoimialueen järvisyys on valtaosin pieni. Kolmasosassa kuntia järvisyys on alle 1 %. Koko alueen ka n. 6 %.</p> <p>Vesipelastustehtäviä on ollut vuosittain 40–50 kpl. Vesipelastuskykyä vaativia tehtäviä runsaasti myös avunantotehtävissä (esim. karilleajo, tuuliajolle joutuminen), virka-aputehtävissä (esim. ensihoidon potilas saarella) ja muissa tarkastustehtävissä (esim. tyhjä vene ajelehtii tai vaatteet rannalla ja epäily veden varaan joutumisesta).</p>	(x)			x		x	<p>Vesipelastuskyky:</p> <ul style="list-style-type: none"> Turvallisuusviestinnässä tulisi korostaa turvavälineiden käyttämistä (pelastusliivit) ja erheellisten tehtävien ehkäisyä (puhelin mukaan vesille lähdetessä, kerrotaan mihin mennään, milloin tullaan, veneet kunnolla kiinni rannalla ja niin edelleen). Tilastojen mukaan kaikilla paloasemilla ei tarvitse olla vesipelastuskykyä, mutta tavoitteena voisi olla esimerkiksi se, että kohdetta lähimmällä pelastusjoukkueella olisi kyseinen kyvykkyys. Tässä on huomattava tilastollinen tosiasia, jonka mukaan, jos henkilö pelastetaan vesipelastustehtävässä, hänet pelastetaan pinnalta. Vain satunnaista matkustajalähtökennettä. Vesipelastusvalmiutta mitoittavaksi tekijäksi esim. M/S Aleksandra tai Hailuodon lautta (uppoamisvaara/ uppoaminen, 100–200 henkilöä).
Muu infrastruktuuri (vesi-, tuuli-, aurinkovoima jne.)							
Tuulivoiman ja aurinkovoiman tuottamisen voimakas lisääntyminen, energian varastoinnin kehityshankkeet (mm. akkuvarastot), alueen biopolttoainehankkeet, vetytalous ja perinteinen vesivoima.		x	x	x		x	<p>Useita toteutuneita, käynnissä olevia ja suunnitteilla olevia hankkeita ja tulevaisuuden visioita:</p> <ul style="list-style-type: none"> Eryteisesti pelastustoimen valvonnalla on oltava kyky/valmius ottaa pelastustoimen näkökulmasta kantaa uusiutuviin energiantuotannon, energian siirron ja energian varastoinnin ratkaisuihin (ajassa mukana ja ennakoitii) Energiantuotannon ratkaisut osaksi pelastustoiminnan suunnittelua (kohdekorteista alkaen) huomioiden myös suuronnettomuuden vaaraa aiheuttavien vesistöpatojen/pato-onnettomuuksien varalta tehtävä suunnittelu.

Havainto	Ohjaus, neuvonta, TUVI	Valvonta	Yhteistyö	Pelastustoiminta	Varautuminen	Yhteistyö	Huomiot
Vaarallisten aineiden sekä öljytuotteiden käsittely, varastointi ja kuljetus							
Varsinaisia vaarallisten aineiden onnettomuuksia tapahtuu harvoin, mutta potentiaalia jopa suuronnettomuuksille on. Öljyvahingot ovat yleisesti pieniä. Niiden määrä on kasvanut vuosittain ja niitä tapahtuu koko pelastustoimialueella.	x	x	x	x			Omatoiminen varautuminen sekä CBRNE- ja YVT-valmiudet: - Yleiseen vaaramerkkiin ja vaaratiedotteisiin liittyvät teemat on hyvä olla säännöllisesti turvallisuusviestinnän aiheena (etenkin pelastustoimialueen länsiosissa). - Maankäyttöön ja rakentamiseen vaikuttaminen siten, ettei esimerkiksi vaaralliset aineet ja asutus muodosta vaikeasti hallittavia riskitekijöitä. - Vaarallisten aineisiin, CBRNE-tilanteisiin ja ympäristövahinkoihin liittyvä alueellisesti kattava torjuntavalmius, mutta samalla painotus riskien mukaisesti. UPS:n laatimisen ja ylläpitämisen sekä UPS-harjoittelun tehostaminen. - Vaarallisten aineiden huomiointi väestöhälytinhankinnoissa (kuten on jo tehty).
Ilmaston ja ilmastonmuutokseen liittyvät uhat ja riskit							
Ilmasto muuttuu. Todennäköisiä kehityskulkuja ovat myrskyjen ja rajuilmojen määrän lisääntyminen, talvien lauhtuminen, nollakelin ongelmat (jäättävät sateet, tykkylumi, rospuuttokelit) ja sateisuuden muuttuminen.	x	x	x	x	x	x	Ilmastonmuutoksen vaikutus kriittiseen infraan, jatkuvuudenhallinta, vahingontorjuntavalmius: - Pitkäkestoisiin sähkösaannin häiriöihin liittyvä resilienssin edistäminen turvallisuusviestinnän ja valvonnan keinoin sekä oman palvelutuotannon jatkuvuudenhallinta (etenkin alueen pohjois- ja itäosissa, mutta myös koko alueella). - Hulevesitulvistä (taajamat) ja muista tulvista aiheutuvien vahinkojen ehkäisy maankäyttöön ja rakentamiseen vaikuttamalla (viranomaisyhteistyöllä). - Valmius myrskytuhojen ja tulvien aiheuttamaan vahingontorjuntaan ja hälytystehtävien ruuhkautumiseen. - Valmius laajoihin metsäpaloihin etenkin alueen länsi- ja eteläosissa. - Pitkittyvän kelirikon huomiointi kalustohankinnoissa.
Pandemiat							
Pandemiasta tai muusta syystä aiheutuvat joukkosairastumiset sekä valmius virka-aputehtäviin		(x)		(x)	x		- Joukkosairastumisiin ja/tai karanteeneihin liittyvä palvelutuotannon jatkuvuudenhallinta sekä suojavälinevalmius. - Valmius virka-aputehtävien suorittamiseen lintuinfluenssan kaltaisissa tilanteissa (ohjeistuksen ylläpitäminen).
Päivittäiset ja päivittäisiä suuremmat onnettomuudet ja pelastustoiminnan valmius							
Pelastustoiminnan tehtävämäärä on ollut viimeisen 1 vuoden aikana noin 7000–9000 tehtävää/vuosi. Tehtävämäärä on suurin kesällä touko-elokuussa ja viikonpäivistä perjantain ja lauantain aikana. Vuorokaudenaika vaikuttaa voimakkaasti tehtävämääriin. Yöksi hiljenee. Pelastusyksiköiden korkein tehtäväsidonaisuus-% on ollut noin 10–15 % (2–7/2023)				x			Pelastustoiminnan hälytyksistä noin 40–45 % kohdistuu 30 km säteelle Oulusta. Toisaalta pelastustoimialueella ei ole kuntia, joiden alueella ei tapahtuisi onnettomuuksia: - Pelastustoimen valmiuden on oltava nykyiseen tapaan alueellisesti kattava (ns. lähipalvelua). - Tehtävämäärien vaihtelu ja tehtäväsidonaisuus mahdollistavat valmiuden dynaamisuuden erityisesti vuorokaudenajan mukaan. Päälekkäisten tehtävien todennäköisyys on suurin Oulun alueella. - Kyky tieliikennepelastamiseen (ml. onnettomuuspaikan suojavaahdotus ja pienten ympäristövahinkojen torjunta) ja tulipalojen sammuttamiseen tulisi olla yksi paloasemien perusvalmiuksista.

Havainto	Ohjaus, neuvonta, TUVI	Valvonta	Yhteistyö	Pelastustoiminta	Varautuminen	Yhteistyö	Havainto
				x			<ul style="list-style-type: none">- Maasto- ja vesipelastusvalmiutta (varsinainen pintapelastus tai venekalustoa hyödyntävä vesipelastus) tulisi tarkastella ensimmäisen pelastusryhmän tai vähintään kohteen ensimmäisenä tavoittavan pelastusjoukkueen kyvykkyytensä.- Vaarallisten aineiden torjuntavalmius on tarkoituksenmukaista järjestää keskitettynä palveluna (painotusta länsi- ja eteläosiin), kuten myös suurten ympäristövahinkojen torjunta (onnettomuudet ovat yleensä kokoluokaltaan pieniä).
Onnettomuuksista aiheutuneet henkilövahingot							
<p>Pelastustoimen lakisääteisistä tehtävistä eniten henkilövahinkoja aiheuttaa liikenneonnettomuudet.</p> <p>Tulipaloissa vuosittain menehtyneiden tai vakavasti loukkaantuneiden määrä on pieni. Tulipalossa menehtymisen taustalla on usein ikääntymiseen, sairauksiin tai päihteisiin liittyvä heikentynyt fyysinen tai kognitiivinen toiminta-, havainto- ja ymmärryskyky.</p>	x	x	x	x			<ul style="list-style-type: none">- Liikenneonnettomuudet ja niistä aiheutuvat henkilövahingot tulisi ottaa vahvemmin esille pelastuslaitoksen turvallisuusviestinnän teemoissa.- Suuronnettomuusvalmiutta mitoittavana skenaariona on huomioitava erityisesti raideliikenneonnettomuudet (400–500 henkilöä, 200 km/h, talvi, pimeys, ei huoltotietä kohteeseen)- Erityisryhmien (henkilöryhmät, joilla on heikentynyt kyky omatoimiseen pelastautumiseen tulipalotilanteessa) asumisturvallisuuteen tulisi kiinnittää erityistä huomiota turvallisuusviestinnän, neuvonnan, ohjauksen ja palontutkiminnan sekä viranomais- ja järjestöyhteistyön keinoin.
Onnettomuuksista aiheutuneet omaisuusvahingot (tilastotietoa vain tulipaloista)							
<p>Rakennuspalojen suurissa omaisuusvahingoissa korostuu seuraavat tekijät: Kohde on sijainnut yleisimmin IV-luokan riskialueilla. Riskiluokkaa vastaava ensimmäisen yksikön ja pelastustoiminnan TVA-vaatimus on yleensä toteutunut. Kohde on ollut usein palava-aineinen P3-paloluokan rakennus, jonka palotekniikka on ollut erittäin vähäistä. Palo on ollut yksiköiden saapuessa täyden palon vaiheessa tai jäähtymisvaiheessa. Alkuserästä ei ole tehty tai siitä ei ole tietoa.</p>	x	x	x	x			<ul style="list-style-type: none">- Pelastuslaitoksen OE-toiminnalla on vaikutettava siihen, että rakennusten palotekniikka ja rakenteellisen paloturvallisuuden ratkaisut olisivat paitsi säästösten, myös riskien mukaisia ja toimivia.- Kohteen omatoiminen kyvykkyys on olennaista aina, mutta etenkin, jos etäisyys (aika) lähimpään paloasemaan ja/tai paloasemien muodostamaan suurten onnettomuuksien torjuntakykyyn on pitkä. Tämä on tuotava esille OE-työssä.- Pelastuslaitoksella tulee olla valmius torjua tehokkaasti suurpalovahinkoja. Pelastustoiminnan rajoitteet on tuotava esille keskusteluissa toiminnanharjoittajien ja/tai kiinteistön omistajien ja haltijoiden kanssa.
Riskialuejakoa vastaavat TVA-vaatimukset							
<p>Toimintavalmiusaikavaatimukset toteutuvat yksittäisiä ruutuja lukuun ottamatta hyvin.</p>				x			<ul style="list-style-type: none">- Nykyinen paloasemaverkko mahdollistaa toimintavalmiusvaatimusten toteuttamisen. Ensimmäisen yksikön toimintavalmiuden osalta haasteena on Kuusamossa Ruka, Oulussa Oulunsalon ja Länsi-Tuiran alue sekä muutamat muut yksittäiset riskiruudut.- Pelastustoiminnan toimintavalmiusajat toteutuvat hyvin koko pelastustoimialueella (1–6/2023). Rukan toteumat vaativat seurantaa.- Pelastusjoukkueen kokoaminen pelastustoimen toimintavalmiusohjeen mukaisesti on haastavaa Pudasjärvellä, Koillismaalla ja Hailuodossa johtuen pitkistä etäisyyksistä pelastustoimintaa tukeviin paloasemiin.

4 PALVELUTASOA KOSKEVAT PÄÄTÖKSET PALVELUALUEITTAIN

4.1 Onnettomuuksien ehkäisy ja valvonta

Onnettomuuksien ehkäisy on yksi keskeisistä pelastustoimen lakisääteisistä tehtävistä. Työ sisältää valvonta-tehtävän, jolla pelastusviranomaisen valvoo muun muassa pelastuslain (379/2011) velvoitteiden noudattamista. Valvonnan ohella työ sisältää ohjaus-, neuvonta-, turvallisuusviestintä- ja palontutkinta-tehtävän, joiden tarkoituksena on edistää omatoimista onnettomuuksien ehkäisyä ja onnettomuuksiin varautumista ja sekä lisätä ihmisten valmiuksia toimia oikein onnettomuus-, vaara- ja häiriötilanteissa. Onnettomuuksien ehkäisyyn kuuluu myös onnettomuusuhkien ja onnettomuuskehityksen seuranta. Kokonaisuutena onnettomuuksien ehkäisyn tarkoituksena on ehkäistä ja vähentää ihmisille, omaisuudelle tai ympäristölle onnettomuuksista ja häiriötilanteista aiheutuvaa vaaraa.

4.1.1 Pelastustoimelle kuuluva ohjaus, neuvonta ja turvallisuusviestintä

Palvelu ja sen nykytila

Ohjaus, neuvonta ja turvallisuusviestintä ovat keskeinen osa onnettomuuksia ehkäisevää työtä valvonta-toiminnan lisäksi. Palvelua tuottavat lähes kaikki pelastuslaitoksen viranhaltijat oman osaamisalueensa puitteissa. Pääosin palvelun tuottaminen kuuluu onnettomuuksien ehkäisyn palvelualueen viranhaltijoiden tehtäviin.

Ohjauksella ja neuvonnalla tarkoitetaan toimia, joilla pelastuslaitos edistää, tukee ja seuraa pelastus-toimen lainsäädännössä (sekä osin myös muussa lainsäädännössä) asetettujen velvoitteiden toteutumista. Ohjauksen ja neuvonnan aiheita ovat muun muassa rakenteellinen paloturvallisuus, paloturvallisuustekniikka, väestönsuojat, poistumisturvallisuus, nuohous, onnettomuuksien ehkäisy ja onnettomuustilanteissa toimiminen, pelastustiet, kemikaalien säilytys ja turvallinen käyttö. Ohjausta ja neuvontaa annetaan pelastusviranomaiselle toimitettavien asiakirjojen arvioimisen yhteydessä, mutta myös esimerkiksi valvontakäyntien yhteydessä ja turvallisuusviestinnän keinoin. Ohjausta ja neuvontaa voidaan perinteisten palvelumuotojen lisäksi tulevaisuudessa antaa esimerkiksi internetsivustojen Chat-palvelun kautta.

Palvelun tavoitteet ja arvio palvelun tarpeesta

Pelastustoimelle kuuluvalla turvallisuusviestinnällä (PeL 2 ja 27 §) edistetään onnettomuus- ja vaara-tilanteiden ehkäisyä, onnettomuuksiin varautumista sekä oikeaa ja tehokasta toimintaa onnettomuus-tilanteissa. Tavoitteena on onnettomuuksien määrän vähentäminen sekä tarvittaessa tehokkaat ensitoimenpiteet, jotka rajoittavat tapahtuneen onnettomuuden seurauksia ja vähentävät ulkopuolisen avun tarvetta. Turvallisuusviestinnän määrästä ja kohdentamisesta ei ole säädösvaatimusta. Yleisellä tasolla voidaan arvioida, että säädösvelvoite täyttyy, jos vaikuttavuuden ja riskiperusteisuuden perusteella kohdennettu, sisällöltään ja toteutustavaltaan kohderyhmät huomioiva ja laadukas turvallisuusviestintä tavoittaa vuosittain noin 10 % alueen väestöstä.

Pelastuslaitoksen päivystävän palotarkastajan puhelinpalvelu varmistaa sen, että asiakkaalla on mahdollista saada ohjeita, opastusta ja vastauksia onnettomuuksien ehkäisyn palvelualueelle kuuluviin kysymyksiin viikon jokaisena arkipäivänä klo 8.30–15.30. Päivystävän palotarkastajan palveluista vastaavat onnettomuuksien ehkäisyn viranhaltijat. Asiakaskontaktien ja -tapahtumien määrän perusteella laadukkaan ohjauksen ja neuvonnan sekä turvallisuusviestinnän palveluiden tuottaminen Pohjois-Pohjanmaan pelastuslaitoksen alueella on erittäin tarpeellista.

Päätös palvelutasosta

- Pelastuslaitos huolehtii pelastustoimelle kuuluvasta ohjauksesta, neuvonnasta ja turvallisuusviestinnästä. Onnettomuuksien ehkäisemistä, onnettomuksiin varautumista ja hätätilannevalmiuksia edistävän toiminnan kokonaistavoitteena on tavoittaa vuosittain noin 7 % alueen väestöstä. Palvelua kohdennetaan erityisesti jäljempänä mainituille kohderyhmille, mutta kohdentamisessa ja teemoissa huomioidaan myös muun muassa riskianalyysin, jatkuvan riskienhallinnan, onnettomuuskehityksen seurannan, valvonnan ja palontutkinnan havainnot. Ohjaus, neuvonta ja turvallisuusviestintä on ennakkoon suunniteltua, mutta sitä annetaan myös pyydettyä.
- Pelastuslaitos ylläpitää arkipäivisin neuvonta- ja ohjaustehtävää varten päivystävä palotarkastaja - palvelua. Palvelutasopäätöskauden aikana selvitetään mahdollisuutta aloittaa Chat-palvelu päivystävä palotarkastaja -palvelun yhteyteen.
- Osana pelastustoimelle kuuluvaa neuvontaa ja ohjausta tehdään yhteistyötä onnettomuuksien ehkäisemisessä (luku 4.1.3 yhteistyö onnettomuuksien ehkäisemisessä) muiden viranomaisten ja yhteistyötahojen kanssa.
- Opastuksen ja neuvonnan toteutuksessa hyödynnetään mahdollisimman paljon sähköisten materiaalien ja palveluiden käyttöä. Jakokanavina ovat muun muassa hyvinvointialueen pelastustoimen internetsivut, pelastustoimen valtakunnalliset internetsivut sekä pelastuslaitoksen käyttämät sosiaalisen median kanavat. Sähköisten palveluiden kanavien ja niiden sisältöä sekä palvelun kattavuuden seuranta kehitetään palvelutasopäätös kaudella.
- Pelastuslaitoksen turvallisuusviestinnän kohderyhminä ovat erityisesti lapset ja nuoret, hoito- ja huoltolaitosten henkilökunta sekä asumisturvallisuuden erityisryhmät ja ko. asumiseen liittyvä henkilökunta sekä kotihoidon henkilökunta.
- Pelastuslaitos osallistuu lapsille ja nuorille kohdennettuihin tapahtumiin, joita ovat muun muassa Turvaa Tenaville -tapahtuma (esikouluikäiset), Päivä Paloasemalla -tapahtuma (perheet), 112-päivä (4-luokkalaiset), NouHätä -kampanja (8-luokkalaiset). Lisäksi osallistutaan mahdollisuuksien mukaan Punainen liitu -liikenneturvallisuuskonseptin toteutukseen (toisen asteen opiskelijat).
- Pelastuslaitos osallistuu messutapahtumiin, jotka valitaan siten, että tapahtumaan osallistuvat asiakkaat ovat ohjauksen, neuvonnan ja turvallisuusviestinnän kohderyhmiä.
- Erityisryhmien asumisturvallisuutta edistetään asumisturvallisuutta käsittelevillä luennoilla ja esitelmillä. Kohteena ovat erityisryhmiin kuuluvat sekä työntekijät, jotka tuottavat itsenäistä asumista tukevia palveluita. Muun muassa asumisturvallisuutta ja väestönsuojelua käsitteleviä esitelmiä pyritään järjestämään myös muille kohderyhmille.
- Perinteisten turvallisuusviestinnän keinojen lisäksi hyödynnetään ja kehitetään internetsivujen ja sosiaalisen median kanavien kautta toteutettavaa turvallisuusviestintää.
- Turvallisuusviestinnän yksityiskohtaisempi suunnittelu ja toteutuksen ohjaus sisältyvät vuosittain tarkistettavaan turvallisuusviestinnän suunnitelmaan, jonka toteutumista palvelualueen pelastuspäällikkö ja paloinsinöörit seuraavat neljännesvuosittain. Turvallisuusviestintään kohdennettava työmäärä on noin 4–5 htv (onnettomuuksien ehkäisyn ja pelastustoiminnan palvelualueiden työpanos yhteensä). Pelastuslaitoksen järjestämä turvallisuusviestintä on lähtökohtaisesti maksutonta.

Palvelun kehittämistarve

Vuoden 2024–2025 aikana kehitetään ja yhtenäistetään muun muassa turvallisuuskoulutusten sisältöä, tilastointia, vaikuttavuus- ja riskiperusteista kohdentumista. Lisäksi kehitetään turvallisuusviestinnän palautejärjestelmiä sekä sähköisen viestinnän käyttöä. Häiriötilanteita ja poikkeusoloja varten on tarpeen laatia erillinen turvallisuusviestintäsuunnitelma normaaliajan suunnitelmien lisäksi.

4.1.2 Palontutkinta

Palvelu ja sen nykytila

Pelastuslain 41 § velvoittaa palontutkintaan. Palontutkinnassa arvioidaan tulipalon syttymissy ja selvitetään tarvittavassa laajuudessa palon syttymiseen ja leviämiseen vaikuttaneet tekijät, palosta aiheutuneet vahingot, vahinkojen laajuuteen vaikuttaneet tekijät sekä pelastustoiminnan kulku.

Tulipalojen palontutkinnasta sekä pelastustoiminnan arvioinnista on vastannut ensisijaisesti tehtävässä toiminut pelastustoiminnan johtaja (I-tason tutkinta). Pelastuslaitoksen varsinaiset palontutkijat ovat osallistuneet tutkintaan, jos tulipalosta on aiheutunut vakavia henkilövahinkoja tai jos merkittäviä omaisuusvahinkoja aiheuttaneen rakennuspalon syttymissy ei ole ollut pelastustoiminnan johtajan arvioitavissa (II-tason tutkinta). Vuoden 2023 rakennuspalloista noin 30 % on tutkittu II-tason tutkintana. Poliisin tutkintakynnyksen ylittävät tulipalot on tutkittu yhteistyössä poliisin kanssa. Vastaavaa yhteistyötä on tehty vakuutusyhtiöiden ja erityisten sähköpalotutkijoiden suorittaman tutkinnan kanssa. Palontutkinnan tulokset on kirjattu pelastuslain 91 §:n tarkoittamaan toimenpiderekisteriin, jonka lisäksi kuvatalenteille ja muulle tutkinta-aineistolle on omat tallennuspaikkansa.

Pohjois-Pohjanmaan pelastuslaitoksella palontutkinta kuuluu onnettomuuksien ehkäisyn palvelualueelle, mutta palontutkijoita on pelastuslaitoksen kaikilla palvelualueilla. Palontutkintaryhmässä on kymmenen koulutettua palontutkijaa, jotka hoitavat palontutkintaa muiden tehtäviensä ohella.

Palvelun tavoitteet ja arvio palvelun tarpeesta

Palontutkinnan tavoitteena on syttymissyiden selvittäminen, vastaavien onnettomuuksien ehkäisy ja vahinkojen rajoittaminen sekä pelastustoiminnan ja toimintavalmiuden kehittäminen. Pelastuslaitos on suorittanut vuosittain yli 900 tulipaloihin liittyvää hälytystehtävää. Näistä rakennuspalloja tai rakennuspalovaaroja on ollut noin 400 kpl/vuosi. Huolellinen palontutkinta on keskeinen osa onnettomuuksien ehkäisyä.

Päätös palvelutasosta

- Pelastuslaitos ylläpitää koulutetuista palontutkijoista muodostuvaa, noin 10 henkilön palontutkintaryhmää (oto) II- ja III-tason tutkintaa varten sekä I-tason tutkinnan tukemista varten. Tulipalot tutkitaan vähintään I-tason tutkintana. II-tason tutkinnan laukaisee viimeistään vakavat henkilövahingot, arviolta yli 50 000 € omaisuusvahingot, sekä I-tason tutkinnassa todetut erityiset tarpeet sekä pelastuslaitoksen omat tai valtakunnalliset riskiperusteiset teemat. III-tason tutkintana tutkitaan tulipalot, joissa toteutuu suuronnettomuuden piirteet täyttäviä elementtejä. Pelastustoiminnan kulku arvioidaan tapauskohtaisesti. Palontutkinnan työllistävä vaikutus on noin 1 htv.
- Poliisin tutkintakynnyksen ylittävät palot tutkitaan yhteistyössä poliisin kanssa ja poliisin ehdoilla. Jos pelastuslaitos havaitsee pelastustoiminnan tai palontutkinnan yhteydessä, että paloon liittyy poliisin tutkintakynnyksen ylittäviä tekijöitä, ilmoitetaan siitä poliisille kyseistä tarkoitusta varten laaditulla

valtakunnallisella lomakkeella. Lomake lähetetään poliisin antamaa lähetysosoitusta käyttäen poliisille.

- Pelastuslaitos osallistuu aktiivisesti valtakunnallisiin teematutkintoihin ja on mukana kehittämässä palontutkintaan perustuvaa onnettomuuksien ennaltaehkäisyä. Palontutkinnassa kiinnitetään erityistä huomiota erityisryhmien hoito-, hoiva- tai asumisympäristössä tapahtuvien tulipalojen tutkintaan (yleensä II-tason tutkintana) sekä tahallisesti tai tuottamuksellisesti aiheutettujen tulipalojen tutkintaan (yleensä I-tason tutkintana yhteistyössä poliisin kanssa).

Palvelun kehittämistarve

Palvelutasopäätöskauden aikana on tarpeen kehittää palontutkinnan vuosiraportointia ja palontutkintaan käytetyn kokonaistyöajan seurantaa. Myös palontutkintatulosten analysointia ja hyödyntämistä sekä palontutkijoiden henkilökohtaista osaamista on tarpeen kehittää. Samalla on viimeisteltävä pelastuslaitoksen palontutkinnan ohje.

Tulipaloissa suoritettujen pelastustoiminnan arviointia ja arvioinnissa saatujen tulosten hyödyntämistä on tarpeen kehittää yhteistyössä pelastustoiminnan palvelualueen kanssa.

4.1.3 Yhteistyö onnettomuuksien ehkäisemisessä

Palvelu ja sen nykytila

Pelastustoimessa on tehty itsenäistä turvallisuustyötä, mutta sitä on tehty erittäin paljon myös yhteistyössä muiden toimijoiden kanssa. Esimerkkejä yhteistyötahoista ovat rakennusvalvonta-, ympäristö- ja kaavoitusviranomaiset, ELY-keskus, Tukes, poliisi, ensihoito, sosiaalitoimi, nuohoojat sekä paikallisen turvallisuussuunnittelun yhteistyöryhmät, paikalliset ja alueelliset liikenneturvallisuustyön työryhmät, kylien turvallisuutta edistävät työryhmät ja alueelliset valmiusfoorumit. Hyvinvointialueiden perustamisen myötä on tullut myös uusia turvallisuustyön yhteistyörakenteita. Yksi näistä on Pohjois-Pohjanmaan hyvinvointialueen järjestämistoimintoihin kuuluva HYTETU-toiminta. HYTETU sisältää hyvinvoinnin, terveyden ja turvallisuuden edistämistyötä hyvinvointialueen sisäisenä työnä sekä laaja-alaisena yhteistyönä eri toimijoiden kesken.

Palvelun tavoitteet ja arvio palvelun tarpeesta

Turvallisuustyön tavoitteissa on toimijakohtaisia eroja. Joissain ryhmissä painottuu liikenneturvallisuus, joissain asumisen ja maankäytön sekä rakentamisen turvallisuus, katuturvallisuus tai esimerkiksi ikääntyvän väestön arjen ja asumisen turvallisuus. Pelastuslaitoksen tehtäväkuvaan on perinteisesti kuulunut palovaaraa tai kemikaalionnettomuuden vaaraa aiheuttavien onnettomuuksien ehkäisy ja onnettomuuksien seurausten rajoittaminen sekä osallistuminen aktiivisesti yhteistyöhön maankäyttöön ja rakentamiseen liittyvissä asioissa. Onnettomuuksien ehkäisyssä on pyritty huomioimaan myös pelastuslain 27 §:ssä mainittu muiden onnettomuuksien ehkäisy. Tällaisia ovat muun muassa kodin ja vapaa-ajan tapaturmat sekä liikenneonnettomuudet ja hukkumiset, joissa menehtyy vuosittain yli 30 kertaa enemmän ihmisiä kuin tulipaloissa. Valvonnan ja turvallisuusviestinnän keinoin voidaan edistää myös esimerkiksi vakavista sähkönjakelun häiriötilanteista ja luonnon ääri-ilmiöistä kuten tulvista aiheutuvia haitallisia seurauksia.

Onnettomuuksien ehkäisy on perusolemukseltaan vaikuttamista. Vaikutetaan asiakkaaseen, jotta tämä ymmärtäisi esimerkiksi palo- ja henkilöturvallisuuden sekä omatoimisen varautumisen velvoitteet ja noudattaisi niitä. Vaikutetaan muihin viranomaisiin ja yhteistyötahoihin, joilla on mahdollisuus vaikuttaa onnettomuuksien ehkäisyyn, niiden seurausten rajoittamiseen ja ihmisten/yhteisöjen hätätilannevalmiuksien kehittymiseen. Pelastuslain 42 § velvoittaa yhteistyöhön. Pelastuslaitoksen tulee onnettomuuksien ehkäisemiseksi ja

turvallisuuden ylläpitämiseksi toimia yhteistyössä muiden viranomaisten sekä alueella olevien yhteisöjen ja asukkaiden kanssa sekä osallistua paikalliseen ja alueelliseen turvallisuussuunnittelutyöhön.

Päätös palvelutasosta

- Pelastuslaitos osallistuu resurssiensa puitteissa muun muassa paikalliseen turvallisuus-suunnitteluun, paikalliseen ja alueelliseen liikenneturvallisuustyöhön sekä hyvinvointialueen HYTETU-työhön nimeämällä työryhmiin omat asiantuntijansa. Yhteistyötä tehdään resurssien puitteissa myös muiden viranomaisten, järjestöjen, yritysten ja laitosten kanssa. Yhteistyön tavoitteena on erityisesti väestön omatoimisen varautumisen edistäminen (RA, kohta 2.2 ja 2.3), väestön erityisryhmien asumisturvallisuuden edistäminen (RA, kohta 2.2) ja tieliikenne-onnettomuuksien ehkäisy (RA kohta 2.4.1). Työllistävä vaikutus on noin 0,5 htv.
- Pelastuslaitos antaa lausuntoja maankäytön suunnitelmista kuten yleis- ja asemakaavoista. Lausunnoilla muun muassa ehkäistään vaikeasti hallittavien onnettomuusuhkien muodostumista (RA kohta 2.5.2 ja 2.5.4) sekä vaikutetaan terveellisyyden ja turvallisuuden sekä pelastuslaitoksen toimintaedellytysten toteutumiseen alueiden käytössä.
- Pelastuslaitos osallistuu rakenteellisen paloturvallisuuden, rakenteellisen väestönsuojelun sekä kemikaaliturvallisuuden ohjaukseen, neuvontaan ja valvontaan muun muassa osallistumalla katselmustyöryhmien kokouksiin, antamalla neuvontaa ja lausuntoja rakennuslupa-asiakirjoista, paloteknisten laitteistojen ja väestönsuojien toteutussuunnitelmista sekä kemikaalien käyttöön ja varastointiin liittyvissä asioissa.
- Pelastuslaitos osallistuu mahdollisuuksien mukaan pientaloja suurempien kohteiden käyttöönottotarkastuksiin, jolloin puhutaan erityisistä palotarkastuksista (tulevaisuudessa nimi muuttuu lausunnoksi rakennuksen käyttöönotosta). Tarkastuksen tavoitteet ovat samat kuin määrävälein tehtävässä valvonnassa. Pientalojen käyttöönottotarkastuksiin osallistutaan lähinnä vain silloin, kun se on rakennusvalvontaviranomaisen näkökulmasta erityisesti tarpeen.
- Pelastuslaitos valvoo tarkastuslaitosten tai -yritysten kirjaamien tarkastuspöytäkirjojen ja muiden vaatimuksenmukaisuustodistusten avulla, että rakennukseen vaaditut palotekniset järjestelmät (paloilmoitin-, sammutus- ja savunpoistolaitteistot, turva- ja merkkivalojärjestelmät sekä väestönsuojat) on toteutettu ja ylläpidetty niitä koskevien vaatimusten mukaisesti. Valvonnasta kirjataan tarvittavat merkinnät sekä rakennusvalvonnan että pelastuslaitoksen valvontasovellukseen. Edellä mainittu valvonta on osa kohteen ensimmäistä palotarkastusta ja myöhempää valvontaa. Vastaavaa valvonnan menettelyä noudatetaan mm. pelastuslain 42 §:n ja 62 §:n mukaisten paloriski-ilmoitusten käsittelyssä.
- Pelastuslaitos osallistuu mahdollisuuksien mukaan muiden viranomaisten suorittamiin tarkastuksiin, joihin pelastusviranomaisella on osallistumisoikeus tai joihin pelastusviranomaisen toivotaan osallistuvan. Näitä tarkastuksia ovat edellä mainittujen käyttöönottotarkastusten lisäksi muun muassa vaarallisten kemikaalien lupakohteiden tarkastukset (Tukes), VAK-ratapihojen ja -satamien tarkastukset (Traficom) sekä erityisesti 1-luokan vesistö- ja jätepatojen tarkastukset (ELY-keskus). Valvontayhteistyön tarkempi kuvaus esitetään valvontasuunnitelmassa.
- Rakennusvalvontayhteistyön ja muun edellä kuvatun yhteistyön työllistävä vaikutus on noin 1,5 htv.

Palvelun kehittämistarve

Vuosien 2024–2025 aikana kehitetään viranomaisyhteistyötä entistä sujuvampaan ja saumattomampaan toimintaan. Eri viranomaisten väliset sähköiset palvelut ja niiden käyttöönotto mahdollistavat asiakasrajapinnassa ns. yhden luukun periaatteen, jota pelastuslaitoksen on oltava kehittämässä yhdessä muiden tahojen kanssa. Pelastuslaitoksen tulee itse olla aktiivinen yhteydenpidossaan yhteistyötahoihin. Pelastuslaitoksen tulee myös varata tarpeeksi resurssia sujuvan yhteistyön varmistamiseksi.

4.1.4 Onnettomuuskehityksen seuranta

Palvelu ja sen nykytila

Pelastuslain 43 §:n mukaan pelastuslaitoksen tulee seurata onnettomuusuhkien sekä onnettomuuksien määrän ja syiden kehitystä ja ryhtyä tarvittaessa osaltaan ja yhteistyössä muiden viranomaisten ja tahojen kanssa toimenpiteisiin onnettomuuksien ehkäisemiseksi ja niihin varautumiseksi.

Pelastustoimialueen onnettomuusuhkia on tarkasteltu muun muassa maakunnan alueellisessa riskiarviossa, Suomen kansallisessa riskiarviossa sekä pelastuslaitoksen riskianalyyseissä ja pelastuslaitoksen poikkeusolojen riskianalyyseissä. Näistä etenkin pelastuslaitoksen riskianalyysi sisältää säännöllisesti päivittyviä osia, jotka käsittelevät pelastustoimialueen onnettomuusuhkia ja niihin varautumista (havainnot, johtopäätökset, suositukset). Riskianalyysijä täydentää pelastuslaitoksen tilannekeskuksessa ylläpidettävä ja sieltä jaettava reaaliaikainen ja ennakoiva tilannekuvatoiminta.

Onnettomuuksien määrän ja syiden seuranta on tehty enintään kuukauden välein osana palvelutuotannon toteutumisen seuranta. Seuranta ja raportointi on kuulunut TKIO-palveluiden tehtäviin.

Palvelun tavoitteet ja arvio palvelun tarpeesta

Tavoitteena on, että onnettomuuskehityksen seuranta on kattavaa, säännöllistä ja dokumentoitua ja tukee onnettomuuksien ehkäisyä, pelastustoimintaan varautumista sekä toiminnan ja talouden suunnittelua. Onnettomuuskehityksen seuranta on lakisääteinen tehtävä, mutta se on osaltaan myös perusta palvelutuotannolle ja siten välttämätön osa pelastuslaitoksen toimintaa.

Päätös palvelutasosta

- Pelastustoimialueen onnettomuusuhkien kehittymisen seuranta sisältyy ja kohdentuu ajantasaisten riskianalyyseihin ylläpitämiseen sekä tilannekuvatoimintaan. Palvelua tuottaa pääosin pelastuslaitoksen TKIO-palvelut, Tilannekeskus ja valvonnan ja varautumisen vastuualue. Vuosittainen työmäärä on noin 1 htv. Onnettomuusuhkien kehittymisen seurannassa hyödynnetään alueella toimivien yhteistyöryhmien toimintaa ja asiantuntemusta (Pohjois-Pohjanmaan turvallisuus- ja valmiusfoorumi, Pohjois-Suomen alueellinen valmiustoimikunta, Pohjois-Suomen ELVAR-toimikunta ja niin edelleen).
- Onnettomuuksien määrän ja syiden seuranta ja arviointia tehdään kuukausittain osana palvelutuotannon toteutumisen seuranta. Palvelun tuottaa pääosin TKIO-palvelut, mutta siinä hyödynnetään myös mm. palontutkinnan, pelastustoiminnan ja valvonnan havaintoja. Vuosittainen työmäärä on noin 0,2 htv.

- Onnettomuuskehityksen seuranta toteutetaan siten, että tehdyt johtopäätökset ovat oman pelastuslaitoksen lisäksi onnettomuuksien ehkäisyyn ja pelastustoimintaan liittyvien muiden viranomaisten ja toimijoiden käytettävissä.

Palvelun kehittämistarve

Onnettomuuksien seurantaan ja tiedon jakamiseen liittyvät toiminnalliset prosessit on viimeisteltävä viimeistään vuoden 2024 alkupuoliskolla.

4.1.5 Hyvinvointialueiden yhteistoiminnassa hoitamien onnettomuuksien ehkäisyyn ja valvontaan kuuluvien tehtävien asianmukaisen järjestämisen valvonta

Palvelu ja sen nykytila

Laki hyvinvointialueista (611/2021, 7 § ja 8 luku) mahdollistaa sen, että hyvinvointialueet voivat sopia pelastustoimen palveluiden tuottamisesta yhteistoiminnassa tai esimerkiksi sen, että yksi hyvinvointialue tuottaa tietyt palvelut kokonaisuudessaan usealle hyvinvointialueelle.

Pohjois-Pohjanmaan hyvinvointialue ei ole sopinut onnettomuuksien ehkäisyyn ja valvontaan kuuluvien tehtävien hoitamisesta yhteistoiminnassa hyvinvointialueiden kesken.

Palvelun tavoitteet ja arvio palvelun tarpeesta

Yhteistoiminnasta sopiminen voi joissain tilanteissa tuoda synergiaa tehtävien hoitamiseen. Tämänhetkisen arvion mukaan yhteistoiminnasta sopimiselle ei ole tarvetta onnettomuuksien ehkäisyyn ja valvontaan kuuluvien palveluiden tuottamisessa.

Päätös palvelutasosta

- Jos yhteistoiminnasta sopimiseen päädytään, sopimukseen sisällytetään yhteistoiminnassa tuotettavan palvelun asianmukaisen toteutumisen valvonta. Raportointivastuu on lähtökohtaisesti sillä hyvinvointialueella, joka palvelua tuottaa. Arviointi- ja valvontavastuu on sillä hyvinvointialueella, jonka vastuulla palvelun tuottaminen lakisääteisesti on.

Palvelun kehittämistarve

Yhteistoiminnasta sopimiselle ja sopimuksen perusteella tuotettavien palveluiden asianmukaisuuden valvonnalle ei ole tällä hetkellä erityistä kehittämistarvetta.

4.1.6 Valvontatehtävät

Palvelu ja sen nykytila

Pelastuslain 2- ja 3-luvut sisältävät sekä yksittäisiä henkilöitä että yrityksiä ja yhteisöjä koskevia velvoitteita, joiden noudattamista pelastusviranomaisen on pelastuslain 78 §:n mukaisesti valvottava. Pelastuslain 27 § edellyttää, että pelastuslaitoksen on huolehdittava myös muussa laissa pelastustoimelle säädetyistä tehtävistä. Muusta lainsäädännöstä merkittävin on kemikaaliturvallisuuslaki (Lain vaarallisten kemikaalien ja räjähteiden käsittelyn turvallisuudesta, 390/2005), jonka nojalla pelastustoimi valvoo muun muassa

vaarallisten kemikaalien vähäistä käsittelyä, varastointia ja säilytystä sekä tiettyjä iletulitteisiin ja erikoistehosteisiin liittyviä asiakokonaisuuksia.

Pelastustoimelle kuuluvan valvontatyön suunnittelu (pelastuslain 79 §:n tarkoittama valvontasuunnitelma), koordinointi ja toteutus ovat kuuluneet onnettomuuksien ehkäisyn palvelualueen tehtäviin. Palvelualue ja siihen kuuluva valvonnan ja varautumisen vastuualue ovat aloittaneet toimintansa vuoden 2023 alusta ja organisaation rakennusvaihe on siten vielä osittain kesken. Onnettomuuksien ehkäisyn palvelut ovat kuitenkin pääosin säädösten ja laaditun valvontasuunnitelman mukaisella tasolla, vaikka kahden pelastuslaitoksen yhdistymisestä johtunut henkilöstön osittainen uudelleensijoittuminen on aiheuttanut vajausta valvonnan henkilöresurssiin.

Palvelun tavoitteet ja arvio palvelun tarpeesta

Pelastuslaitoksen valvontatyön tavoitteena on onnettomuuksien määrän ja onnettomuuksista aiheutuvien henkilö-, omaisuus- ja ympäristövahinkojen vähentäminen sekä omaoimisen varautumisen ja hätätilannevalmiuksien edistäminen yhteistyössä valvontakohteiden henkilöstön kanssa. Tavoitteena on kohdentaa ja tuottaa palvelut riskiperusteisesti, vaikuttavasti ja tehokkaasti noudattaen valvontatyötä ohjaavaa lainsäädäntöä ja vuosittain tarkistettavaa valvontasuunnitelmaa.

Pohjois-Pohjanmaan pelastustoimialueen säännöllisesti tarkastettavien yritys- ja laitoskohteiden (kohdeluokat A1-A6 eli niin sanotut erityiskohteet) kokonaismäärä on noin 7 020 kohdetta. Kohteiden valvontaväli on muun muassa kohteen käyttötavasta, onnettomuusriskeistä, onnettomuushistoriasta ja kohteen aiemmasta turvallisuuskulttuurista riippuen 1–10 vuotta. Niin sanotun epäsäännöllisen asiakirjavalvonnan ja valvonnan vuosittainen kokonaismäärä on satoja suoritteita. Tähän lukeutuu muun muassa yleisötapahtumien pelastussuunnitelmiin, poistumisturvallisuusselvityksiin, paloriski-ilmoituksiin, kemikaali-ilmoituksiin, iletulitus- ja erikoistehosteilmoituksiin, nuohouspalauteraportteihin sekä tarkastuslaitosten tekemiin havaintoihin (paloilmoitin- ja sammutuslaitteistojen tarkastuspöytäkirjat) liittyvät valvonta- ja lupatehtävät. Kokonaisuus on kuvattu tarkemmin valvontasuunnitelmassa.

Päätös palvelutasosta

- Pelastuslaitoksen valvontatyö perustuu valvontatyötä ohjaavaan lainsäädäntöön. Valvontatyön sekä siihen sisältyvän ohjauksen ja neuvonnan kohdentamista, toistuvuutta ja vaikuttamisen tavoitteita ohjaa lainsäädännön ohella pelastuslaitoksen riskianalyysin, jatkuvan riskienhallinnan, onnettomuuskehityksen seurannan, palontutinnan ja viranomaisyhteistyön havainnot. Pelastuslakiin, kemikaalilainsäädäntöön ja muuhun lainsäädäntöön perustuvan valvontatyön (ja vaikuttamistarpeiden) kokonaisuus kuvataan tarkemmin vuosittain tarkistettavassa valvontasuunnitelmassa.
- Valvonnan yleisenä tavoitteena on onnettomuuksien määrän ja onnettomuuksista aiheutuvien henkilö-, omaisuus- ja ympäristövahinkojen vähentäminen. Tavoitteena on myös valvontasuunnitelman toteutuminen suunnitellusti. Valvonnan määrän, laadun, vaikuttavuuden ja lainmukaisuuden seuranta tehdään palvelualueen omana toimintana sekä osana pelastustoimen omavalvontaa.
- Pelastuslaitoksen valvontatyön menetelmiin kuuluvat palotarkastukset, asiakirjavalvonta sekä paloturvallisuuden itsearviointi, jota hyödynnetään PTP-kaudella pientalojen paloturvallisuuden valvonnassa. Kaikkiin menetelmiin sisältyy ohjaus ja neuvonta. Kokonaisuus kuvataan tarkemmin valvontasuunnitelmassa.
- Pelastustoimelle kuuluvaan valvontaan kohdistettava henkilöstöresurssi on noin 12 htv.

Palvelun kehittämistarve

Palvelutasopäätöskaudella kehitetään valvontatyön määrällistä ja laadullista seuranta, suunnitelmallisuutta, riskiperusteisuutta, kustannustehokkuutta, esihenkilötyötä ja asiakaspalautteiden hyödyntämistä. Valvontatyötä suorittavien henkilöiden osaamisen kehittämiseen panostetaan. Valvontatyön laatua kehitetään koko valvontaprosessin osalta työn suunnittelusta tarkastuskohteen valvontaprosessin päättämiseen saakka. Kehittämistyöhön liittyy oleellisesti palvelutasopäätöskaudelle ajoittuva valtakunnallisesti yhtenäisen valvontaprosessin ja valvontajärjestelmän käyttöönotto. Asumisturvallisuutta pyritään parantamaan riskiasumista esille nostavalla viranomaisyhteistyöllä sekä kehittämällä paloturvallisuuden itsearviointin keinoja.

4.1.7 Valmiuden tarkastaminen

Palvelu ja sen nykytila

Pelastuslain 84 §:n mukaan pelastusviranomaiset voivat tehdä tarkastuksia, joilla valvotaan suur-onnettomuuksien ja poikkeusolojen varalta tehtävien varautumisjärjestelyjen toteutumista.

Pelastuslain 84 §:ssä tarkoitettu valvonta on sisällynyt tarpeellisilta osin pelastustoimelle kuuluvaan valvontaan. Valvontaa ei ole tehty mainitussa pykälässä tarkoitettuina valmiuden tarkastuksina, vaan osana muuta valvontatoimintaa, joka on perustunut yleensä pelastuslain 78–79 §:ään (valvontasuunnitelman mukaiset määräaikaisten palotarkastukset).

Palvelun tavoitteet ja arvio palvelun tarpeesta

Valmiuden tarkastamisen tavoitteena on osaltaan varmistaa riittävät ja ajantasaiset varautumisjärjestelyt. Varautumisjärjestelyjen toteutumista voidaan myös jatkossa valvoa osana määrävälein tehtävää valvontaa. Tämän lisäksi varautumisjärjestelyjen toteutumista voidaan arvioida esimerkiksi osana pelastuslain 65 §:ssä tarkoitettua yhteistoimintaa (katso luku 4.5.2). Erillisille tarkastuksille yksinomaan varautumisjärjestelyjen valvomiseksi ei nähdä tarvetta.

Päätös palvelutasosta

- Pelastuslain 84 §:ään perustuvia erillisiä tarkastuksia varautumisjärjestelyjen valvomiseksi tehdään vain erityisestä syystä. Varautumisjärjestelyjen toteutumista valvotaan ensisijaisesti määrävälein tehtävien palotarkastusten yhteydessä. Varautumisjärjestelyjen valvontaan kohdentuu valvonnan työpanosta vuosittain noin 0,5 htv.

Palvelun kehittämistarve

Palvelutasopäätöskaudella on tarpeen yhtenäistää varautumisjärjestelyjen toteutumisen valvonnan sisältöä ja laajuutta.

4.2 Pelastustoiminta ja siihen varautuminen

Pelastustoiminnan keskeinen sisältö on määritetty pelastuslaissa (379/2011). Lain 32 §:n mukaan pelastustoimintaan kuuluu hälytysten vastaanottaminen, väestön varoittaminen, uhkaavan onnettomuuden torjuminen, onnettomuuden uhrien ja vaarassa olevien ihmisten, ympäristön ja omaisuuden suojaaminen ja pelastaminen, tulipalojen sammuttaminen ja vahinkojen rajoittaminen sekä edellä mainittuihin tehtäviin liittyvät johtamis-, viestintä-, huolto- ja muut tukitoiminnot.

Pelastuslain 32 §:n mukaan pelastuslaitos vastaa pelastustoimintaan kuuluvien tehtävien hoitamisesta, kun tulipalo, muu onnettomuus tai niiden uhka vaatii kiireellisiä toimenpiteitä ihmisen hengen tai terveyden, omaisuuden tai ympäristön suojaamiseksi tai pelastamiseksi eivätkä toimenpiteet ole onnettomuuden tai sen uhan kohteeksi joutuneen omin toimin hoidettavissa tai kuulu muun viranomaisen tai organisaation hoidettavaksi. Muu viranomainen voi olla esim. Rajavartiolaitos, joka vastaa meripelastustoiminnasta sekä alusöljy- ja aluskemikaalivahinkojen torjunnasta Suomen aluevesillä ja talousvyöhykkeellä.

Pelastustoiminnan valmius on mitoitettava tunnistettuja onnettomuusuhkia ja riskejä vastaavaksi. Keskeistä on päivittäisen toimintavalmiuden ylläpitäminen ja tehokkaaseen toimintaan varautuminen kaikissa mahdollisissa onnettomuus- ja turvallisuustilanteissa. Pelastustoiminta on suunniteltava ja toteutettava siten, että tehtävät voidaan hoitaa mahdollisimman tehokkaalla ja tarkoituksenmukaisella tavalla ja että onnettomuus- ja vaaratilanteissa tarvittavat toimenpiteet voidaan suorittaa viivytyksettä ja tehokkaasti (PELL 28 §).

Pelastustoiminnan toimintavalmiuden (pelastustoimen henkilöstö, kalusto, lähtövalmius) mitoitusta ohjaa sisäministeriön antama Pelastustoimen toimintavalmiuden suunnitteluohje (SM, 21/2012). Ohjeessa annetaan perusteet onnettomuusuhkien kartoittamiselle, pelastustoimen muodostelmien kokoamiselle ja johtamiselle sekä eri riskialueiden ja kohteiden tavoittamiselle. Ohjeen mukainen onnettomuusuhkien kartoittaminen on esitetty pelastuslaitoksen riskianalyyseissä. Pohjois-Pohjanmaan pelastuslaitoksen riskikuva muodostuu vuonna 2023 päivitetystä riskianalyyseistä.

Pelastustoiminnan suunnitteluun liittyy myös muita ohjeita, joista merkittävin on sisäministeriön antama pelastussukellusohje (SM, 48/2007). Ohjeessa on esitetty keskeiset perusteet savu-, vesi- ja kemikaalisukellusvalmiuden sekä pintapelastusvalmiuden järjestämiselle. Tämä ohje uusiutuu vuoden 2023 aikana.

4.2.1 Väestön varoittaminen vaaratilanteessa sekä siihen liittyvä hälytysjärjestelmä

Palvelu ja sen nykytila

Pelastuslain 27 §:n mukaan pelastuslaitoksen on huolehdittava alueellaan väestön varoittamisesta vaara- ja onnettomuustilanteissa sekä siihen tarvittavasta hälytysjärjestelmästä. Väestön varoittamisen toteutustapaan vaikuttaa muun muassa varoittamistarpeen aiheuttava uhkatekijä, tapahtuman kehityksenopeus, uhattuna olevan alueen sijainti, laajuus ja sen väestömäärä sekä käytettävissä olevat varoituskeinot. Vakavassa vaaratilanteessa ei yleensä riitä pelkkä varoittaminen, vaan siihen on liityttävä sanallisia toimintaohjeita. Hyvä varoitus annetaan ajoissa, se on kuuluva ja näkyvä, sisältää tarvittavat toimintaohjeet, joiden toteutumista ohjataan ja valvotaan. Onnistunut varoittaminen muodostuu sekä omatoimisen varautumisen että viranomaisten toimenpiteistä.

Väestön varoittamiseen tarvittavien kiinteiden laitteistojen sijoittaminen on perustunut ensisijaisesti vaarallisten aineiden kuljetuksesta sekä teollisesta käsittelystä ja varastoinnista aiheutuviin onnettomuusriskeihin. Hälyttimiä on asennettu myös keskeisiin kuntataajamiin. Nykyinen kiinteä väestöhälytysverkko kattaa noin 55 % alueen väestöstä. Järjestelmä kattaa kaikki I-luokan riskialueet sekä noin 70 %:sti II-luokan riskialueet.

Hälyttimiä voidaan käyttää etä- ja paikallishajauksella. Kiinteästi asennettuja väestöhälyttimiä täydentää siirrettävät väestöhälyttimet, hälytysajoneuvojen kuulutuslaitteistot ja muut varoituskäytännöt, kuten vaaratiedotteet. Väestön varoittamisesta päättää ensisijaisesti onnettomuus- ja vaaratilanteisiin hälytetty pelastustoiminnan johtaja.

Palvelun tavoitteet ja arvio palvelun tarpeesta

Väestön varoittamiseen liittyvien järjestelyiden tavoitteena on estää ja vähentää onnettomuus- ja vaaratilanteista aiheutuvia henkilö-, omaisuus- ja ympäristövahinkoja. Vaarassa olevien varoittaminen liittyy jossain määrin lähes kaikkiin onnettomuus- ja vaaratilanteisiin. Varoittaminen mahdollistaa suojautumisen tai pelastautumisen sekä omatoimisen varautumisen keinoin tapahtuvan omaisuuden ja ympäristön suojaamisen (tilanteesta riippuen).

Päätös palvelutasosta

- Pelastustoimialueen väestönvaroitussjärjestelmän perustan muodostaa kiinteästi asennetut väestöhälyttimet ja valtakunnallinen vaaratiedotejärjestelmä. Kiinteästi asennettuja väestöhälyttimiä täydentää siirrettävät väestöhälyttimet ja hälytysajoneuvojen kuulutuslaitteistot. Vaaratiedotejärjestelmää täydentää pelastuslaitoksen muu vaaratiedotus, jonka kanavia ovat pelastuslaitoksen (ja tarvittaessa myös hyvinvointialueen) internetsivut ja sosiaalisen median kanavat sekä pelastustoimialueella toimivat tiedotusvälineet.
- Kiinteästi asennettavien väestöhälyttimien tärkein asentamisperuste on vaarallisten aineiden käsittelyyn ja varastointiin liittyvät suuronnettomuusriskit. Muiden alueiden osalta pyritään vähintään siihen, että I-luokan riskialueet katetaan väestöhälyttimillä sekä säteeltään noin 1 km laajuiset alueet, joissa asuu yli 3000 asukasta (tarkentuu mm. käytettävissä olevien hälyttimien sijoituspaikkojen ja talouden raamin mukaisesti). Hälyttimien kokonaiskattavuuden tavoitteena on vähintään 55 % alueen väestöstä.
- Uusia väestöhälyttimiä hankittaessa ja vanhoja uusittaessa siirrytään nykyaikaisten elektronisten hälyttimien käyttöön, jotka mahdollistavat sekä yleisen vaaranmerkin että puheviestien antamisen. Väestöhälyttimien ylläpito tehdään pääosin omana työnä Tekniset palvelut -vastuualueen toimesta. Työmäärä on noin 0,1–0,15 htv/vuosi. Uusien hälyttimien asentamisessa ja vanhojen purkamisessa käytetään myös ostopalveluita.

Palvelun kehittämistarve

Päätöksen saavuttaminen edellyttää 5–7 uuden väestöhälyttimen hankkimista ja asentamista PTP-kauden aikana sekä 3–4 hälyttimen uusimista vuosittain. Väestönvaroitussjärjestelmän on siedettävä sähkönjakelun sekä tieto- ja viestiliikenneverkkojen häiriöitä, mutta tämän lisäksi väestöhälyttimille on tarpeen laatia ylläpidon priorisointi. Osana väestöhälyttimien ylläpitoa on kehitettävä seurantaa, jolla varmistutaan väestöhälyttimien oikeasta toiminnasta (mm. kuukausikokeilujen kuuntelu maastossa). Väestönvaroitussjärjestelmien ylläpidossa ja kehittämisessä on seurattava aktiivisesti muun muassa mobiililaitteita hyödyntävää valtakunnallista varoitussjärjestelmien kehitystyötä.

4.2.2 Pelastustoiminta

4.2.2.1 Toimintavalmiusaikatavoitteet

Palvelu ja sen nykytila

Pelastustoimen järjestämislain (613/2021) mukaan pelastustoiminnan palvelut on suunniteltava ja toteutettava siten, että onnettomuus- ja vaaratilanteissa tarvittavat toimenpiteet voidaan suorittaa viivytyksettä ja tehokkaasti.

Pelastustoiminnan palveluita on tuotettu pelastuslaitoksen 46 paloasemalta. Pelastustoiminnan toimintavalmiuden suunnitteluohjeessa annetut toimintavalmiusaikavaatimukset (TVA) ovat toteutuneet vuoden 2022 ja vuosien 2019–2022 aikana seuraavasti:

	Riskiluokka			
	I	II	III	IV
Riskiruutujen kokonaismäärä riskiluokittain edellisen kalenterivuoden lopussa	21	242	285	45454
Riskiruutujen lukumäärä, joissa ensimmäisen yksikön TVA ei täyty vähintään 50 %:ssa kiireellisistä pelastustoimen tehtävistä edellisen kalenterivuoden aikana.	6	20	5	-
Jatkuva puute: Riskiruutujen lukumäärä, joissa ensimmäisen yksikön TVA ei täyty vähintään 50 %:ssa kiireellisistä pelastustoimen tehtävistä minään neljänä edellisenä kalenterivuotena.	3	4	-	-
Riskiruutujen lukumäärä, joissa pelastustoiminnan TVA ei täyty vähintään 50 %:ssa kiireellisistä tehtävistä edellisen kalenterivuoden aikana. (IV-luokan riskiruudun osalta raja 38 min, jos ei toisin päätetty)	2	28	4	-
Jatkuva puute: Riskiruutujen lukumäärä, joissa pelastustoiminnan TVA ei täyty vähintään 50 %:ssa kiireellisistä pelastustoimen tehtävistä minään neljänä edellisenä kalenterivuotena.	-	1	-	-

Toimintavalmiusaikojen mediaanit			
	v. 2020	v. 2021	v. 2022
Ensimmäisen yksikön toimintavalmiusajan mediaani	9:06	8:34	8:09
Pelastustoiminnan toimintavalmiusajan mediaani	13:20	13:00	12:44
Pelastusjoukkueen toimintavalmiusajan mediaani	16:36	17:14	16:12

Palvelun tavoitteet ja arvio palvelun tarpeesta

Nopea ja tehokas apu hätätilanteessa on yksi keskeisistä hyvinvointiyhteiskunnan peruspilareista. Pelastustoimen tavoitteena on tuottaa kiireelliset pelastustoiminnan palvelut lähipalveluna ja siten onnettomuus- ja vaaratilanteessa tarvittava toimintakyky ja toimintavalmiusaikavaatimukset toteutuvat.

Seuraavassa taulukossa on esitetty uusimman riskiruutuaineiston (aineisto irrotettu joulukuussa 2022, käyttöönotto 2024) mukaiset kuntien ja eräiden kuntataajamien korkeimmat riskiluokat, joihin toimintavalmiusaikavaatimuksia verrataan.

Toimintavalmiusaikaa määrittävä riskiruutujen korkein riskiluokka kunnittain sekä eräissä kuntataajamissa

	ALAVIESKA	HAAPAJÄRVI	HAAPAVESI	HAILUOTO	II	Kuivaniemi	KALAJOKI	Himanka	KEMPELE	KUUSAMO	Ruka	KÄRSÄMÄKI	LIMINKA	LUMIJOKI	MERIJÄRVI	MUHOS	NIVALA	OULAINEN	OULU	Haukipudas	Kiiminki	Oulunsalo	Yli-Ii	Ylikiminki
Korkein riskiluokka	2	2	2	3	2	3	2	2	2	2	2	2	2	3	3	2	2	2	1	2	2	2	3	3
	PUDASJÄRVI	Syöte	PYHÄJOKI	PYHÄJÄRVI	PYHÄNTÄ	RAAHE	Vihanti	REISJÄRVI	SIEVI	SIIKAJOKI	Ruukki	SIIKALATVA	Kestiliä	Pippola	Pulkki	Rantsila	TAIVALKOSKI	TYRNÄVÄ	UTAJÄRVI	VAALA	YLVIESKA			
Korkein riskiluokka	2	4	2	2	2	1	2	3	2	3	2	3	3	3	2	2	2	2	2	2	2	1		

Pelastustoimen toimintavalmiusohjeen (SM 2012:21) mukaisia 1 km x 1 km riskiruutuja on Pohjois-Pohjanmaan pelastustoimialueella yhteensä 46 002 kpl. Niistä 25 on toimintavalmiusohjeen mukaisesti tarkasteltuna riskiluokka 1. Riskiluokkaan 2 kuuluu 248 ruutua, luokkaan 3 kuuluu 296 ruutua ja luokkaan 4 45 433 ruutua. Riskialuejaosta on kerrottu tarkemmin riskianalysissä.

Päätös palvelutasosta:

Toimintavalmiusaikatavoitteen PTP-kaudelle 2024–2025:

	Riskiluokka			
	I	II	III	IV
Ensimmäisen yksikön riskiluokkakohtainen ruudun toimintavalmiusajan enimmäisaika minuutteina.	6	10	20	-
Ensimmäisen yksikön ruutukohtainen toimintavalmiusajan toteutumisen vähimmäistaso prosentteina.	50 %	50 %	50 %	-
Ensimmäisen yksikön toimintavalmiusaikatavoite (mediaani) minuutteina ja sekunteina kaikissa kiireellisissä tehtävissä, riskiluokista riippumatta.	8:47			
Pelastustoiminnan riskiluokkakohtainen ruudun toimintavalmiusajan enimmäisaika minuuttina.	11	14	22	-
Pelastustoiminnan ruutukohtainen toimintavalmiusajan toteutumisen vähimmäistaso prosentteina.	50 %	50 %	50 %	-
Pelastustoiminnan toimintavalmiusaikatavoite (mediaani) minuutteina ja sekunteina kaikissa kiireellisissä tehtävissä yhteensä riskiluokista riippumatta.	13:23			
Pelastusjoukkueen riskiluokkakohtainen ruudun toimintavalmiusajan enimmäisaika minuutteina.	20	30	30	-
Pelastusjoukkueen toimintavalmiusaikatavoite (mediaani) minuutteina ja sekunteina kaikissa kiireellisissä tehtävissä yhteensä riskiluokista riippumatta.	17:12			

Kehittämistarve

Pelastustoiminnan palveluita tuotettaessa on seurattava ja arvioitava tehostetusti TVA-toteumia alueilla, joissa on ollut pitkään jatkuneita ensimmäisen yksikön TVA-puutteita. Näitä ovat Oulussa Tuira, Länsi-Tuira, Toppila, Kaukovainio ja Oulunsalon keskusta sekä Kuusamossa Rukan alue. Kyseisiin toimintavalmiusaikoja koskeviin puutteisiin on haettava myös ratkaisuja. Linnanmaan uusi paloasema vähensi ongelmaruutujen määrää ja sen olisi lähtökohtaisesti pitänyt ratkaista myös Toppilan alueen TVA-haasteet. Toppilassa samoin kuin Kaukovainiolla ja Tuirassa TVA-ylitykset ovat ajallisesti pieniä ja niihin on haettava ratkaisua yhdessä työvuorojen kanssa. Tarkasteluun on otettava muun muassa hälytystehtävien lähtöviive ja hälytysajon

ajonopeus (liikenne-turvallisuutta vaarantamatta). Kempeleen taajaman uudet liikennejärjestelyt oletettavasti nopeuttavat TVA-toteumia Oulunsalon II-luokan riskialueille. TVA-toteumia on seurattava.

TVA-haasteiden ratkaisemisessa on huomioitava myös se, että TVA-vaatimuksia määrittävä pelastustoimen toimintavalmiuden suunnitteluohje on parhaillaan uudistettavana. Työn odotetaan valmistuvan tulevan PTP-kauden 2024–2025 aikana. Uusi ohjeistus voi ratkaista nykyiset TVA-haasteet tai toisaalta pahentaa niitä. Joka tapauksessa järeitä ja suuria kustannuksia aiheuttavia toimenpiteitä ei ole tarkoituksenmukaista tehdä ennen uuden ohjeen valmistumista.

4.2.2.2 Valmiuden säätelyn toimintamallit

Palvelu ja sen nykytila

Yhteiskunnan uhka- ja turvallisuustilanne ei ole jatkuvasti stabiili. Valmiuden säätelyllä tarkoitetaan toimenpiteitä, joilla pelastuslaitoksen toimintavalmius ja suorituskyky saatetaan vastaamaan vallitsevaa uhkaa ja turvallisuustilannetta ja/tai resurssitilannetta. Säätelyllä voidaan joko kohottaa tai laskea valmiutta. Valmiutta voi olla tarpeen säädellä muun muassa valmiustyhjiöitä aiheuttavissa onnettomuustilanteissa, erilaisissa suurhäiriötilanteissa, suuronnettomuuksissa ja poikkeusoloissa tai tilanteessa, joka heikentää vakavasti pelastustoimen käytettävissä olevia resursseja (esim. pandemia). Valmiuden laskemisen palvelutasopäätöksessä päätettyä alemmaksi on aina tilapäistä. Valmiutta laskettaessa pelastuslaitos huomioi palveluiden vaihtoehdot toteutustavat sekä arvio toimenpiteiden vaikutusta onnettomuusriskeihin, pelastustoimialueen palvelutarpeisiin ja toimintavalmiusaikaavaatimukseen nähden. Toimenpiteisiin kuuluu muun muassa pelastuslaitoksen tuottamien palveluiden priorisointi sekä käytettävissä olevien voimavarojen tarkoituksenmukainen sijoittaminen ja käyttö.

Pelastuslaitoksen valmiuden säätelyn tueksi on määritelty valmiustasot (perus, tehostettu, kohotettu korotettu, täysi), joilla kuvataan tavoiteltavaa pelastustoiminnan johtamisvalmiutta ja suorituskykyä suhteessa vallitsevaan uhkatasoon (normaali, kohonnut, korkea, erittäin korkea). Valmiuden tasot kuvaavat johtamisjärjestelmää ja käytettävissä olevia pelastustoiminnan muodostelmia. Valmiuden kohottamiseen liittyvät toimenpiteet on suunniteltu ennalta valmiutta, johtamista ja hälyttämistä käsittelevissä suunnitelmissa ja ohjeissa. Valmiutta voidaan laskea yhden tai useamman asemapaikan osalta esimerkiksi:

- määräämällä asemapaikan valmius toiselle asemapaikalle
- siirtämällä valmius viivästettyyn lähtövalmiuteen
- määräämällä asemapaikan perusvalmiuden heikentämisestä tai purkamisesta.

Palvelun tavoitteet ja arvio palvelun tarpeesta

Pelastustoiminnassa käytetään olemassa olevaa suorituskykyä tilanteen edellyttämällä tavalla. Valmiuden säätely periaatteisiin kuuluu uhka- ja turvallisuustilanteiden ennakointi ja pelastustoimen suorituskyvyn saattaminen turvallisuustilannetta vastaavaksi kustannustehokkuutta unohtamatta.

Päätös palvelutasosta

- Pelastuslaitos ylläpitää suunnitelmaa valmiuden säätelystä. Pelastustoiminnan valmiutta voidaan tilapäisesti nostaa tai laskea. Valmiuden tilapäistä kohottamista tai laskemista sekä tehtyjen toimenpiteiden purkamista koskevan päätöksen tekee pelastuslaitoksen ylin päivystävä päälylystöviranhaltija. Pitkittyvässä tilanteessa valmiuden laskemista ja palauttamista koskevan päätöksen tekee pelastustoiminnan palvelualuejohtaja, poikkeusolojen tilanteissa pelastusjohtaja. Päätöksentekoon on sijaistajajärjestelyt.

Palvelun kehittämistarve

Palvelutasopäätöskaudella pelastuslaitos kehittää dynaamista valmiuden säätelyä alueellisesti. Valmiuden säätely vaatii ennakkointia ja suunnitelmallisuutta riskien tunnistamiseen.

4.2.2.3 Henkilöstövoimavarojen määrä ja laatu hyvinvointialueen eri osissa

Palvelu ja sen nykytila

Nopea ja tehokas pelastustoiminta vaatii koulutettua henkilöstöä. Henkilöstö riittävä määrä, henkilöstön tiedot ja taidot, henkilöstön fyysinen ja psyykinen toimintakyky sekä pelastustoiminnassa tarvittavat varusteet ja kalusto antavat lähtökohdat suoriutua pelastustoiminnan tehtävistä. Nopea ja tehokas pelastustoiminta toteutuu, kun henkilöstö, kalusto ja varusteet on sijoitettu riski-/tarveperusteisesti ja kun henkilöstön lähtövalmius ja hälytysohjeet on määritetty toimintavalmiusaikavaatimukset huomioiden.

Pohjois-Pohjanmaan alueen pelastustoiminnan palveluita on tuotettu päätoimisen henkilöstön ja sopimushenkilöstön toimesta. Pelastustoimintaan osallistuvan päätoimisen vakinaisen henkilöstön kokonaismäärä oli vuonna 2023 noin 290 henkilöä ja hälytystoimintaan osallistuvan sopimushenkilöstön noin 835 henkilöä. Henkilöstö ja kalusto (pelastusryhmät) on sijoitettu paloasemille siten, että ensimmäinen yksikkö on saavuttanut onnettomuuskohteet mahdollisimman nopeasti. Kokoluokaltaan suurempien tilanteiden (keskisuuret ja suuret tilanteet) edellyttämät voimavarat on koottu usealta paloasemalta.

Päätoimisen henkilöstön ja sopimushenkilöstön määrän ja kelpoisuusvaatimusten osalta on noudatettu pelastuslain ja -asetuksen vaatimuksia, pelastusalan muita normeja sekä pelastuslaitoksen sisäisiä ohjeita.

Palvelun tavoitteet ja arvio palvelun tarpeesta

Henkilöstön määrä, osaaminen, hälytysvalmius ja hälytysohjeet on määritettävä siten, että valmius vastaa pelastustoimialueen eri osissa esiintyviä onnettomuusriskejä, muita alueella esiintyviä pelastustoiminnan tarpeita sekä toimintavalmiuden vaatimuksia. Toiminnallisena perusvaatimuksena on hälytystoiminnan luotettavuus ja hälytetyn muodostelman riittävä toimintakyky. Henkilöstön kelpoisuusvaatimuksista keskeisimpiä ovat henkilöstöryhmiltä edellytettävä peruskoulutus, tietoja ja taitoja ylläpitävä ja kehittävä täydennyskoulutus, vastuualueiden ja toimintaympäristön mukainen erityisosaaminen sekä riittävä fyysinen ja psyykinen toimintakyky pelastustoimen tehtävissä. (PelL 39, 56 ja 57 §, TTL 8 ja 14 §)

Päätös palvelutasosta

- Pohjois-Pohjanmaan pelastustoimessa pelastustoiminnan henkilöstövoimavarat muodostuvat päätoimisesta henkilöstöstä ja sopimushenkilöstöstä. Sopimushenkilöstöä käytetään pelastustoiminnan palveluiden tuottamiseen pelastuslain (379/2011) 27 §:n ja luvun 7 sallimissa rajoissa.
- Pelastustoiminnan henkilöstön määrään, perus- ja täydennyskoulutukseen sekä lähtövalmiuteen liittyvät tekijät määritetään siten, että paloasemilla on riittävä toimintakyky selviytyä toimintaympäristönsä kiireellisestä ja muusta pelastustoiminnasta toimialaa koskevien vaatimusten mukaisesti, joko itsenäisesti (kokoluokaltaan pienet tehtävät) tai usean paloaseman yhteistyönä (pieniä suurempia tehtäviä sekä erityisosaamista ja -kalustoa vaativat tehtävät)
- Pohjois-Pohjanmaan pelastuslaitoksen ympärivuorokautinen varmistettu lähtövalmius on 45–47 henkilöä (pelastustoiminnan päätoimisen henkilöstön vahvuus yhteensä). Valmius sijoitetaan alueen

eri osiin siten, että riskiperusteisuutta ja toimintavalmiutta (ks. kohta 4.2.2.1) koskevat tavoitteet voidaan saavuttaa yhteistyössä hälytystoimintaan osallistuvan sopimushenkilöstön kanssa.

- Paloasemakohtaisen valmiuden minivaatimuksen asettaa Sisäministeriön pelastusosaston toimintavalmiuden suunnitteluohje ja kohdassa 4.2.2.1 päätetyt Pohjois-Pohjanmaan pelastuslaitoksen toimintavalmiustavoitteet.
- Paloasemien sopimushenkilöstön määrä, osaaminen, toimintakyky ja toimintavarmuus pyritään pitämään tasolla, joka mahdollistaa pelastustoiminnan aloittamisen lähimmän ja tarkoituksenmukaisimman yksikön periaatteella. Päätöksen mukaisesti tavoitteena on, että jokainen sopimushenkilöstön käyttöön perustuva paloasema kykenee muodostamaan pelastustoiminnalta edellytettävällä tavalla vähintään pelastusryhmän suuruisen muodostelman.
- Pelastuslaitos tekee pelastustoiminnan muodostelmien ja henkilöstön suorituskykyarviointia ja -seurantaa, joka on perustana henkilöstön osaamisen ja suorituskyvyn kehittämiseksi, tai ratkaisevien kyvykkyyksien puuttuessa, pelastustoiminnan vaihtoehtoihin työmenetelmiin siirtymiselle.

Palvelun kehittämistarve

Pelastustoiminnan palveluiden kehittämisessä on kiinnitettävä erityistä huomiota kiireellisen pelastustoiminnan henkilöstövoimavarojen riittävyyteen sekä osaamis- ja suorituskykyvaatimusten toteutumisen seurantaan. Valtakunnallinen pelastajapula aiheuttaa haasteita päätoimisen henkilöstön saatavuudessa samalla, kun väestörakenteen muutos aiheuttaa jatkuvia alueellisia haasteita sopimushenkilöstön rekrytointiin.

Henkilöstövoimavarojen riittävyydestä ja toimintaympäristön muutoksista aiheutuvista haasteista johtuen on varauduttava/toteutettava toimenpiteitä, jossa henkilöstövoimavaroja siirretään tarpeen ja riskien mukaisesti ja, jossa perinteisiä pelastustoiminnan menetelmiä korvataan vaihtoehtoisilla menetelmillä.

4.2.2.4 Henkilöstövoimavarojen osaamisen ylläpidon ja kehittämisen pääperiaatteet

Palvelun kuvaus ja palvelutason nykytila

TKIO-palvelut (tutkimus, kehittäminen, innovaatio ja osaaminen) ovat osa pelastuslaitoksen yhteisten palveluiden palvelualueen toimintoja. Palvelua tuotetaan tiiviissä yhteistyössä pelastuslaitoksen johtoryhmän, palvelualueiden sekä pelastustoimialan toimijoiden ja verkostojen kanssa. TKIO-toiminta tuottaa systemaattisesti uusimpaan tietoon pohjautuvia perusteita pelastuslaitoksen johtamisen, päätöksenteon, palvelutuotannon ja osaamisen kehittymisen tueksi. TKIO-toiminnalla edistetään pelastustoimen palvelutuotannon säädöstenmukaisuutta, riskiperusteisuutta, vaikuttavuutta, kustannustehokkuutta ja kohdentumista sekä pelastustoimen että yhteiskunnan tarpeiden näkökulmasta oikein.

TKIO-palveluihin kuuluva osaamisenhallinta on tuottanut yhdessä palvelualueiden kanssa uusimpaan tietoon ja menetelmiin pohjautuvaa perus-, täydennys- ja ylläpitokoulutusta sekä harjoituksia, joista suuri osa on päätoimiselle- ja sopimushenkilöstölle pakollisia. Edellä mainittuja palveluita on tuotettu pelastuslaitoksen ja hyvinvointialueen sisäisenä toimintana sekä hankittu tarpeen mukaan ostopalveluna ulkopuolisilta toimijoilta. Osaamisenhallintaan on kuulunut henkilöstön osaamista ja toimintakykyä koskevat koulutustarvekartoitukset sekä muun muassa koulutusten, harjoitusten ja toimintakyvyn toteutumisen seuranta.

Palvelun tavoitteet ja arvio palvelun tarpeesta

Osaamisenhallinnan tavoitteena on varmistaa yhdessä palvelualueiden kanssa, että henkilöstö saa tehtävässään tarvitsemansa kokonaisvaltaisen, alueen riskit, erityispiirteet huomioon ottavan perus-, ylläpito- ja täydennyskoulutuksen ja muun osaamisen kehittymisen tuen. Osaamisenhallinnan tavoitteena on myös tukea työnhallintaa, työssä jaksamista, työurasuunnittelua ja muuta työhyvinvointia riippumatta siitä, missä tehtävässä henkilöt pelastustoimessa ovat. Osaamisenhallinta tukee palvelutuotannon laadun kehittymistä. Osaamisenhallinta on suunnitelmallista ja tavoitteellista, osaamisenhallinnan tietojärjestelmässä ylläpidettävää toimintaa, jonka toteutumista ja vaikuttavuutta mitataan säännöllisesti.

Toimintoja tutkitaan, analysoidaan ja samanaikaisesti kehitetään sekä tehostetaan. Asiantuntijuutta jaetaan koko organisaation kesken ja henkilöstön asiantuntijuutta käytetään laajasti hyödyksi osaamisen ylläpidon kehittämisessä sekä eteenpäin viemisessä. Osaamisen kehittämisen niin kutsuttu pääkouluttaja järjestelmä on hajautettu, toimijoita on pelastuslaitoksen kaikilla palvelualueilla ja järjestelmään kuuluu yksittäisiä asiantuntijoita, asiantuntija pareja sekä työryhmiä, joiden avulla muun muassa sitoutetaan eri henkilöstöryhmiä mukaan toimintaan. He kaikki tekevät yhteistyötä keskenään ja pyrkivät kehittämään toimintoja entistä paremmiksi. Kokonaisuutta koordinoi TKIO-palvelut. Edellä mainituilla toimenpiteillä henkilöstön osaamisen ylläpidon ja kehittämisen kokonaisuutta kehitetään sekä saatetaan vastaamaan kokonaisvaltaisesti entistä paremmin tulevaisuuden tarpeita.

Osaaminen on yksi keskeisistä työn lopputulosta määrittävistä tekijöistä. Osaamisenhallinnan tarve muodostuu muun muassa pelastuslaitoksen laajasta tehtäväkentästä, toimintaympäristön ja työmenetelmien muutoksista, säädös- ja normiohjauksesta ja sen muutoksista sekä henkilöstömäärästä ja henkilöstön vaihtuvuudesta.

Päätös palvelutasosta

- Pelastuslaitoksen TKIO-palvelu suunnittelee, koordinoi ja tuottaa systemaattisesti uusimpaan tietoon pohjautuvaa osaamisenhallinnan palvelua yhteistyössä palvelualueiden kanssa. Osaamisenhallinnan tuki kattaa pelastustoimen henkilöstölle pakolliset koulutukset ja harjoitukset sekä osaamistarvekartoituksista, kehityskeskusteluista, urapolkusuunnitelmista ja pelastuslaitoksen tarpeista esille nousevat muut perus-, ylläpito- ja täydennyskoulutustarpeet.
- TKIO-palvelu tuottaa uusimpaan tietoon pohjautuvia perusteita osaamisen ylläpidon, kehittämisen ja hallinnan tueksi.

- TKIO-palvelu ylläpitää ja kehittää osaamisen hallinnan dokumentointijärjestelmiä yhdessä palvelualueiden, resurssitoimiston ja HR-palveluiden kanssa. Perus-, täydennys- ja ylläpitokoulutuksen toteutumaa seurataan säännöllisesti aihealueittain ja henkilöstöryhmittäin. Osaamisenhallinnan tietojärjestelmään on pääsy kaikilla organisaatiotasolla.

Palvelutason kehittämistarve

TKIO-palveluiden osaamisen ylläpidon ja kehittämisen keskeinen tavoite PTP-kaudelle 2024–2025 on saada vuoden 2023 alusta käynnistyneen Pohjois-Pohjanmaan pelastuslaitoksen osaamisen ylläpito ja kehittäminen turvattua. On myös mietittävä ratkaisuja, joilla mahdollistetaan henkilöstön ylläpito- ja täydennyskoulutus aikaisempaa paremmin henkilön tehtävästä ja työajasta riippumatta. Lisäksi on ratkaistava perus-, ylläpito- ja täydennyskoulutuksen ja muun osaamisen hallinnan taloudelliset haasteet.

Vuoden 2023 alusta yhdistyneiden pelastuslaitosten koulutus- ja harjoitustoiminnan yhdenmukaistamista ja sulautumista hyvinvointialueen toimintoihin on jatkettava. Konkreettisenä tavoitteena on saada pelastuslaitoksen koulutuspolun, -suunnitelmien ja -materiaalien kokonaisuus yhtenäistettyä. Lisäksi kehitetään sopimushenkilöstön peruskursseille hakeutumisen prosesseja, järjestetään sopimushenkilöstön peruskursseja ja pyritään vahvistamaan sopimushenkilöstön osaamista sekä kursseille pääsemistä koko alueella. Vakinaisen henkilöstön koulutustarjontaa ja koulutuksen monipuolisuutta vahvistetaan pelastuslaitoksen sisäisillä koulutuksilla, hyvinvointialueen sisäisillä koulutuksilla ja lisäksi ostopalveluina ostetuilla koulutus-tilaisuuksilla sekä kursseilla.

Osaamisen hallinnan tietojärjestelmien osalta on hyvä osallistua valtakunnallisen dokumentointijärjestelmän kehittämiseen mm. pelastusopiston kanssa.

4.2.2.5 Henkilöstövoimavarojen fyysisen toimintakyvyn vähimmäistaso

Palvelu ja sen nykytila

Pelastustoiminta on fyysisesti ja psyykkisesti vaativaa työtä. Pelastustoimintaan osallistuvien terveydentilan ja toimintakyvyn tulee vastata työn asettamia vaatimuksia. Työtehtävät tulee pystyä suorittamaan kiireellisen pelastustoiminnan edellyttämällä tehokkuudella omaa tai muiden terveyttä ja työturvallisuutta vaarantamatta.

Pelastustoimintaan osallistuvan henkilöstön fyysisen toimintakyvyn mittaamiseen ja arviointiin on käytetty Suomessa yleisesti käytettyä FireFit-kuntoarviota, joka muodostuu aerobista kuntoa mittaavasta osiosta sekä lihasvoimaa ja -kestävyyttä mittaavasta osiosta (SM:n ohje pelastushenkilöstön toimintakyvyn arvioinnista ja kehittämisestä, SM 5/2016). FireFit-kuntoarviota on täydentänyt työterveyshuollon suorittamat terveydentilan ja soveltuvuuden alkua- ja määräraikaistarkastukset sekä esihenkilötyöhön kuuluva toimintakyvyn, työskentely-edellytysten ja työturvallisuuden seuranta. Mittaamalla ja arvioimalla saadun toimintakyvyn (FireFit-luokitus) ja sitä vastaavan työtehtäväsoveltuvuuden määrittämisessä on noudatettu valtakunnallista ohjeistusta (mm. Ohje pelastustoimen sukellus- ja pintapelastustoimintaan (SM:n julkaisu 2023:28).

Pelastussukellustehtävien suorittamiselle asetetut valtakunnalliset fyysisen toimintakyvyn vaatimukset tuottavat haasteita osalle henkilöstöstä. Pelastussukelluskykyä vaativia tehtäviä on kaikista tehtävistä vain noin 5 %, joten henkilöstön toimintakyky riittää hyvin valtaosaan pelastustoiminnan tehtävistä.

Palvelun tavoitteet ja arvio palvelun tarpeesta

Pelastustoiminnassa henkilöstön fyysinen toimintakyky on yksi keskeisistä suorituskykyä määrittävistä tekijöistä. Pelastustoiminnan tehtävien luonteesta johtuen ideaalitalanne olisi, jos yksittäiset henkilöt ja

tehtävään hälytetyt pelastusmuodostelmat kykenisivät suorittamaan kaikkia pelastustoiminnassa eteen tulevia tehtäviä. Fyysisen toimintakyvyn puute/rajoitteet voivat kuitenkin estää vaativiin tehtäviin osallistumisen ja/tai vaikeuttaa pelastustoiminnan tehtävien suorittamista.

Pelastuslaitoksen tavoitteena on, että hälytystehtävää suorittamaan lähtevällä muodostelmalla on fyysisen toimintakyvyn puolesta edellytykset suoriutua tehtävästä. Tarpeellisen suorituskyvyn saavuttamiseksi, on henkilöstön fyysinen toimintakyky oltava tehtävien ja toimintaympäristön vaatimalla tasolla. Fyysisen suorituskyvyn valtakunnalliset tavoitteet on kuvattu tehtäväkohtaisesti Sisäministeriön ohjeessa pelastustoimen sukellus- ja pintapelastustoimintaan (SM:n julkaisu 2023:28).

Päätös palvelutasosta

- Pelastustoimintaan osallistuvan henkilöstön fyysisen toimintakyvyn mittaamisessa ja arvioinnissa sekä fyysistä toimintakykyä vastaavien työtehtävien määrittämisessä noudatetaan työturvallisuuslakia ja pelastustoimialan ohjeita. Ohjeista keskeisin on Ohje pelastustoimen sukellus- ja pintapelastustoimintaan (SM:n julkaisu 2023:28).
- Päätoimisen henkilöstön muodostamaan pelastusryhmään kuuluvien FireFit-indeksin osalta tavoitellaan tasoa, joka mahdollistaa pelastussukellusta vaativien tehtävien aloittamisen ensimmäisenä kohteen saavuttavan pelastusryhmän toimesta, huomioiden kuitenkin tehtävän suojaparivaatimukset (FF \geq 3,0).
- Oulun vastualueen päätoimisen henkilöstön vuorovahvuudella pyritään ylläpitämään välitöntä vesisukellusvalmiutta. Vesisukellusvalmiuden ylläpitoon osallistuvien FireFit-indeksi on oltava tasolla, joka mahdollistaa vesisukelluksen.
- Pääosin sopimushenkilöstön muodostamaan pelastusryhmään kuuluvien FireFit-indeksin osalta tavoitellaan tasoa, joka mahdollistaa sammutus-, pelastus- ja tukitehtävien (ml. paineilmalaitteen käyttämisen) aloittamisen ensimmäisenä kohteen saavuttavan pelastusryhmän toimesta (FF \geq 2,0). Pääosin sopimushenkilöstön muodostaman pelastusjoukkueen osalta tavoite on sama kuin päätoimisen henkilöstön pelastusryhmällä (FF \geq 3,0).
- Pääosin sopimushenkilöstön muodostamien pelastusryhmien käyttämät sammutus- ja pelastusmenetelmät sopeutetaan tarvittaessa pelastusryhmän henkilöstön fyysisen toimintakyvyn suoritustasoon.
- Pelastuslaitos käyttää valtakunnallisen ohjeen mukaisia testausmenetelmiä ja välineitä fyysisen kunnan testaamiseen ja seuraa yksilökohtaisesti suorituskykyä sekä sen vaikutusta suoritettaviin tehtäviin.

Palvelun kehittämistarve

Pelastustoimintaan osallistuvan henkilöstön fyysisen toimintakyvyn mittaamisen ja arvioinnin kehittämisessä on huomioitava parhaillaan päivitettävänä oleva ohje: Ohje pelastustoimen sukellus- ja pintapelastustoimintaan (SM:n julkaisu 2023:28). Fyysisen toimintakyvyn mittaamista ja arviointia on kehitettävä toteutustavaltaan yhtenäiseksi ja koko pelastustoimintaan osallistuvan henkilöstön kattavaksi. Kiristyvät fyysisen toimintakyvyn vaatimukset (mm. pintapelastuksessa) sekä henkilöstön mahdolliset fyysisen toimintakyvyn rajoitteet on huomioitava, kun määritetään pelastusryhmien ensisijaisia sammutus- ja pelastustoiminnan menetelmiä.

4.2.2.6 Kalustovoimavarat toiminnoittain alueen eri osissa

Palvelu ja sen nykytila

Tehokas pelastustoiminta vaatii henkilöstöä ja kalustoa. Pelastustoiminnassa tarvittavaa kalustoa ovat muun muassa pelastustoimen hälytysajoneuvot varusteineen sekä paloasemien kalustovarastoista saatavat täydennykset. Pelastustoiminnassa tarvittavaa erityiskalustoa, kuten raskasta nosto-, raivaus- ja maansiirto-kalustoa saadaan tarvittaessa ostopalveluna myös ulkopuolisilta palveluntuottajilta.

Pohjois-Pohjanmaan paloasemien peruskalustona on yleisimmin sammutus- ja säiliöauto tai säiliösammutus-auto varusteineen, jolla paloasema kykenee suoriutumaan tehokkaasti päivittäisistä onnettomuuksista ja kahden paloaseman yhteistyönä yleensä myös keskisuurista onnettomuuksista. Jos paloaseman toimintaympäristö on edellyttänyt, on paloaseman peruskalustoa täydennetty onnettomuustyyppikohtaisella erityiskalustolla, kuten moottorikelkalla, mönkijällä tai veneellä.

Keskisuurten ja sitä suurempien onnettomuustilanteiden vaatima erityiskalusto on keskitetty onnettomuus-riskien mukaisesti. Erityiskalustoa ovat muun muassa nostolava- ja puomitikasautot sekä vaarallisten aineiden torjuntaan, öljyntorjuntaan, maasto- ja vesipelastamiseen ja vesihuoltoon liittyvä kalusto.

Palvelun tavoitteet ja arvio palvelun tarpeesta

Pelastuslaitoksella on kalusto ja varusteet, jolla voidaan vastata viivytystä ja tehokkaasti paikallisiin ja alueellisiin onnettomuuksiin ja muihin uhkiin kaikissa turvallisuustilanteissa, myös poikkeusoloissa. Kaluston ja varusteiden hankinta- ja ylläpitomäärärahat on sovitettu tavoiteltuun suorituskykyyn nähden oikein. Kaluston määrässä ja sijoittelussa on huomioitu riski- ja tietoperusteisesti määritetty suorituskyvyn tarve. Lisäksi on huomioitu kaluston käyttöaste, ikä, kunto ja soveltuvuus sekä kaluston kierrätyksen ja yhteiskäytön mahdollisuudet koko pelastustoimialue huomioiden.

Pelastustoiminnan toimintavalmiusvaatimukset, palvelun tuottaminen lähipalveluna sekä pelastustoiminnan toimintakykyä vaativien onnettomuuksien kirjavuus (tavanomaisia, erikoisia, poikkeuksellisia, pieniä, keski-suuria, suuria, päällekkäisiä jne.) edellyttävät kalustoa. Kaluston määrää ja laatua määrittävä säädösohjaus ei ole ainakaan merkittävästi muuttumassa PTP-kaudella 2024–2025.

Päätös palvelutasosta

- Pelastustoiminnan vastuualueilla (6) on onnettomuusriskeihin nähden oikein mitoitettut ja toimintavarmat pelastustoiminnan kalustot, varusteet ja laitteet. Kalustoa käytetään koko pelastustoimialueella lähimmän ja tarkoituksenmukaisimman yksikön periaatteella (ks. kohta 4.3.1, Hälytysohje).
- Vastuualueen kalustollisella valmiudella pystytään suoriutumaan nopeasti ja tehokkaasti uhkamallien osoittamista päivittäisistä onnettomuuksista ja asemapaikkojen yhteistyönä myös keskisuurista onnettomuuksista. Vastuualueen kalustollinen valmius mahdollistaa vähintään minimivahvuisen pelastuskomppanian muodostamisen kokoluokaltaan suuria onnettomuustilanteita varten. Kalustollisen valmiuden perustan muodostaa vastuualueen paloasemille sijoitetut sammutus-, säiliö- ja/tai säiliösammutusautot varusteineen ja laitteineen.
- Pelastustoiminnassa tarvittava erityiskalusto keskitetään toimintaympäristö-, riski- ja tarkoituksenmukaisuusperusteisesti. Erityiskaluston määrässä ja sijoittamisessa on seuraavat lähtökohdat:

- Nostolava- ja puomitikasautoja on jokaisella vastuualueella keskistä vastuualuetta lukuun ottamatta (ks. kohta 4.2.2.12).
 - Varsinainen vaarallisten aineiden kalustollinen torjuntavalmius keskitetään vastuualueille Oulu, Länsi ja Etelä (ks. kohta 4.2.2.9).
 - Kalustollinen valmius kesä- ja talviaikaiseen, maastoajoneuvokalustolla tuettuun maastopelastamiseen sekä moottoriveneillä ja muulla kalustolla tuettuun pintapelastamiseen on vähintään kohdetta lähimmällä pelastusjoukkueella (ks. 4.2.2.10).
 - Sammutusvesihuollon ja tulvantorjunnan suurtehopumput keskitetään vastuualueille Oulu ja Länsi. Tämän lisäksi sammutusvesihuolto mitoitetaan siten, että vastuualueet kykenevät tuottamaan vähintään pelastuskomppanian tarvitseman sammutusvesivirtaaman säiliövedestä, vesijohtoverkoista tai luonnonvesilähteistä joko hälytysajoneuvojen kiinteitä pumppuja tai siirrettäviä moottoriruiskuja käyttäen. Sammutusvesihuollon pumppukalusto hyödynnetään myös tulvantorjunnassa.
 - Kalustollinen valmius suojavaahdotukseen, vaahdolla sammuttamiseen ja vedenohenteiden käyttöön on vähintään kohdetta lähimmällä pelastusjoukkueella (pienet ja keskisuuret tilanteet). Suuronnettomuustasoinen vaahtosammutus ja/tai suojavaahdotusvalmius keskitetään Oulun vastuualueelle. Lisäksi on vastuualueiden riskiperusteisia vaahtonestevarastoja.
 - Kalustollinen valmius pienten ajoneuvokemikaalivahinkojen ja niitä vastaavien muiden öljy- tai kemikaalivahinkojen torjuntaan on kohteen ensimmäisenä tavoitavalla pelastusryhmällä. Kalustollinen valmius raskaan liikenteen ajoneuvokemikaalivahinkojen torjuntaan (pl. ajoneuvojen tuotesäiliöt) ja niitä vastaavien muiden öljy- tai kemikaalivahinkojen torjuntaan (vahingot 3 000 litraan saakka) sekä vesistötorjunnan aloittamiseen on kohteen ensimmäisenä tavoitavalla pelastusjoukkueella täydennettynä vastuualueen keskitetyllä torjuntakalustolla (YVT-peräkärri ja/tai kontti). Näitä suurempien tilanteiden kalustollinen torjuntavalmius järjestetään keskitetysti vastuualueiden Pohjoinen, Oulu, Länsi, Etelä ja Kaakko toimesta.
- Pelastuslaitos toteuttaa palvelutasopäätöskaudella toiminnan nykytason ylläpitämisen edellyttämät kalustohankinnat. Pelastuslaitoksen kaluston hankinnassa ja ylläpidossa keskitytään ensilähdön kalustoon.
 - Ikääntyneet ja kunnoltaan epäluotettavat ajoneuvot sekä muut, suorituskykyarvioinnin perusteella tarpeettomat ajoneuvot/kalustot poistetaan käytöstä.
 - Kaluston hankkimisessa ja sijoittamisessa huomioidaan alueen investointimäärärahat, riskianalyysi, onnettomuusuhat, toimintojen keskittämällä saatavat kustannussäästöt sekä kaluston kierrättämis- ja yhteiskäyttömahdollisuudet. Ajoneuvokaluston uusimishjelman tavoitteena on ylläpitää pelastustoiminnan ajoneuvokaluston elinkaari (ajoneuvotyypistä riippuen) enintään 25 vuodessa. Erityiskaluston, kuten nostolava-autojen osalta enintään 30 vuodessa.
 - Ajoneuvojen elinkaaren aikaisessa kierrätyksen suunnittelussa huomioidaan ajoneuvon iän ja ominaisuuksien lisäksi asemapaikkojen hälytystehtävien määrät sekä ajoneuvojen arvioidut ajo- ja käyttösuoritteiden määrät. Näin ajoneuvon elinkaaren aikainen käyttöaste on mahdollisimman tasainen ja asemapaikkakohtaiset hälytysmäärät ja toiminnan taso tulevat huomioiduksi.

- Pelastustoimen suojavarusteet pidetään laadullisesti ja määrällisesti riittävinä. Suojavarusteiden laatua kehitetään määrätietoisesti ajantasaista tietoa ja ratkaisuja hyödyntäen sekä toiminnallisuus ja kustannustehokkuus huomioiden.

Palvelun kehittämistarve

Kaluston määrä ja laatu on arvioitava kustannuksiltaan ja toiminnallisuudeltaan tehokkaan lopputuloksen saavuttamiseksi. Kustannusten nousu ja vastaavasti määrärahojen pienuus pakottaa pelastuslaitoksen arvioimaan ja priorisoimaan kaluston määrää ja sijoittelua, hankintojen ja ylläpidon toteutustapaa sekä kaluston ylläpitoa varten sidottavia talous- ja henkilöstöresursseja. Käytännössä on pohdittava sammutusautojen ja säiliöautojen (kaksi yksikköä/asema) korvaamista tietyltä osin sammutussäiliöautoilla (yksi yksikkö/asema). Samalla on arvioitava kriittisesti ajoneuvojen kalusto- ja varustetarpeita. Henkilöstön suorituskyvyn puute vaikuttaa myös yksikön kalustomäärään. Myös kevyempien ja edullisempien vaihtoehtojen, kuten kärkiautojen ja hybridiyksiköiden tarjoamat mahdollisuudet on selvitettävä. Ennen kaikkea on kehitettävä koko toimialueella ja vähintäänkin vastuualueella olevan kaluston tehokasta käyttöä ja hyödyntämistä koko vastuualuetta tai toimialuetta koskien, ei pelkästään yhtä asemapaikkaa.

Pohjois-Pohjanmaan pelastuslaitoksen suunnitellut investoinnit ovat vuodelle 2024 yht. 5,4 M€ ja vuodelle 2025 yht. 4,6 M€.

4.2.2.7 Pelastusasemat, paloasemat sekä muut kiinteistöt ja toimipisteet

Palvelu ja sen nykytila

Pelastustoimen lakisääteisten palveluiden ja palvelutasopäätöksessä päätettävien muiden palveluiden järjestäminen edellyttää tarkoituksenmukaiset toimitilat. Pelastuslaitoksen toimitilat ovat yleisimmin paloasemia tai muita tiloja, kuten paloasemista erillisiä öljyntorjunta- ja kalustovarastoja.

Pelastuslaitoksen toimitilat ovat suurelta osin tavanomaisia työpaikkatiloja, mutta niissä korostuvat pelastustoimen toimialaan liittyvät tarpeet. Toimitiloissa on oltava toimisto- ja sosiaalitilojen lisäksi kaluston ja varusteiden säilytys- ja huoltotilat, koulutus- ja harjoitustoiminnan edellyttämät tilat sekä osassa paloasemia myös johtamistilat. Toimitilaratkaisujen on tuettava Puhdas paloasema -toimintamallin toteutusta, jolla ehkäistään palo- ja kemikaalijäämille altistumista. Pelastustoiminnan valmiutta koskevat vaatimukset edellyttävät lisäksi, että toimitilojen sijainti, kalusto ja varusteet, henkilöstö ja henkilöstön valmius vastaavat alueen riskien ja uhkamallien mukaisiin vaatimuksiin. Turvallisuusviestinnän palveluiden näkökulmasta on tarpeen, että paloasema on helposti saavutettavassa paikassa ja pysäköintimahdollisuuksia on riittävästi. Toiminnan jatkuvuuden kannalta on lisäksi tärkeää, että toimitilaturvallisuus on asianmukaisessa kunnossa ja että toimitiloissa kyetään jatkamaan toimintaa kaikissa turvallisuustilanteissa.

Pelastustoimialueella on nykyisin 46 paloasemaa. Muista toimitiloista merkittävimpiä ovat Virpiniemen ja Kalajoen öljyntorjunta-asemat. Pelastustoimialueen paloasemat henkilöstöineen ovat Oulun VPK:n paloasemaa lukuun ottamatta niin sanottuja ensilähdön paloasemia eli paloaseman henkilöstöä ja kalustoa on sidottu lähimmän yksikön periaatteella päivittäisten onnettomuuksien hälytysvasteisiin. Oulun VPK on mukana kokoluokaltaan suurten tehtävien hälytysvasteissa, jonka lisäksi paloasemalla on tärkeä rooli päällekkäisissä ja pitkäkestoisissa tehtävissä. Pelastuslaitoksen riskianalyysin ja toimintavalmiuden seurannan mukaan paloasemien määrä, sijainti ja valmius ovat olleet pääosin riittäviä pelastustoimialueen tarpeisiin ja pelastustoimen toimintavalmiusaikavaatimuksiin nähden.

Palvelun tavoitteet ja arvio palvelun tarpeesta

Määrältään, sijainniltaan, tiloiltaan ja toiminnoiltaan asianmukainen paloasemaverkko on pelastustoimen palvelutuotannon perusedellytys. Pelastustoimen tavoitteena on ylläpitää talouden raameihin mahtuvaa paloasemaverkkoa, joka antaa edellytykset vastata onnettomuusriskeihin ja toimintavalmiusaikavaatimuksiin sekä mahdollistaa pelastustoimen palveluiden tuottamisen lähipalveluna kaikissa turvallisuustilanteissa.

Päätös palvelutasosta

- Pelastustoimen palveluita varten on paloasemaverkko, joka vastaa muun muassa pelastustoimi-alueen riskejä, palvelutarpeita sekä toimintavalmiuden vaatimuksia.
- Palvelutasopäätöskauden 2024–2025 aikana toteutetaan toimitilatarpeita arviointia, jonka tavoitteena on vuokrakustannusten vähentäminen. Vuokrattavan pinta-alan määrää vähennetään yksittäisiltä paloasemilta, mutta kuitenkin siten, että palvelutuotanto ei vaarannu.
- Paloasemaverkon suunnittelua, toteutusta ja ylläpitoa sekä paloasemien valmiuden määrittämistä ohjaa muun muassa pelastustoimen toimintavalmiuden suunnitteluohjeen mukaisesti tehty riskialuejako ja toimintavalmiusaikavaatimukset (ks. kohta 4.2.2.1). Paloasemien tilaratkaisuihin ja valmiuden määrittämiseen (kalusto, henkilöstö ja henkilöstön valmius) vaikuttaa myös muut uhat ja riskit sekä pelastustoimen talouden raamit.
- Paloasemien ylläpidossa sekä uudisrakennus- ja peruskorjaushankkeissa huomioidaan muun muassa palo- ja kemikaalijäämille altistumista ehkäisevä Puhdas paloasema -toimintamalli. Mallia noudatetaan siinä määrin, kuin se on paloasemakohtaisesti mahdollista ja kustannustehokkaasti järjestettävissä.

Palvelun kehittämistarve

Paloasemaverkon ja paloasemien kokonaisarviointi tehdään PTP-kaudella 2024–2025 huomioiden parhaillaan laadittavana oleva toimintavalmiusohjeen päivitys, muu riski- ja tarveperusteisuus sekä pelastustoimen talouden raami. Paloasemien tilat eivät vastaa kaikilta osin pelastuslaitoksen tarpeita ja muutoksia tullaan tekemään yhteistyössä alueen kuntien ja hyvinvointialueen tilapalveluiden kanssa. Paloasemien tiloista vuokrataan jatkossa vain toiminnan kannalta tarpeelliset tilat. Samalla haetaan yhteistyötä ja synergiaa hyvinvointialueen muun tilojenkäytön kanssa.

Pelastuslaitoksen on seurattava ja arvioitava tehostetusti TVA-toteumia alueilla, joissa on ollut pitkään jatkuneita TVA-puutteita (Tuira, Länsi-Tuira, Toppila, Kaukovainio, Oulunsalon keskusta ja Ruka). Aihetta on käsitelty aikaisemmin kohdassa 4.2.2.1.

4.2.2.8 Savusukellusvalmiudet alueen eri osissa

Palvelu ja sen nykytila

Savusukellus on pelastustoiminnan menetelmä, jossa savuiseen tilaan tunkeudutaan suojautumalla savusukellusvarustukseen (paineilmahengityslaite ja muut olosuhteiden vaatimat suojarusteet) ja käyttäen tehtävän vaatimaa kalustoa ja varusteita, kuten paineellista vesilettoa ja murtautumisvälineitä. Tilanne voi liittyä esimerkiksi rakennus- tai liikennevälinepaloon. Savusukellus on riskialtis työtehtävä, johon ryhdytään lähinnä silloin, kun se on tehtävän luonteen ja tehokkaan pelastustoiminnan näkökulmasta välttämätöntä. Savusukellukseen liittyviä fyysisen toimintakyvyn vaatimuksia on käsitelty kohdassa 4.2.2.5.

Pelastuslaitoksen kaikilla pelastustoiminnan vastuualueilla on ollut kyky savusukellustehtävien suorittamiseen. Päätoimisen henkilöstön muodostamilta pelastusryhmiltä on edellytetty savusukelluskykyä huomioiden kuitenkin savusukelluksen suojaparivaatimukset. Pääosin sopimushenkilöstön muodostamille pelastusryhmille savusukelluskyky on ollut tavoitteellista. Tarvittaessa on turvauduttu vaihtoehtoisin sammutus- ja pelastusmenetelmiin, joissa savusukellusta ei tarvita

Alueellisesti kattavan savusukellusvalmiuden ylläpitämistä on rasittanut savusukellusta koskevat vaativat ja tiukat fyysisen toimintakyvyn vaatimukset.

Palvelun tavoitteet ja arvio palvelun tarpeesta

Pelastuslaitoksen tavoitteena on ylläpitää onnettomuusriskien ja toimintaympäristön edellyttämää alueellista savusukellusvalmiutta tiedostaen kuitenkin se, että kaikilla paloasemilla ei ole kykyä savusukellukseen. Jos savusukelluskykyä ei ole, käytetään vaihtoehtoisia sammutus- ja pelastusmenetelmiä.

Parhaimmillaan savusukellus vähentää merkittävästi palosta aiheutuvia omaisuusvahinkoja. Savusukellus pelastaa ihmishenkiä erityisesti niissä tilanteissa, joissa henkilöt eivät pääse tulipalon vuoksi poistumaan rakennuksesta.

Päätös palvelutasosta

- Savusukellusvalmius tuotetaan I-luokan riskialueille siten, että savusukellusta hyödyntävä sammutus- ja pelastustoiminta käynnistyy enintään 11 minuutissa hälytyksestä (tot.-% ≥ 50).
- Savusukellusvalmius pyritään tuottamaan II-III-luokan riskialueille enintään pelastusjoukkueen toimintavalmiusaikaa vastaavassa ajassa (≤ 30 min, tot.-% ≥ 50). IV-luokan riskialueiden osalta tavoite on enintään 40 min (tot.-% ≥ 50).
- Jos savusukelluskykyä ei voida muodostaa kohteen ensimmäisenä tavoittavan pelastusryhmän toimesta, aloitetaan sammutus- ja pelastustoiminta käyttäen vaihtoehtoisia sammutusmenetelmiä.
- Kaikkien paloasemien osalta pyritään ylläpitämään paineilmalaitteiden käyttötaitoa, joka mahdollistaa paineilmalaitetta hyödyntävän alkusammutustiedustelun ja sammuttamisen palavan tilan ulkopuolelta.

Palvelun kehittämistarve

Paloasemat, joissa pelastussukellusvalmiutta ei ole, suorittavat tehtävät vaihtoehtoisin menetelmin ja näiden menetelmien kehittämistä jatketaan.

Palvelutasopäätöskauden 2024–2025 aikana pelastuslaitos tekee perusteellisen pelastussukellusvalmiuden tarkastelun, jossa arvioidaan pelastussukelluksen riskiperusteinen tarve, paloasemakohtainen kyky sekä hälytysvastesuunnittelun ja vaihtoehtoisten sammutus- ja torjuntamenetelmien mahdollisuudet.

4.2.2.9 CBRNE- ja kemikaalisukellusvalmiudet alueen eri osissa

Palvelu ja sen nykytila

Vaarallisten aineiden onnettomuuksissa tarvittavat toimet sisältävät muun muassa väestön varoittamiseen, suojaamiseen ja pelastamiseen, aineen leviämisen estämiseen, vuotojen tukkimiseen, pitoisuuksien mittaamiseen sekä aineen vaarattomaksi tekemiseen liittyviä tehtäviä. Vaarallisten aineiden torjunta voi edellyttää kemikaalisukellusta, jolla tarkoitetaan välittömän vaaran alueella tehtäviä tiedustelu-, pelastus-, torjunta- tai muita tehtäviä, jotka edellyttävät paineilmahengityslaitteen ja soveltuvan kemikaalisuojapuvun käyttöä. Nämä toimet tulevat kyseeseen myös niin sanotuissa CBRNE-tilanteissa, joissa vaarallista ainetta käytetään tahallisesti (sabotaasi, terroristinen teko tai muu äärimmäinen väkivallanteko). CBRNE-valmius tarkoittaa valmiutta toimia kemiallisiin (C), biologisiin (B), säteilyyn (R), ydinaseisiin (N) ja räjähteisiin (E) liittyvissä onnettomuus- ja vaaratilanteissa.

Pelastuslaitoksen vaarallisten aineiden torjuntavalmius on järjestetty keskitetysti huomioiden vaarallisten kemikaalien käsittelystä, varastoinnista ja kuljetuksesta aiheutuvat kemikaaliriskit. Valmiuden panopistealueita ovat olleet vastuualueet Oulu, Länsi ja Etelä. Painopistealueet ovat tukeneet koko pelastustoimialueen laajuista kemikaalitorjuntavalmiutta. Myös CBRNE-valmius on keskitetty riskiperusteisesti.

Palvelun tavoitteet ja arvio palvelun tarpeesta

Pelastuslaitoksen kemikaalitorjunta- ja CBRNE-valmiudella muodostetaan kyky toimia riskianalyysin mukaisissa ja muissa vaarallisten aineiden onnettomuuksissa. Tavoitteena on, että onnettomuuksien ensitoimenpiteet, kuten tiedustelu, tunnistaminen, pelastaminen, vaara-alueen eristäminen ja vuodon leviämisen estäminen kyetään toteuttamaan kohteen ensimmäisenä tavoittavan pelastusjoukkueen toimesta. Varsinainen vaarallisten aineiden torjuntakyky, kuten vuotojen tukkiminen, keräys ja vaarattomaksi tekeminen järjestetään riskiperusteisesti keskitetyn valmiuden toimesta.

Pohjois-Pohjanmaan pelastustoimialueella on kymmeniä merkittäviä tuotantolaitoksia ja muita kohteita, joissa käsitellään ja varastoidaan vaarallisia kemikaaleja. Riskeiltään korkeimpaan luokkaan lukeutuvia turvallisuus-selvityslaitoksia on etenkin Oulussa ja Raahessa. Merkittäviä laitoksia on myös pelastustoimialueen etelä-osissa (Kärsämäki, Haapavesi, Nivala, Haapajärvi). Keskeiset kemikaalikuljetusreitit ovat valtatie 4, 8, 22, 28 sekä kantatie 88. Vaarallisia aineita kuljetetaan alueen kaikilla rautateillä sekä erityisesti Oulun ja Raahen laivaväylillä. Vakavat vaarallisten aineiden onnettomuudet tai CBRNE-tilanteet ovat olleet harvinaisia, mutta toteutuessaan vaativat erityisosaamista ja -kalustoa.

Päätös palvelutasosta

- Pelastuslaitoksen vaarallisten aineiden torjuntavalmius sekä CBRNE-valmius järjestetään pelastustoiminnan vastuualueille keskitettynä valmiutena vaarallisten aineiden käsittelystä, varastoinnista ja kuljetuksesta sekä CBRNE-uhista aiheutuvien riskitekijöiden mukaisesti. Koko pelastustoimialueen osalta tavoitellaan TOKEVA-ohjeiden kalustosuositusten mukaista kalustotasoa 4 ja mittaustasoa 2. Pelastustoiminnan vastuualueiden keskitettyä valmiutta hyödynnetään koko pelastustoimialueen kattavassa vaarallisten aineiden torjuntavalmiudessa. Valmiuden sijoittaminen on kuvattu tarkemmin liitteessä 1 (ST IV) sekä laadittavassa pelastustoiminnan suunnitelmassa (ST IV).
- Vaarallisten aineiden torjuntakyky järjestetään lisäksi vastuualueittain siten, että ensitoimenpiteet, kuten tiedustelu, pelastaminen ja vaara-alueen eristäminen kyetään toteuttamaan kohteen ensimmäisenä tavoittavan pelastusjoukkueen toimesta (tehtävät, joissa suojautumiseen riittää paloasu, paineilmalaitte ja tarvittaessa kaasuu- tai roisketiivis roiskesuojapuku).

- Vaarallisten aineiden valmistuksesta, varastoinnista, käytöstä ja kuljetuksesta aiheutuvat riskitekijät huomioidaan väestöhälyttimien hankinta- ja sijoitussuunnitelmissa.

Palvelun kehittämistarve

Vaarallisten aineiden tiekuljetukseen liittyvät riskitekijät on päivitettävä osana vaarallisten aineiden torjuntasuunnitelman päivitystä.

4.2.2.10 Vesipelastusvalmiudet alueen eri osissa

Palvelu ja sen nykytila

Vesipelastustehtävällä tarkoitetaan lähtökohtaisesti veden varaan joutuneen pelastamista. Kyseeseen voi tulla veneen avulla tehty pinnalta pelastaminen tai ilman vesisukelluslaitteita, mutta pintapelastuspuvulla ja -laudalla tapahtuva pelastaminen pinnalta tai välittömästi pinnan alta, jolloin puhutaan pintapelastuksesta. Kyseeseen voi tulla myös vesisukelluslaittein tapahtuva vesisukellus, jolloin puhutaan varsinaisesta pelastussukelluksen osa-alueesta. Tehtävässä tarvittava välineistö määräytyy kohteen sijainnin, vuodenajan ja sääolosuhteiden sekä onnettomuudesta saatujen ensitietojen mukaisesti. Välineistöä ovat muun muassa pintapelastus- ja/tai sukelluspuvut varusteineen, pintapelastuslaudat, veneet ja muu erityiskalusto.

Pelastuslaitos on pyrkinyt ylläpitämään valmiutta kiireelliseen pintapelastukseen alueen kaikilla paloasemilla. Välitöntä valmiutta kiireelliseen vesisukellukseen on pyritty ylläpitämään Oulun vastuualueella siten, että valmiutta on hyödynnetty koko pelastustoimialueella. Alueen eteläosassa on ollut lisäksi vesisukeltajien erillinen hälytysryhmä. Alueellisesti kattavan pintapelastusvalmiuden ylläpitämistä on rasittanut fyysisen toimintakyvyn vaatimukset. Vesipelastustoiminta on erityistä vaaraa aiheuttavaa työtä, jossa on tapaturman tai sairastumisen vaara. Turvallinen vesipelastus edellyttää tekijältä erityistä kelpoisuutta, joka muodostuu terveydentilaan, toimintakykyyn, koulutukseen ja osaamiseen liittyvistä vaatimuksista (uusi pelastussukellusohje s. 18).

Palvelun tavoitteet ja arvio palvelun tarpeesta

Pelastuslaitoksen tavoitteena on ylläpitää valmiutta kiireellisten, pinnan alta tai pinnalta tapahtuvien vesipelastustehtävien suorittamiseen. Pelastuslaitoksen vesipelastuskyvyllä tuetaan tarvittaessa muiden viranomaisten, kuten ensihoitopalvelun (esim. potilaan noutaminen saaresta), poliisin (esim. kadonneen etsintä vesistöalueelta), ympäristöviranomaisten (esim. ympäristövahingon arviointi) tai rajavartiolaitoksen (esim. vesipelastus- tai avunantotehtävät merialueella) toimintaa. Pelastustoimen vesipelastuskykyä vaatineita tehtäviä on ollut vuosittain noin 100–110 kpl. Tehtävät ovat painottuneet rannikkoalueelle (Ii, Oulu, Raahe, Kalajoki), Kuusamoon sekä jossain määrin myös Vaalaan ja Pyhäjärvelle. (ks. RA 2.4.2)

Päätös palvelutasosta

- Pelastuslaitoksen pintapelastusvalmius järjestetään vastuualueittain siten, että
 - o päätoimisen henkilöstön muodostamat pelastusryhmät kykenevät aloittamaan henkeä pelastavan pintapelastuksen ensimmäisenä kohteen saavuttavan pelastusryhmän toimesta (riippuen tehtävässä tarvittavan erityiskaluston, kuteen veneiden sijainnista) ja
 - o pääosin sopimushenkilöstön muodostamat pelastusryhmät kykenevät aloittamaan pinnalta pelastamisen viimeistään hälytysvasteeseen kuuluvan kahden pelastusryhmän yhteistyönä (riippuen tehtävässä tarvittavan erityiskaluston, kuteen veneiden sijainnista).

- Pelastuslaitoksen vesisukellusvalmius järjestetään keskitetysti Oulun vastuualueelta, jossa pyritään ylläpitämään pelastussukellusohjeen mukaista jatkuvaa vesisukellusvalmiutta. Alueen vesisukellusvalmiutta tuetaan pelastustoimialueen muilla koulutetuilla sukeltajilla työvuorosunnittelun ja erillisen hälytysohjeen mukaisesti. Vesisukellusvalmius järjestetään siten, että se ei heikennä pelastustoimen lakisäateisten tehtävien hoitamista. Valmiutta hyödynnetään laajasti koko pelastustoimialueen vesisukellustoiminnassa.
- Vesipelastustoiminnassa tarvittavaa venekalustoa ja muuta erityiskalustoa hankitaan ja sijoitetaan riskiperusteisesti.
- Pelastuslaitos ylläpitää ylipainekammiota, joka mahdollistaa osaltaan vesisukelluksen harjoitustoimintaa, mutta on myös väline kiireelliseen sukeltajantaudin hoitoon.

Vesipelastuspalvelun kehittämistarve

Koko pelastustoimialueen kattavan vesipelastusvalmiuden ylläpitoa rasittaa pintapelastustoimintaan kelpoisen sopimushenkilöstön pieni määrä, jonka vuosi palvelutasopäätöskaudella 2024–2025 kehitetään vaihtoehtoisia menetelmiä vesipelastusvalmiuden ylläpitämiseen.

Vesipelastusvalmiuden ylläpitämisessä ja kehittämisessä on huomioitava parhaillaan päivitettävänä oleva, ja todennäköisesti syksyllä 2023 voimaan tuleva uusi pelastussukellusohje. Ohje muun muassa rajaa vesisukelluksen vain päätoimisen henkilöstön tehtäväksi ja tarkentaa pintapelastuksen toimintakykyvaatimuksia.

PTP-kauden aikana on tehtävä uuteen pelastussukellusohjeeseen vertaava perusteellinen vesipelastusvalmiuden tarkastelu, jossa arvioidaan riskiperusteinen tarve, paloasemakohtainen kyky sekä hälytysvaste suunnittelun mahdollisuudet. Samalla laaditaan pelastuslaitoksen oma pelastussukellusohje.

4.2.2.11 Valmius ympäristövahinkojen torjuntaan (YVT-valmius)

Palvelu ja sen nykytila

Pelastustoiminnan mitoittaminen onnettomuusuhkia ja muita uhkia vastaavaksi koskee myös valmiutta torjua öljytuotteista ja muista kemikaaleista aiheutuvia ympäristövahinkoja. Pelastustoimen osalta vaatimus koskee torjuntavalmiutta maa-alueilla, sisävesillä ja rannikon läheisyydessä. Avomerellä vastuussa on Rajavartiolaitos, jolle pelastuslaitoksen on annettava tarvittaessa virka-apua.

Pohjois-Pohjanmaan pelastustoimella on valmius torjua ympäristövahinkoja. Pienten onnettomuuksien torjunta-kyky (esim. henkilöautojen tieliikenneonnettomuudet ja niistä aiheutuneet ajoneuvokemikaalivuodot) on käytännössä kaikilla pelastustoimialueen pelastusryhmillä. Keskiuurissa onnettomuuksissa torjuntakykyä nostetaan hälytysvasteeseen sisältyvillä tai erikseen hälytettävillä ympäristövahinkojen torjunnan kalustoperä-käryillä tai -konteilla. Kärryjä tai kontteja on jokaisella pelastustoiminnan vastuualueella vähintään yksi, koko pelastustoimialueella noin 20 kpl. Nämä YVT-yksiköt on mitoitettu noin 5 kuutiometrin öljyvahingon torjuntaan. Suuronnettomuustasoinen YVT-valmius on keskitetty riski- ja tarkoituksenmukaisuusperusteisesti maaöljy-vahinkojen ja alusöljy- tai aluskemikaalivahinkojen varastoihin ja kontteihin.

Palvelun tavoitteet ja arvio palvelun tarpeesta

YVT-valmius estää ympäristön pilaantumista. Pelastuslaitoksen ympäristövahinkojen torjuntavalmiudella ja tilanteen edellyttämällä yhteistyöllä kyetään torjumaan tehokkaasti öljy- ja kemikaalivahingot riskianalyyisin

osoittamista päivittäisistä onnettomuuksista suuronnettomuuksiin saakka. Onnettomuusriskien edellyttämä YVT-valmius muodostuu porrastetusti siten, että jo ensimmäinen kohteen saavuttava pelastusryhmä kykenee aloittamaan ympäristövahinkojen torjunnan. Keskiuurten ja suurten ympäristövahinkojen YVT-valmius muodostetaan osin hälytysvasteellisesti, osin lisähälytyksin.

Pienten ja keskisuurien öljyvahinkojen vuosittainen määrä on ollut pitkään kasvussa. Kokoluokaltaan suuret onnettomuudet ovat olleet harvinaisia, mutta myös suuronnettomuusriskejä on. Ympäristövahinkojen torjuntastrategian (SM/VN 2023) mukaan Perämeren alueen alusöljyvahinkojen torjunta tulisi mitoittaa siten, että torjuntavalmiudella saadaan hallintaan noin 5 000 m³:n alusöljyvahinko (säiliölaivan kahden lastitankin tyhjeneminen esim. karilleajon seurauksena). Lisäksi on oltava valmius aluskemikaalivahinkojen torjuntaan.

Päätös palvelutasosta

- Kalustollinen valmius pienten ajoneuvokemikaalivahinkojen ja niitä vastaavien muiden öljy- tai kemikaalivahinkojen (lähinnä vain ympäristön pilaantumisen vaaraa aiheuttavat kemikaalit) torjuntaan on kohteen ensimmäisenä tavoittavalla pelastusryhmällä (ks. myös kohta 4.2.2.9). Kalustollinen valmius raskaan liikenteen ajoneuvokemikaalivahinkojen torjuntaan (pl. ajoneuvojen tuotesäiliöt) ja niitä vastaavien muiden öljy- tai kemikaalivahinkojen torjuntaan (vahingot 5 000 litraan saakka) sekä vesistötorjunnan aloittamiseen on kohteen ensimmäisenä tavoittavalla pelastusjoukkueella täydennettynä vastualueen keskitetyllä torjuntakalustolla (YVT-peräkärry ja/tai kontti). Näitä suurempien tilanteiden kalustollinen torjuntavalmius järjestetään keskitetysti vastualueiden varastoista. Tarkemmin liitteessä 1 (ST IV).
- Ympäristövahinkojen torjuntavalmiuden määrittämisessä tavoitellaan torjuntavalmiuden tasoa B (Ympäristövahinkojen torjuntavalmiuden arviointimalli, Aluehallintovirastot 2021). Alusöljyvahinkojen torjuntavalmiuden mitoittamisessa käytetään Ympäristövahinkojen torjuntastrategiassa esitettyjä lähtökohtia (muun muassa kyky saada hallintaan rannikkoalueella tapahtuva noin 5 000 m³:n alusöljyvahinko pelastuslaitoksen omin ja yhteistyötoimijoiden resurssein).

Palvelun kehittämistarve

Pelastuslaitoksella on haasteita saada henkilöstölleen riittävästi meripalvelupäiviä merenkulun pätevyyskirjoja varten. Tilanteen korjaamiseksi pelastuslaitos pyrkii kehittämään pelastustoimen omaa koulutusjärjestelmää yhteistyössä muiden pelastuslaitosten kanssa.

Pelastuslaitoksen ympäristövahinkojen kalustollinen ja varusteellinen torjuntavalmius vastaa kohtalaisen hyvin aluehallintovirastojen arviointimallin tasoa B. Merkittävimmät puutteet liittyvät dokumentaatioon ja koulutukseen. Näitä ja mahdollisten muiden arvioinnissa todettujen puutteiden korjaamista on tarkasteltava PTP-kauden aikana. Lisäksi alusöljyvahinkojen osalta torjuntavalmiutta on hyvä verrata arviointimallin tasoon C.

4.2.2.12 Korkealta pelastamisen valmiudet

Palvelu ja sen nykytila

Korkealta pelastaminen voi tulla kyseeseen useassa eri tilanteessa. Kyseessä voi olla esimerkiksi rakennuspalo (pelastaminen parvekkeelta tai ikkunasta), tapaturma tai sairaskohtaus (pelastaminen katolta, rakennustelineiltä, mastosta, torninosturista, tuulivoimalasta, puusta, kaivannosta, kuilusta tms. paikasta) tai laiterikko (pelastaminen laskettelurinteen tuolihihdistä, tivollilaitteesta tms. paikasta). Korkealla työskentelyn valmiudet voivat tulla kyseeseen myös muissa tilanteissa, kuten rakennuspalojen sammuttamisessa.

Korkealta pelastamisen tai korkealla työskentelyn valmiuksia vaativa tilanne voi tapahtua myös maastossa hälytysajoneuvoille soveltuvan tiestön ulkopuolella.

Perusvalmiuden korkealta pelastamiseen ja korkealla työskentelyyn muodostaa paloasemien PVAT-välineet (PVAT=putoamisvaarallisella alueella työskentely) ja pelastustoimintaan osallistuvan henkilöstön 3-tasoinen PVAT-koulutus. PVAT-koulutuksessa ja -toiminnassa noudatetaan valtakunnallista PVAT-ohjetta (SM 2021:6) ja pelastuslaitoksen omaa ohjetta. Haasteita tässä tuottaa henkilöstön fyysinen toimintakyky, joka ei aina mahdollista normien mukaista PVAT-toimintaa.

Korkealta pelastamisen välineistö on hankittu ja sijoitettu alueen paloasemille toimintaympäristön erityispiirteiden mukaisesti. Pelastustoimialueella on 6 nostolava- tai puomitikasautoa, joita voidaan käyttää mm. rakennuspalossa korkealta pelastamiseen ja sammutustyöskentelyn tukemisen. Nostolava- tai puomitikasautoja on kaikilla pelastustoiminnan vastuualueilla keskistä vastuualueutta lukuun ottamatta (hälytetään Oulun vastuualueelta).

Palvelun tavoitteet ja arvio palvelun tarpeesta

Pelastuslaitoksen tavoitteena on ylläpitää toimintaympäristön ja onnettomuusriskien mukaista, 3-tasoista valmiutta (kattotyöskentely, köysipelastaminen ja vaativa pelastaminen) korkealta pelastamiseen ja putoamisvaarallisella alueella työskentelyyn. PVAT-välineistö ja -koulutus järjestetään alueellisesti siten, että PVAT-valmiudet tukevat nopean, tehokkaan ja turvallisen pelastustoiminnan toteutumista onnettomuustyyppistä, -kohteesta ja -olosuhteista riippumatta. Tavoitteen osalta on kuitenkin huomioitava, että alueen jokaiselta paloasemalta löytyy kalustollinen valmius PVAT 1-vaatimustason tehtävien suorittamiseen, mutta henkilöstön kykyä operoida kyseisissä tehtävissä ei voida aukottomasti jokaiseen tehtävään varmistaa.

Alueen nostolava- ja puomitikasautojen osalta on tavoitteena pitää ne valmiudessa niiden nykyisillä vastuualueilla. Sijoituspaikat ovat tarkoituksenmukaisia muun muassa suhteessa alueen asunekerrostalojen ja muun korkea rakentamisen määrään (ks. RA kohta 2.2). Alueen rakenteellisen paloturvallisuuden ohjauksessa ja neuvonnassa on tavoitteena kannustaa käytäntöön, jossa esimerkiksi uusien asunekerrostalojen varatiejärjestelyt toteutetaan pelastustoimen toimintavalmiudesta riippumattomin keinoin.

Päätös palvelutasosta

- Pelastuslaitoksen PVAT-valmiuden järjestämisessä noudatetaan valtakunnallista PVAT-ohjetta (SM 2021:6) ja sitä tarkentavaa pelastuslaitoksen omaa PVAT-ohjetta vuodelta 2023.
- Pelastuslaitoksen päätoimisen henkilöstön PVAT-valmius järjestetään vastuualueittain siten, että päätoimisen henkilöstön muodostamat pelastusryhmät kykenevät aloittamaan PVAT 2 -vaativuustason tehtävien suorittamisen ensimmäisenä kohteen saavuttavan pelastusryhmän toimesta. Lisäksi päätoimisen henkilöstön miehittämien paloasemien kohdennetulla koulutuksella pyritään varmistamaan, että PVAT 3 -vaativuustason pelastaminen voidaan aloittaa koko pelastustoimialueella enintään tunnin kuluessa hätäilmoituksesta (mukaan lukien valmius hiihtohissipelastamiseen Kuusamon alueella).
- Pääosin sopimushenkilöstön PVAT-valmiudessa tavoitellaan PVAT 1 -vaativuustason tehtävien suorittamisen viimeistään hälytysvasteeseen kuuluvan kahden pelastusryhmän yhteistyönä.
- Rakennuksista pelastamista ja rakennuspalojen sammuttamista tukevia nostolava- tai puomitikasautoja ylläpidetään toiminnan kannalta riittävä määrä. Ajoneuvojen alueellinen käytettävyys varmistetaan hälytysvastesuunnittelulla sekä tarvittaessa lisähälytyksin.

Palvelun kehittämistarve

Palvelutasopäätöskauden aikana on tarpeen yhdenmukaistaa alueen PVAT-toimintaa ja kehittää PVAT-valmiuksien toteutumisen seurantaa.

4.2.2.13 Sammutusvesijärjestelyt alueen eri osissa

Palvelu ja sen nykytila

Pelastuslaitoksen toimintavalmiutta vaativat tulipalot sammutetaan yleisimmin vedellä. Pelastustoiminnan vesilähteitä ovat hälytysajoneuvojen säiliöissä kuljetettava vesi, kunnallisen vesijohtoverkoston palopostit ja palovesiasemat sekä luonnonvesilähteet, kuten järvet, joet, ojat jne. Näistä eniten käytetty on hälytysajoneuvojen säiliövesi. Säiliövesi oli ensisijainen vesilähde lähes 90 prosentissa vuosien 2018–2022 tulipaloista (palot, joissa vettä on käytetty ja vesilähde on kirjattu). Luonnonvesilähteiden merkitys kasvaa maastopaloissa, mutta myös näissä yleisin vesilähde on ollut säiliövesi.

Pelastustoiminnassa sammutusvesijärjestelyiden perustan muodostaa hälytysajoneuvot. Pelastuslaitoksen palo-asemien peruskalustona on yleensä sammutusauto ja säiliöauto ja/tai näiden yhdistelmä eli sammutus-säiliöauto. Ajoneuvojen pumput mahdollistavat sekä säiliöveden että luonnonvesilähteistä otettavan veden pumppaamisen. Näiden lisäksi paloasemien kalusto sisältää erillisiä moottoriruiskuja, joiden merkitys kasvaa maastopaloissa, pitkäkestoisissa tulipaloissa sekä tulipaloissa, jotka sijaitsevat etäällä hälytysajoneuvoille soveltuvista ajoteistä. Pelastuslaitoksen kalustoon kuuluu myös EU:n pelastuspalvelumekanismin rahoituksella hankitut suurtehopumput eli niin sanotut HCP-yksiköt (2 kpl).

Tulipalojen hälytysvasteet on muodostettu lähtökohtaisesti siten, että tehtävään saadaan onnettomuustyyppiä ja sen kokoluokkaan vastaava sammutuskyky (henkilöstö, vesi, pumput, letkut ja muu sammutuskalusto). Tarvittaessa tehdään lisähälytyksiä. Sammutusvesijärjestelyt on kuvattu tarkemmin vuonna 2023 päivitetysssä sammutusvesihuollon suunnitelmassa.

Palvelun tavoitteet ja arvio palvelun tarpeesta

Sammutusvesijärjestelyillä turvataan koko alueelle tulipaloissa ja muissa onnettomuuksissa tarvittava sammutusvedensaanti (palopostit, palovesiasemat, muut vesilähteet) sekä sammutusveden pumppaus- ja siirtokyky (ajoneuvot, pumput, letkut). Sammutusvesihuollon suunnittelua tehdään omatoimisesti sekä yhteistyössä lähimpien pelastuslaitosten, kuntien, alueen vesihuoltolaitosten/ vesiosuuskuntien kanssa.

Päätös palvelutasosta

- Sammutusvesihuollon perustana on paloaseman sammutus- ja säiliöauto tai sammutussäiliöauto varusteineen. Sammutusvesijärjestelyt mitoitetaan lähtökohtaisesti siten, että pelastusryhmällä, joka ensimmäisenä tavoittaa enintään 400 metrin etäisyydellä käytettävästä vesilähteestä sijaitsevan kohteen, on omatoiminen kyky saada käyttöönsä pelastusryhmän tarvitsema sammutusvesivirtaama (n. 900 l/min) hälytysajoneuvon säiliöstä, vesijohtoverkosta tai luonnonvesilähteestä joko ajoneuvon kiinteällä pumpulla tai siirrettävillä pumpuilla. Edellä mainittuun voi olla pelastusryhmien toimintaympäristöstä aiheutuvia poikkeuksia.
- Säiliöveden riittävyys sammutustoiminnan aloittamiseen ja läpiviemiseen varmistetaan sammutus-, säiliö- ja sammutussäiliöautojen riskiperusteisella sijoittamisella, hälytysvastesuunnittelulla ja tilanteen aikaisilla lisähälytyksillä. Lähtökohtaisesti pyritään siihen, että kohteen ensimmäisenä tavoittavalla pelastusryhmällä on onnettomuustyyppistä riippuen käytettävissään vähintään 2500 litraa

(esim. liikennevälinepalo, pieni), ja ensimmäisellä pelastusjoukkueella vähintään 15 000 litraa (esim. muu tulipalo, keskisuuri) säiliövettä.

- Pelastuslaitoksen paloasemilla ja hälytysajoneuvoissa on lisäksi toimintaympäristön ja riskien mukainen määrä muuta sammutusvesihuollon kalustoa huomioiden mm. suuronnettomuusvalmiuteen ja huoltovarmuuteen liittyvät tekijät.
- Pelastuslaitos ylläpitää osaltaan EU:n pelastuspalvelumekanismin kautta hankittuja suurtehopumppuja (HCP-yksiköt) ja valmiutta niiden käyttämiseen kansallisessa toimintaympäristössä ja osana EU:n pelastuspalvelumekanismia.

Palvelun kehittämistarve

PTP-kauden aikana tarkennetaan riski- ja tarveperusteista sammutusveden kuljetus-, pumppaus- ja siirto-kapasiteetin toteutustapaa ja sijoittelua sekä tehdään sammutusvesihuollon järjestelyiden yhtenäistämistä. Lisäksi päivitetään suunnitelmat koskien sammutusvaahdotteiden ja vedenohentimien määrää, laatua, sijoittamista ja käyttökalustoa (...ja varaudutaan erityisesti sammutusvaahdotteiden hankintaan). Tarkistusten ja selvitysten tulokset päivitetään sammutusvesihuollon suunnitelmaan.

PTP-kaudella tarkistetaan ja tarvittaessa yhdenmukaistetaan ohjeet koskien vesijohtoverkkoihin tehtäviä palo-posteja ja palovesiasemia. Lisäksi PTP-kaudella aloitetaan selvitystyö, jossa arvioidaan pelastustoimialueen vesihuoltolaitosten (kunnalliset, osuuskunnat, muut) varautumista sammutusvesihuoltoon ja kartoitetaan vesijohtoverkkoihin liitettyjen palopostien ja palovesiasemien tilannetta (sijainti, kunto ja käytettävyys sammutus-vesihuollon näkökulmasta).

4.2.2.14 Muiden paikallisten riskien mukaiset valmiudet

Palvelu ja sen nykytila

Pohjois-Pohjanmaan pelastustoimialueen hälytystehtävien määrä on ollut vuosittain noin 8 300 tehtävää (keskiarvo 2018–2022). Tehtävämäärissä korostuvat ensihoitopalvelua tukevat ensivaste-, virka-apu- ja avun-antotehtävät (yht. noin 32 % kaikista tehtävistä), liikenneonnettomuudet (noin 16 %), paloilmoitinlaitteistoihin liittyvät tarkistustehtävät (noin 11 %), sekalaiset muu tarkistustehtävät (noin 9 %) ja vahingontorjuntatehtävät (noin 8 %). Tulipalojen osuus kaikista tehtävistä on noin 12 %.

Pelastustoimessa on varauduttu sekä yleisiin että harvinaisiin onnettomuus- ja vaaratilanteisiin. Esimerkiksi liikennepelastuskyky ja maastopelastuskyky ovat lähes jokaisen paloaseman tai vähintään kohteen ensimmäisenä tavoittavan pelastusjoukkueen perusvalmiuksia. Kalustollisen valmiuden ja osaamisen painotuksia on tehty riski- ja kokemusperusteisesti.

Onnettomuustyyppikohtainen kyvykyys tilannepaikalla on varmistettu osin hälytysvastesuunnittelulla, osin tilanteen edellyttämällä lisähälytyksillä. Esimerkiksi tieliikenneonnettomuuksiin liittyvät tehtävät on kyetty yleensä hoitamaan hälytysvasteen mukaisella pelastusmuodostelmalla, mutta esimerkiksi sortuman (jonka variaatioita voivat olla esimerkiksi pieni lumikuormasta aiheutuva sortuma, laaja rakennussortuma, lumivyöry tai patosortuma) edellyttämä pelastustoiminnan kyvykyys voi perustua lähes täysin lisähälytyksiin. Vastaava tilanne on esimerkiksi muiden tulipalojen kohdalla, joissa kohteena voi olla esimerkiksi roskalaatikko, tuulivoimala, suurjännitteinen sähköasema tai muu sellainen kohde.

Uhkia, ilmiöitä, trendejä sekä ajankohtaisia tapahtumia ja olosuhteita on arvioitu säännöllisesti ja jatkuvasti (ks. kohta 1.5). Arviointien tuloksena on muodostunut syötteitä huomioitavaksi pelastuslaitoksen

palvelutuotannossa. Osaan syötteistä voidaan vastata pelastuslaitoksen päivittäisvalmiudella, osa vaatii päivittäisvalmiutta laajempaa valmiutta ja esimerkiksi tarkempaa onnettomuustyyppikohtaista suunnittelua.

Palvelun tavoitteet ja arvio palvelun tarpeesta

Pelastuslaitoksen tavoitteena on tunnistaa toimintaympäristönsä onnettomuus- ja vaaratilanneuhat ja ylläpitää tunnistettujen, kuten myös ennalta tunnistamattomien uhkien ja riskien mukaista valmiutta pelastustoimintaan.

Päätös palvelutasosta

- Pelastuslaitos ylläpitää valmiutta pelastustoimintaan kaikissa tilanteissa ja olosuhteissa. Onnettomuustyyppikohtainen valmius on uhkatekijästä, sen sijainnista sekä sen arvioidusta toistuvuudesta ja seurauksista riippuen kaikilla paloasemilla tai osalla paloasemista. Tarvittavan kyvykkyyden saaminen onnettomuuspaikalle varmistetaan hälytysvastesuunnittelulla sekä tarvittavilla lisähälytyksillä.

Palvelun kehittämistarve

Ks. myös kohdan 1.5 periaatteet jatkuvasta riskienhallinnasta.

4.2.3 Pelastustoiminnan johtaminen

Palvelu ja sen nykytila

Jokaisella pelastusmuodostelmalla on oltava johtaja. Pelastustoiminnan johtaminen on suunniteltava ja järjestettävä niin, että johtajalla on tilanteen vaatavuus huomioon ottaen riittävät valmiudet tehtävän suorittamiseen (pelastustoimen toimintavalmiuden suunnitteluohje, SM 21/2012).

Pelastustoiminnan johtajana toimii sen hyvinvointialueen pelastusviranomainen, jossa onnettomuus tai vaaratilanne on saanut alkunsa, jollei hyvinvointialueesta annetun lain 8 luvun nojalla toisin ole sovittu tai pelastustoimen järjestämisestä annetun lain 5 §:n nojalla säädetty. Pelastustoimintaa voi johtaa tilapäisesti myös muu hyvinvointialueen pelastuslaitoksen palveluksessa oleva tai sopimuspalokuntaan kuuluva siihen saakka, kun toimivaltainen pelastusviranomainen ottaa pelastustoiminnan johtaakseen. Näissä tilanteissa pelastustoiminnan johtaja toimii virkavastuun alaisena.

Pohjois-Pohjanmaan pelastustoimen hälytysohjeet on laadittu siten, että pelastusviranomainen on mukana kaikissa pelastustoimen hälytystehtävissä. Johtaminen voi olla johtamista kohteessa tai etänä. Jos pelastusviranomainen ei lähde tilannepaikalle tai saapuu sinne ensimmäisten yksiköiden jälkeen, hän on yhteydessä tehtävään hälytettyyn yksikköön ja määrää tarvittaessa tilannepaikan johtajan. Tilannepaikan johtaja johtaa toimintaa kohteessa pelastusviranomaisen antamien ohjeiden mukaisesti.

Valmius pelastustoiminnan johtamiseen on varmistettu kaikilla johtamisen tasoilla hälytysvastesuunnittelun avulla. Häätäkeskuspäivystäjän tekemä arvio tehtävän onnettomuustyyppistä, kokoluokasta, kiireellisyydestä ja sijainnista määrittävät hälytettävän pelastusmuodostelman ja sen johtajan. Kokoluokaltaan pieniä tehtäviä (pelastusyksikkö tai -ryhmä) johtaa pääsääntöisesti alipäällystöviranhaltija. Mikäli tilannepaikan johtajaksi on määrätty sopimuspalokunnan ryhmänjohtaja, on johtovastuu päivystävällä päällystöviranhaltijalla. Keski-suurien tehtävien (pelastusjoukkue) johtajaksi hälytetään päällystöviranhaltija. Kokoluokaltaan suurien tehtävien (pelastuskomppania) hälytysvaste sisältää 2–3 päällystöviranhaltijan hälyttämisen.

Pelastuslaitoksella on riittävä määrä koulutettua henkilöstöä kokoluokaltaan pienten, keskisuurten ja suurten onnettomuuksien pelastustoiminnan johtamiseen. Johtamisen tilat, ajoneuvot ja välineet ovat ajanmukaiset ja riittävät. Pelastustoimen johtamista tukee ja täydentää alueen tilanne- ja johtokeskus. Pohjois-Pohjanmaan pelastustoimialueen tilannekeskus tukee (mahdollisesti vuoden 2024 alusta alkaen) koko Pohjois-Suomen yhteistyöalueen pelastuslaitoksissa tehtävää pelastustoiminnan johtamista ja tilannekuvatoimintaa (pelastustoimen järjestämislain 5 §:n kohta 1 ja sen perusteella annettava asetus).

Palvelun tavoitteet ja arvio palvelun tarpeesta

Pelastustoiminnan johtamisen ja sitä tukevan tilannekuvatoiminnan järjestelyt varmistavat osaltaan pelastustoiminnan kaikkien vaiheiden toteutumisen nopeasti, tehokkaasti, ammattitaitoisesti, inhimillisesti, tasa-vertaisesti ja kokonaistaloudellisesti. Valmius pelastustoiminnan johtamiseen ja tilannekuvatoimintaan kattaa koko pelastustoimialueen pienistä onnettomuuksista aina suuronnettomuuksiin, suurhäiriötilanteisiin ja poikkeusoloihin saakka. Palvelutuotannon jatkuvuus on varmistettu kaikissa turvallisuustilanteissa.

Päätös palvelutasosta

- Pelastustoiminnan johtamisen järjestämisessä noudatetaan seuraavia yleisiä periaatteita:
 - o jokaisella pelastusmuodostelmalla on johtaja,
 - o johtaminen voi olla johtamista kohteessa tai etäjohtamista,
 - o pelastustoimintaa johtaa pelastusviranomainen,
 - o johtaminen mitoitetaan onnettomuuden kokoluokkaa vastaavaksi ja
 - o johtamisen jatkuvuus on varmistettu kaikissa turvallisuustilanteissa.
- Kokoluokaltaan pienten tehtävien pelastustoiminnan johtajana toimii lähtökohtaisesti hälytysvasteeseen kuuluvan pelastusryhmän päätoiminen alipäällystöviranhaltija, ylipalomies tai palomies (tai muu päätoiminen ja tehtävään ennalta määrätty pelastusryhmän esihenkilö). Jos hälytetty pelastusryhmä muodostuu vain sopimushenkilöstöstä, toimii pelastustoiminnan johtajana alueen päällystöviranhaltija, joka määrää tarvittaessa tilannepaikan johtajan.
- Kokoluokaltaan keskisuurten tehtävien (pelastusjoukkue) pelastustoiminnan johtajana toimii lähtökohtaisesti onnettomuuskohtetta lähin, päällystötasoista johtamista varten valmiudessa oleva päällystöviranhaltija. Keskisuurten tehtävien päällystötasoista johtamista varten on neljä johtamisryhmää: kaksi päivystävää palomestaria (välitön 24/7) ja yksi riski-/tilannekuvaperusteisesti valmiuteen nostettava päällystöviranhaltija (virka-aikana päivystys, muuna aikana vapaamuotoinen varallaolo).
- Kokoluokaltaan suurten onnettomuuksien johtaminen aloitetaan keskisuurten tehtävien periaatteiden mukaisesti, mutta kuitenkin siten, että suurten tehtävien hälytysvasteisiin sisältyy päällystötason johtamisen lisäresursointi (≥ 2 päällystöviranhaltijaa ja päivystävä päällikkö). Päivystävä päällikön tehtävä järjestetään yhden johtamisryhmän toimesta päivystyksellä ja virka-ajan ulkopuolisella vapaamuotoisella varallaololla.
- Pelastustoiminnan johtamis- ja tilannekuvatoimintoja varten ylläpidetään tilannekeskusta, johtokeskusta ja riittävää määrää johtoyksiköitä (varayksikköjärjestelyineen).
- Suurten onnettomuuksien, muiden vakavien onnettomuus- ja häiriötilanteiden sekä hälytysten ruuhkatilanteiden edellyttämä johtokeskusvalmius saavutetaan enintään kahdessa tunnissa todetusta johtokeskuksen perustamistarpeesta. Suuronnettomuusvalmiuteen kuuluvien

muodostelmien johtaminen voidaan aloittaa täysipainoisesti 4 tunnin kuluessa onnettomuuden tapahtumisesta ja keskeytymättömästi 12 tunnin kuluessa onnettomuuden tapahtumisesta.

Palvelun kehittämistarve

Suuronnettomuuksien, häiriötilanteiden, poikkeusolojen ja näihin liittyvien erityistilanteiden johtamis- ja tilannekuvavalmiuksia ylläpidetään ja kehitetään pelastuslaitoksen vuosittaisen koulutussuunnitelman mukaisesti. Johtamis- ja tilannekeskustoimintojen kehittämisessä on seurattava valtakunnallista säädöskehitystä (ml. pelastustoimen järjestämislain 5 § nojalla valtakunnallisesti tai alueellisesti järjestettävät toiminnot).

Johtamis- ja tilannekuvatoiminnan kehittämisessä on huomioitava tämän toiminnan mahdollinen laajentuminen ainakin osittain koko yhteistyöalueen kattavaksi toiminnaksi. Toiminnan laajentuminen vaatii tilanne- ja johtokeskustoimintojen lisäresursointia yhdessä yhteistyöalueen pelastuslaitosten kanssa. Toiminnan laajentuminen edellyttää myös yhteistä käsitystä niin päivittäisten onnettomuustilanteiden kuin myös suurten onnettomuuksien, suuronnettomuuksien ja suurhäiriötilanteiden resursointiin, johtamiseen ja tilannekuvatoimintaan. Pelastustoiminnan johtamis- ja tilannekuvajärjestelyiden ylläpitoa ja kehittämistä on tehtävä yhteistyössä yhteistyöalueen pelastuslaitosten kanssa.

Pelastustoiminnan keskeisten johtamis- ja viestijärjestelmien ylläpidossa ja kehittämisessä sekä uusien järjestelmien hankinnassa tukeudutaan pääosin valtakunnallisiin ratkaisuihin.

4.2.4 Yhteistoiminnassa hoidettavien tehtävien asianmukaisuuden valvonta

Palvelu ja sen nykytila

Laki hyvinvointialueista (611/2021, 7 § ja 8 luku) mahdollistaa sen, että hyvinvointialueet voivat sopia pelastustoimen palveluiden tuottamisesta yhteistoiminnassa tai esimerkiksi sen, että yksi hyvinvointialue tuottaa tietyt palvelut kokonaisuudessaan usealle hyvinvointialueelle. Jos yhteistoiminnasta sovitaan HVA-lain perusteella, säilyy palvelun tuottamisen asianmukaisuuden valvonta sen hyvinvointialueen pelastustoimella, jolle palvelun tuottaminen lakisääteisesti kuuluu. Edellä mainitusta poiketen, valvontavastuu siirtyy, jos kyseessä on pelastustoimen järjestämislain 5 §:n perusteella toteutettu tehtävien kokoaminen suurempiin kokonaisuuksiin.

Pohjois-Pohjanmaan pelastustoimessa ei ole tehty HVA-lain tarkoittamia sopimuksia, joissa pelastustoiminnan lakisääteisiä tehtäviä olisi siirretty kokonaan tai osittain toisen hyvinvointialueen pelastustoimen tehtäväksi. Sen sijaan pelastustoimessa on laadittu pelastuslain 45 §:ään perustuvia yhteistyösopimuksia, jotka koskevat pelastuslaitosten välistä yhteistyötä pelastustoiminnassa. Esimerkki tästä on hälytysohjeiden periaate, jossa kiireellinen pelastustoiminta aloitetaan lähimmän ja tarkoituksenmukaisimman yksikön periaatteella alue-rajasta riippumatta.

Palvelun tavoitteet ja arvio palvelun tarpeesta

HVA-lain tarkoittamat yhteistoimintasopimukset voivat mahdollistaa synergian, erikoistumisen ja erityisosaamisen tehokkaamman hyödyntämisen pelastustoimen tehtävien tuottamisessa. HVA-lain tarkoittamasta yhteistyöstä ei ole vielä sovittu, mutta yhteistyömahdollisuuksia kartoitetaan ja arvioidaan tarpeen mukaan.

Päätös palvelutasosta

- Jos yhteistyöstä sovitaan HVA-lain tarkoittamalla tavalla, sisällytetään sopimukseen myös menettelytavat koskien sovittu palvelun säädöstenmukaisuuden ja asianmukaisuuden valvontaa.

Palvelun kehittämistarve

Yhteistyömahdollisuuksia kartoitetaan ja niistä sovitaan tarpeen mukaan.

4.2.5 Pelastusviranomaisen virka-apu muille viranomaisille

Palvelu ja sen nykytila

Pelastuslain 50 §:n mukaan pelastusviranomainen voi antaa toimialaansa soveltuvaa virka-apua valtion, hyvinvointialueen tai kunnan viranomaisen ja laitoksen laissa säädetyn tehtävän suorittamiseksi.

Pelastusviranomaisen virka-apu on ollut yleisimmin apua esihoidolle tai poliisille, mutta myös rajavartiolaitokselle, Sote-viranomaiselle, ympäristöviranomaiselle jne. Esihoidolle annettavassa virka-avussa on tavallisimmin kyse potilaan siirrossa avustamisesta (suurikokoinen potilas, potilas maastossa tai muuten vaikeassa paikassa, potilas vaikeasti vammautunut), kohteeseen pääsyssä avustamisesta (kiireellinen ovenavaus tai apu vesistöylityksessä), ensihoitoyksikön kiinnijuuttumisesta tai häkä-/kemikaalimyrkytys-epäilystä (tunnistus- ja pitoisuuden mittaus). Poliisille annettava virka-apu liittyy yleisimmin vesistöetsintään, vesistön ylityksiin tai vainajan siirrossa avustamiseen. Edellä mainittuja virka-aputehtäviä on kirjattu onnettomuustietojärjestelmän virka-aputehtäviin ja avunantotehtäviin. Rajanveto tehtävälajien välillä on toisinaan vaikeaa. Virka-apu ja avunantotehtävien kokonaismäärä oli vuonna 2022 noin 700 tehtävää, joista noin 75 % kohdistui ensihoitopalveluun.

Virka-apupyynnö voi liittyä myös muuhun kuin muun viranomaisen hälytystehtävään. Kyseessä voi olla esimerkiksi ympäristöviranomaisen, Sote-viranomaisen, kemikaaliviranomaisen tai rakennusvalvontaviranomaisen virka-apupyynnö onnettomuusvaaran arvioimiseksi. Kyseisiä tehtäviä käsitellään onnettomuuksien ehkäisyyn ja onnettomuuksiin varautumiseen liittyvänä yhteistyönä.

Palvelun tavoitteet ja arvio palvelun tarpeesta

Pelastusviranomaisen virka-apu voi mahdollistaa tai nopeuttaa ja sujuvoittaa merkittävästi muulle viranomaiselle kuuluvan viranomaistehtävän hoitamista. Kyseessä on yleensä tehtävä, joka on pelastustoimen asiantuntemus, henkilöstö, kalusto, varusteet ja muu valmius huomioon ottaen tarkoituksenmukainen suorittaa pelastustoimen avustuksella ja jonka suorittaminen ei vaaranna pelastustoimen lakisäätteisten tehtävien hoitamista.

Päätös palvelutasosta

- Pelastuslaitos voi antaa pyydetessä pelastuslain 50 §:n tarkoittamaa virka-apua kiireellisissä tai viipymättä suoritettavissa tehtävissä, jos se on pelastustoimen asiantuntemus, henkilöstö, kalusto, varusteet ja muu valmius huomioon ottaen tarkoituksenmukaista ja ei vaaranna pelastustoimen lakisäätteisten tehtävien hoitamista.
- Päätöksen virka-avun antamisesta tekee resurssi- ja valmiustilanteesta riippuen päivystävä päällikkö. Virka-apu on lähtökohtaisesti maksullista. Maksullisuudesta ja maksuperusteista päätetään tarkemmin pelastuslaitoksen palveluhinnastossa.

Palvelun kehittämistarve

Virka-apumenettelyissä on vielä hyvinvointialueen pelastustoimea edeltäviä pelastuslaitoskohtaisia eroja, joita on tarpeen yhtenäistää PTP-kauden alkaessa.

4.2.6 Kansainvälinen toiminta sekä kansainvälisen avun antaminen ja vastaanottaminen

Palvelu ja sen nykytila

Kansainvälinen pelastustoiminta on valtiosopimuksiin ja lainsäädäntöön (mm. PeIL 38 §) perustuvaa avun antamista tai vastaanottamista tilanteessa, jossa kohdemaan kansalliset voimavarat eivät riitä suur-onnettomuus- tai katastrofitilanteen hallintaan saamiseksi. Suomessa Sisäministeriö vastaa avunantokapasiteetin koordinaatiosta ja ylläpidosta. Pelastusopisto vastaa asiantuntijoiden kouluttamisesta, rekrytoinnista ja muodostelmien logistiikasta sekä toimii työnantajana EU-pelastuspalvelumekanismiin kuuluvissa kansainvälisen avunannon tehtävissä. Varsinainen operatiivinen henkilöstö muodostetaan pääosin pelastuslaitosten henkilöstöstä.

Barents Rescue -yhteistyöhön (Suomi, Ruotsi, Norja ja osin myös Tanska) perustuvaan kansainväliseen avunantoon osallistuva resurssi voidaan muodostaa tilannehetkellä käytettävissä olevasta pelastustoiminnan henkilöstö- ja kalustoresurssista, kuten tehtiin vuonna 2018 Ruotsissa suurpaloksi levinneen maastopalon yhteydessä. Avunantoon voidaan käyttää myös kyseistä tarkoitusta varten perustettuja joukkoja, kuten Finnish Artic Rescue Team -pelastusjoukkuetta.

Pohjois-Suomen pelastuslaitokset (Lappi, Pohjois-Pohjanmaa ja Kainuu) ovat muodostaneet vuonna 2019 yhteisen Finnish Arctic Rescue Team (ART) -pelastusjoukkueen, johon jokainen pelastuslaitos on osoittanut vähintään 1+3+12 vahvuisen henkilöstöresurssin. Kukin pelastuslaitos on sitoutuneet lähettämään ART-tehtävään vähintään 0+1+3 vahvuisen pelastusryhmän, jos joku pelastuslaitos sitä pelastustehtävään pyytää. ART-toimintaan osallistutaan oman työn ohella ja periaatteella, jonka mukaan jokainen pelastuslaitos vastaa ART-ryhmänsä kustannuksista. ART-toiminnassa ja muussa yhteistyössä on erityisosaamisen alueita. Pohjois-Pohjanmaan pelastuslaitos on varautunut erityisesti suurtehopumppaukseen sekä CBRNE-mittaus- ja tunnistustoimintaan.

Pohjois-Suomen pelastuslaitosten alueella on vuonna 2021 EU-rahoituksen avulla hankittuja suurtehopumppuja (High Capacity Pumping, HCP). Kyseisten pumppujen rahoitus on edellyttänyt, että pumppuyksiköt ja niiden käyttöön koulutettu henkilöstö muodostavat EU:n pelastuspalvelumekanismiin HCP-moduulin (vuosille 2022–2027) ja ovat käytettävissä kansainvälisessä pelastustoiminnan avunannossa. Pelastuspalvelumekanismiin liittyminen edellyttää sertifiointiprosessin mukaista koulutusta ja harjoituksia, jotka aloitettiin kesällä 2022 ja saatetaan päätökseen Puolassa syyskuussa 2023.

The High Capacity Pumping -moduulin muodostelma on ennalta määritelty henkilöstö- ja kalustokokonaisuus, jonka tulee täyttää tietyt toimintakykykriteerit. Sertifiointi on voimassa viisi vuotta, jonka jälkeen pelastuslaitos päättää jatkosta yhteistyössä muiden toimintaan osallistuvien laitosten kanssa. Eri muodostelmien perusvaatimukset on määritelty täytäntöönpanopäätöksessä 762/2014.

Palvelun tavoitteet ja arvio palvelun tarpeesta

ART-toiminnan tavoitteena on kouluttaa ja ylläpitää vähintään yhteistyösopimuksen mukaista joukkoa, tarvittavineen varusteineen ja kalustoineen, käytettäväksi kansallisesti ja kansainvälisesti. ART-toimintaan osallistutaan oman työn ohella ja ryhmää täydennetään tarvittaessa organisaation sisäisellä haulla.

HCP-moduulin ylläpitämisen tavoitteena on lisätä valmiutta toimia EU-pelastuspalvelumekanismiin osana laaja-alaisten tulvien tai muiden runsaita vesivirtoja vaativien tilanteiden hallintaa saamiseksi.

Sertifioitua HCP-moduulia arvioidaan käytettäväksi korkeintaan muutamia kertoja vuodessa EU-alueella. Moduulin ylläpidossa on sitouduttu siihen, että moduulia käytetään enintään 2 000 km etäisyydelle valmiuspaikastaan.

Pelastuslaitoksella HNS-suunnittelun ja -varautumisen (Host Nation Support) tavoitteena on varmistaa pelastustoiminnan huollon ja muun välttämättömän tuen järjestelyt tilanteessa, jossa pelastustoimialue vastaanottaa kansainvälistä pelastustoiminnan apua. Ulkomailta saapuvaa apua vastaanotettaessa HNS-toimintoja voidaan toteuttaa yhdessä muiden yhteistoiminta-alueen pelastuslaitoksien kanssa.

Päätös palvelutasosta

- Pelastuslaitos ylläpitää yhteistyössä Lapin ja Kainuun pelastuslaitosten kanssa EU:n pelastuspalvelumekanismiin liitettyä HCP-muodostelmaa ja mahdollistaa HCP-yksikön saattamisen EU:n pelastuspalvelumekanismiin liitettäväksi HCP-moduuliksi. Pelastuslaitos ylläpitää HCP-moduulia sen mukaisesti, miten toimintaan on aikoinaan sitouduttu.
- Pelastuslaitos ylläpitää osaltaan vuonna 2019 aloitettua ART-toimintaa. Pelastuslaitos osallistuu ART-toiminnan kautta tapahtuvaan avunantoon yhteistyösopimuksen mukaisella pelastusryhmällä. ART-toimintaan koulutettu henkilöstö toimii tehtävässään oto-periaatteella.
- Pelastuslaitos mahdollistaa talouden reunaehtojen mukaisesti henkilökunnan osallistumisen pelastuslain 38 §:n tarkoittamiin kansainvälisiin pelastustoiminnan tehtäviin ja harjoituksiin yksittäisinä asiantuntijoina tai pelastustoiminnan muodostelmina, kuten ART-pelastusryhmänä tai HCP-moduulina. Kansainvälisiin tehtäviin, koulutukseen ja harjoituksiin osallistujien määrä ja samalla toimintaan kohdistuva työaika (htv), riippuu muun muassa vuosittaisesta ART-, HCP- ja HNS-toiminnan tarpeesta.
- Pelastuslaitoksella on kyky ottaa vastaan kansainvälistä apua ja tukea sekä huoltaa kansainvälisiä joukkoja HNS-suunnitelman mukaisesti.

Palvelun kehittämistarve

PTP-kaudella syvennetään yhteistyöalueen pelastuslaitosten keskinäistä yhteistyötä kansainvälisen pelastustoiminnan järjestelyihin liittyen.

PTP-kaudella kehitetään ja järjestetään kansainvälisen toiminnan toimintamuotoihin (ART, HCP, HNS) hakeutuneen henkilöstön ja ryhmänjohtajien täydennyskoulutusta. Samalla järjestetään koulutusta pelastuslaitoksen päällikköpäivystäjille ART-, HCP- ja HNS-toiminnasta, muodostelmien hälyttämisestä sekä HNS-järjestelyistä kansainvälisen avun tilanteissa. Toimintaa kehitetään ja koulutusta järjestetään yhteistyössä ART-pelastuslaitosten kanssa.

Lisätään FI HCP 01 pumpun tulvaominaisuus (kaksi tulvapäätä) EU:n pelastuspalvelumekanismiin käytettäväksi.

4.3 Pelastustoiminnan suunnitelmat

4.3.1 Hälytysohje

Palvelu ja sen nykytila

Pelastuslain (379/2011) 33 § edellyttää, että pelastuslaitoksella on oltava hälytysohje pelastustoiminnassa tarvittavien voimavarojen hälyttämisestä. Ohje on laadittava yhteistyössä hätäkeskuslaitoksen ja pelastustoimintaan osallistuvien viranomaisten kanssa.

Pohjois-Pohjanmaan pelastuslaitoksen hälytysohjeen muodostaa hälytysvastesuunnittelua varten laadittu aineistokokonaisuus, joka voidaan jakaa neljään osaan. Ensimmäinen on hätäkeskustietojärjestelmän moni-viranomaisriskianalyysi, joka sisältää muun muassa pelastustoimen onnettomuuslajit ja niiden määritelmät hätäkeskustietojärjestelmässä. Toinen on hälytysvasteissa käytettävät pelastusyksiköt, niiden tunnukset, yksiköihin liitettävät henkilöstöhälytykset ja muut hälytykset sekä yksiköiden kykymäärittely, ensisijaiset sijainnit ja maantieteelliset hakusäteet. Kolmas on hälyttämiseen tarvittava hälytysyhteyskokonaisuus. Neljäs on varsinainen hälytysvastesuunnittelu, jossa hätäkeskustietojärjestelmään syötetään pelastustoimen hälytettävä resurssi tehtävälajeittain ja kiireellisyysluokittain. Hälytysohje laaditaan suoraan Erica-hätäkeskustietojärjestelmään. Hälytysohjeissa on huomioitu lähimmän ja tarkoituksenmukaisimman yksikön periaate sekä pelastustoiminnassa tarvittava resursoinnin etupainotteisuus. Toisaalta on huomioitu myös kustannustehokkuus, jolla vältetään tarpeettoman suuria hälytysvasteita (lisäresursseja tarvittaessa lisähälytyksin).

Muut viranomaiset, joita hätäkeskuslaitos ensisijaisesti hälyttää (poliisi, ensihoito, sosiaalitoimi), ovat antaneet omat hälytysohjeensa liitettäväksi pelastustoimen tehtävälajeihin. Pelastuslaitoksen tilannekeskuksella ja pelastustoiminnan johtajilla on lisäksi käytettävissään suuri määrä yhteistyöviranomaisten ja muiden yhteistyötahojen hälytysyhteystietoja pelastustoiminnan tarpeita varten.

Palvelun tavoitteet ja arvio palvelun tarpeesta

Hälytysohjeiden tavoitteena on mahdollistaa osaltaan se, että kiireellisen avun tarvitsija saa nopeaa ja tehokasta pelastustoiminnan palvelua. Hälytysvastesuunnittelu yhdessä pelastustoiminnan johtajan tilannearvioiden kanssa muodostaa perustan sille, että hälytettävällä muodostelmalla on edellytykset suorittaa onnistuneesti tehtävä, johon muodostelma on hälytetty.

Päätös palvelutasosta

- Pelastuslaitos ylläpitää hälytysohjeita pelastustoiminnassa tarvittavien resurssien hälyttämistä varten. Hälytysohjeiden laatimisen keskeisiä periaatteita ovat hälytystoiminnan toiminnallinen luotettavuus, lähimmän ja tarkoituksenmukaisimman yksikön periaate, riittävä etupainotteisuus ja kustannustehokkuus.
- Hälytysohjeen toteutumista arvioidaan tehtäväkohtaisesti (onnettomuustietojärjestelmään tehtävät kirjaukset) ja kootusti neljännesvuosittain kvartaaliraportoinnin yhteydessä. Hälytysohjeiden ylläpitäminen on jatkuvaa ja siten esimerkiksi hälytysten välittymisessä havaitut ongelmat pyritään korjaamaan viipymättä. Hälytysyhteydet pidetään mahdollisimman ajantasaisina. Kattavampi tarkistus tehdään kaksi kertaa vuodessa. Hälytysohjekokonaisuuden ylläpitämisen vuosittainen työmäärä on noin 1 htv.

Palvelun kehittämistarve

Keskeisimpänä kehittämistarpeena on yhtenäistää Pohjois-Pohjanmaan alueen hälytysvastesuunnittelua.

4.3.2 Pelastuslaitosten keskinäisen avunannon suunnittelu

Palvelu ja sen nykytila

Pelastuslaitoksen tulee tarvittaessa antaa pelastustoiminnassa tarvittavaa apua toiselle pelastuslaitokselle. Avun antamiseen varautumista, avun pyytämistä ja antamista sekä kustannusten korvaamista varten on laadittava tarpeelliset yhteistyösuunnitelmat.

Pohjois-Pohjanmaan pelastuslaitoksella on yhteistä rajaa viiden pelastuslaitoksen kanssa (Lappi, Kainuu, Keski-Pohjanmaa, Keski-Suomi, Pohjois-Savo). Kyseisten laitosten kesken on laadittu tarpeelliset yhteistyösuunnitelmat jo ennen hyvinvointialueuudistusta. Suunnitelmat tarkistettiin ja päivitettiin vuoden 2023 aikana. Suunnitelma sisältää keskeiset linjaukset pelastuslaitosten välisen avunannon periaatteista sekä kustannusten korvaamisesta. Suunnitelma sisältää avunantoon liittyvät päätöksentekomenettelyt ja hälytysohjeet. Keskeisenä suunnitteluelementtinä on ollut pelastustoiminnasta vastaavien pelastuspäälliköiden säännölliset kokoukset.

Palvelun tavoitteet ja arvio palvelun tarpeesta

Pelastuslaitosten välisen avunannon tavoitteena on antaa pelastuslaitoksille paremmat edellytykset selviytyä suuronnettomuustilanteista tai useita päällekkäisistä suurista onnettomuustilanteista. Avunannon suunnittelulla edistetään kustannustehokkuutta kalusto- ja materiaalihankinnoissa (jokaisen ei tarvitse hankkia yksin kaikkea) sekä mahdollistetaan onnettomuustyyppikohtaista erikoistumista (kalustollinen erikoistuminen tai erikoistuminen osaamisessa).

Päätös palvelutasosta

- Pelastuslaitos ylläpitää osaltaan yhteistoiminta-alueen pelastuslaitosten välisiä yhteistyösopimuksia. Sopimukset tarkistetaan vuosittain ja päivitetään tarpeen mukaan.
- Avunannon ensisijaisena elementtinä (lähimmän ja tarkoituksenmukaisimman yksikön periaatteen lisäksi) ovat pelastuslaitoksen ART- ja HCP-muodostelmat/moduulit (ks. kohta 4.2.6), CBRNE-valmius (tunnistus- ja mittaustoiminta) sekä vuoden 2024 alusta alkaen käynnistyvät 24/7-johto- ja tilannekeskuspalvelut.
- Pelastuslaitos noudattaa lisäksi periaatetta, jossa kiireellisen pelastustoiminnan apua annetaan, jos sitä on pyydetyn avun määrä ja laatu sekä vallitseva resurssi- ja turvallisuustilanne huomioon ottaen annettavissa.
- Avunanto on lähtökohtaisesti maksullista. Maksujen suuruus määritellään tarkemmin yhteistyösopimuksissa.

Palvelun kehittämistarve

PTP-kauden alkaessa pyritään kehittämään yhteistyöalueen pelastuslaitosten yhteistyörakenteita, yhteistyön säännöllisyyttä ja sisältöjä. Pohjois-Pohjanmaan pelastuslaitoksen osalta yhteistyön tavoitteena on kehittää

erityisesti palvelutuotannon kustannustehokkuutta. Tavoitteeseen pyritään muun muassa kehittämällä pelastustoimen järjestämislain (613/2021) 5 §:ssä mainittuja kokonaisuuksia, joita ovat:

- valtakunnalliset ja alueelliset tilanne- ja johtokeskusjärjestelyt ja muu pelastustoiminnan johtamisen edellytyksenä oleva erityisvalmius;
- kemiallisten ja säteilytilanteiden ja muun vaativan pelastustoiminnan edellytyksenä oleva erityisvalmius;
- merellinen pelastustoiminta;
- öljyvahinkojen torjunta merialueen rannikolla ja saaristossa sekä laajoilla sisävesialueilla;
- pelastustoimeen kuuluvan kansainvälisen avun antamisen tai vastaanottamisen edellytyksenä oleva erityisvalmius sekä
- pelastustoimen poikkeusoloihin varautumisen edellytyksenä olevat materiaaliset valmiudet ja poikkeusolojen toiminnan etukäteisvalmisteluiden alueellinen koordinaatio.

4.3.3 Yhteistyön suunnittelu pelastustoiminnassa

Palvelu ja sen nykytila

Pelastuslain (379/2011) 46, 47 ja 49 §:n mukaan valtion, hyvinvointialueen ja kunnan viranomaiset, laitokset ja liikelaitokset ovat velvollisia osallistumaan pelastustoiminnan suunnitteluun ja toimialaansa soveltuvaan pelastustoimintaan säädöksissä tarkemmin määritteyllä tavalla. Yhteistyöviranomaisista Hätäkeskus on mukana lähes kaikissa pelastustoiminnan tehtävissä; Poliisi ja ensihoito suuressa osassa niitä. On myös viranomaisia, jotka osallistuvat harvemmin pelastustoimintaan, mutta niiden merkitys on tilanteessa tärkeä. Näitä ovat mm. rajavartiolaitoksen, ympäristönsuojelun, ympäristöterveydenhuollon, sosiaalihuollon ja puolustusvoimien viranomaiset.

Lakisääteisen osallistumisvelvollisuuden lisäksi pelastustoiminnan johtaja voi määrätä muitakin henkilöitä osallistumaan pelastustoimintaan sekä määrätä antamaan käytettäväksi pelastustoimintaan soveltuvia kalustoa, välineitä, tarvikkeita, rakennuksia, viesti- ja tietoliikenneyhteyksiä ja niin edelleen. (PeIL 36–37 §)

Pelastuslaitos on huomioinut edellä mainittujen säädösten antamat mahdollisuudet pelastustoiminnan suunnittelussa. Pelastuslaitoksen tarpeelliseksi katsomat suunnitelmat on laadittu ja yhteistoimintaa on harjoiteltu vuosittain.

Palvelun tavoitteet ja arvio palvelun tarpeesta

Pelastuslaitoksen tavoitteena on ylläpitää yhteistyötä eri viranomaisten, kuntien ja muiden yhteistyötahojen kesken. Yhteistyön tavoitteena on lisätä tietoutta käytettävissä olevista resursseista, mahdollistaa toimivat hälytysyhteydet ja nopeuttaa pelastustoiminnassa tarvittavien resurssien kokoamista. Yhteistyön tavoitteena on myös edistää tiedonkulkua ja tilannekuvan muodostamista, helpottaa onnettomuustilanteiden johtamista sekä lisätä tietoutta eri toimijoiden tarpeista niin päivittäisissä onnettomuustilanteissa kuin suuronnettomuus- ja suurhäiriötilanteissa. Yhteistyö, yhteistyön suunnittelu ja harjoittelu on keskeinen ja välttämätön osa pelastustoimintaan varautumisessa.

Päätös palvelutasosta

- Pelastuslaitos ylläpitää tarpeellisia yhteistyösuunnitelmia, yhteistyösopimuksia ja yhteistyöelimiä (esim. alueellinen turvallisuusfoorumi) pelastustoimintaan varautumista varten. Osa suunnitelmista on luonteeltaan onnettomuustyyppikohtaisia yhteystietoluetteloita, osa tarkempia yhteistyön

kuvauksia. Suunnittelun laajuus ja syvyys määräytyvät käsiteltävän aiheen, kuten onnettomuus- tai häiriötilannetyypin ja sen mittakaavan mukaisesti. Suunnittelu toteutetaan siten, että yhteistyöverkostot ja yhteiset toimintatavat kattavat koko pelastustoimialueen. Suunnitelmat päivitetään yhteystietojen osalta vuosittain, kokonaisuudessaan enintään kolmen vuoden välein.

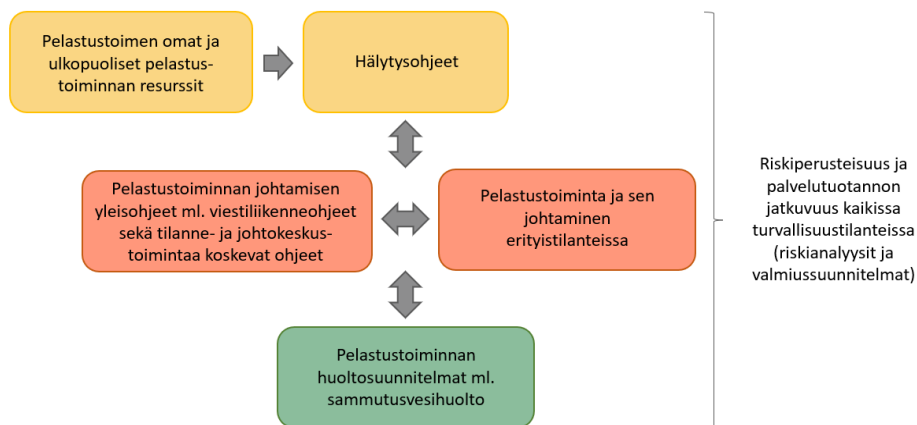
Palvelun kehittämistarve

Pelastustoimialueen yhteistyörakenteet ja yhteistyön toimintatavat ovat osin kirjavia hyvinvointialueuudistuksen ja pelastuslaitosten yhdistymisen jäljiltä. Yhteistyön kehittämisessä keskitytään erityisesti yhteistyöviranomaisten ja yhteistyörakenteiden tunnistamiseen sekä yhteistyön toteutustapojen ja käytänteiden yhtenäistämiseen koko pelastustoimialueen kattavasti. PTP-kaudella vakiinnutetaan alueellisen turvallisuusfoorumien toiminta.

4.3.4 Onnettomuusuhkien edellyttämät pelastustoimintaa ja sen johtamista koskevat suunnitelmat

Palvelu ja sen nykytila

Pelastustoimintaa varten on laadittava lakisääteiset ja muut tarpeelliset suunnitelmat. Suunnitelmista säädetään muun muassa pelastuslaissa (379/2011) ja pelastustoiminnan suunnitelmia koskevassa asetuksessa (1368/2018). Keskeinen osa valmiutta kohdata päivittäisiä onnettomuuksia ja suur-onnettomuuksia muodostaa huolellisesti laaditut hälytys- ja viestiliikenneohjeet, pelastustoiminnan johtamisen yleissuunnitelmat, onnettomuustyyppikohtaiset suunnitelmat ja pelastustoiminnan huollon suunnitelmat.

Pohjois-Pohjanmaan pelastuslaitoksen pelastustoiminnan suunnitelmien tilanne on hyvä, mutta vuoden 2019 alusta voimaan tullut asetus pelastustoimen suunnitelmista sekä pelastuslaitosten yhdistyminen ja muut tarpeet edellyttävät joiltain osin suunnitelmien päivittämistä, täydentämistä ja uudelleenjärjestelyä. Tämä työ pyritään toteuttamaan mahdollisimman kattavasti jo vuoden 2023 aikana.

Palvelun tavoitteet ja arvio palvelun tarpeesta

Pelastustoimessa on tavoitteena, että pelastustoiminnan järjestelyt perustuvat huolellisen ja ajantasaisen tarvemäärityksen (säädös- ja riskiperusteisuus) ja suunnittelun kautta muodostettavaan pelastustoiminnan valmiuteen. Huolellinen suunnittelu ja varautuminen varmistavat pelastustoiminnan palveluiden toteutumisen kaikissa turvallisuustilanteissa. Suunnittelu huomioi omat voimavarat ja yhteistyön muiden toimijoiden kanssa.

Pelastuslaitoksella on hyvä käsitys pelastustoimintaa varten tarvittavista suunnitelmista. Riski- ja tarveperusteisten suunnitelmien määrän arvioidaan pysyvän nykytasolla (ks. kohta kehittämistarve).

Päätös palvelutasosta

- Pelastuslaitos laatii ja ylläpitää säädösten, riskien ja pelastuslaitoksen tarpeiden edellyttämän määrän pelastustoiminnan suunnitelmia. Suunnitelmakokonaisuus sisältää resurssiluetteloita, hälytys- ja viestiliikenneohjeita, yleissuunnitelmia, erityissuunnitelmia ja pelastustoiminnan huollon suunnitelmia (sammutusvesihuollon suunnitelmat mukaan lukien). Suunnitelmarakenne noudattelee sisäministeriön asetuksessa (1363/2018) määritettyä suunnitelmarakennetta (yleissuunnitelmat, vaativat tilanteet ja yhteistyö). Suunnitelmat laaditaan yhteistyössä pelastustoimintaan osallistuvien viranomaisten ja muiden yhteistyötahojen kanssa. Suunnitelmat tarkistetaan ja päivitetään yhteystietojen ja muiden tärkeimpien tietojen osalta vuosittain ja kokonaisuudessaan enintään kolmen vuoden välein.

Palvelun kehittämistarve

PTP-kaudella on edistettävä pelastustoiminnan henkilöstön tietoisuutta pelastustoiminnan suunnitelmista sekä suunnitelmien käyttöä ja käytettävyyttä pelastustoiminnassa.

PTP-kaudella on harkittava vähintään kohdekorttitasoisten toimintasuunnitelmien laatimista 1-luokan vesistö- patojen ja 1-luokan tulvapaikereiden mahdollisia onnettomuustilanteita varten (ks. RA kohta 2.5.2).

4.3.5 Eriyistä vaaraa aiheuttavien kohteiden ulkoiset pelastussuunnitelmat

Palvelu ja sen nykytila

Pelastustoimintaa, sen johtamista ja yhteistyötä varten on laadittava tarpeelliset suunnitelmat. Pelastuslaki (379/2011) edellyttää lisäksi erikseen sen, että lain 48 §:n tarkoittamille, erityistä vaaraa aiheuttaville kohteille on laadittava ulkoiset pelastussuunnitelmat (UPS) yhteistyössä kohteen/alueen toiminnanharjoittajien kanssa. Laadituista suunnitelmista ja suuronnettomuusriskeistä on tiedotettava. Ulkoisten pelastussuunnitelmien mukaista toimintaa on harjoitettava. Suunnitteluun, tiedottamiseen ja harjoitteluun liittyvät määräajat on annettu asetuksessa (SM:n asetus ulkoisista pelastussuunnitelmista, 1286/2019)

Pohjois-Pohjanmaan alueella on yhteensä 18 pelastuslain 48 §:n tarkoittamaa kohdetta. Kohteet ovat pääasiassa turvallisuusvelvollisia teollisuuskemikaalilaitoksia (onnettomuusriskeiltään merkittävimpiä vaarallisten kemikaalien valmistus-, käsittely- ja/tai varastointikohteita), 1-luokan jätepatoja (esim. kaivosten rikastehiekka-altaita) ja merkittäviä vaarallisten kemikaalien kuljetuksen ja tilapäisen säilyttämisen kohteita (ratapiha, satama).

Pelastuslain 48 §:n edellyttämiä kohteita varten on laadittu yhteensä 11 ulkoista pelastussuunnitelmaa. Keskenään lähekkäin sijaitsevia kohteita on yhdistetty samaan suunnitelmaan. Suunnitelmien ylläpitämisessä sekä suuronnettomuuksien varalta tehtävässä harjoittelussa ei ole pysytty täysin lainsäädännön edellyttämässä aikataulussa, mutta tilanne on parantunut loppuvuoteen 2023 tultaessa.

Palvelun tavoitteet ja arvio palvelun tarpeesta

Ulkoisten pelastussuunnitelmien ja niihin liittyvien suuronnettomuusharjoitusten tarkoituksena on osaltaan varmistaa mahdollisimman tehokkaat pelastustoimet suunnittelukohteen onnettomuustilanteissa. Erityisenä tavoitteena on suuronnettomuuksien torjuminen ja vahinkojen minimoiminen.

Pelastuslain 48 §:ssä tarkoitettujen erityistä vaaraa aiheuttavien kohteiden määrään ei ole tulossa merkittäviä muutoksia PTP-kaudella 2024–2025. 1-luokan jätepatojen määrä saattaa vähentyä.

Päätös palvelutasosta

- Erityistä vaaraa aiheuttavien kohteiden (PeL 48 §, ns. UPS-kohteet) pelastustoiminnan suunnittelussa, suunnitelmista tiedottamisessa ja pelastustoiminnan harjoittelussa noudatetaan UPS-säädöksiä. Uuden kohteen UPS laaditaan enintään vuoden kuluessa siitä, kun pelastuslaitos on vastaanottanut asetuksen 1286/2019 (SM:n asetus ulkoisista pelastussuunnitelmista) 4 §:n tarkoittamat asiakirjat. Suunnitelmat päivitetään ja suunnitelmien mukaisia toimintaharjoituksia järjestetään enintään kolmen vuoden välein. Suunnitelmista ja suuronnettomuusriskeistä tiedotetaan enintään viiden vuoden välein. Suunnittelu, harjoittelu ja tiedottaminen toteutetaan yhteistyössä UPS-kohteiden toiminnanharjoittajien kanssa.
- Ulkoisista pelastussuunnitelmista ja niihin liittyvästä harjoittelusta vastaa pelastustoiminnan päällikö. Suunnittelua ja harjoittelua tukee ja koordinoi pelastuslaitoksen riskienhallintapäällikkö, joka vastaa myös ulkoisiin pelastussuunnitelmiin ja suuronnettomuusriskeihin liittyvästä tiedottamisesta (valmisteluvaiheen kuuleminen ja niin sanotut turvallisuustiedotteet) pelastuslaitoksen osalta. UPS-kokonaisuuden (suunnitelmien ylläpito, harjoittelu, tiedottaminen, raportointi) työmäärä on noin 1,0 htv/vuosi.

Palvelun kehittäminen

PTP-kaudella on edistettävä pelastustoiminnan henkilöstön tietoisuutta ulkoisista pelastussuunnitelmista sekä ulkoisten pelastussuunnitelmien käytettävyyttä pelastustoiminnassa. Samalla on yhtenäistettävä suunnitelmien kirjava asiakirjarakenne ja sisältö sekä järjestettävä vastuuhenkilöille sisäistä koulutusta UPS-kokonaisuuteen liittyen (suunnittelu, suunnitelmien jalkautus, harjoittelu, turvallisuustiedotteet ja niin edelleen).

4.4 Pelastustoimen vapaaehtoistoiminta

4.4.1 Vapaaehtoisten käyttö pelastustoimen palveluiden tuottamisessa

Palvelu ja sen nykytila

Pelastuslaitoksen henkilöstö jakaantuu päätoimiseen henkilöstöön ja sopimushenkilöstöön. Sopimushenkilöstö jakaantuu edelleen sivutoimiseen sopimushenkilöstöön (henkilökohtainen sopimus hyvinvointialueen pelastustoimen kanssa) ja sopimuspalokuntien henkilöstöön (henkilöstö, joka on liittynyt pelastuslaitoksen kanssa sopimuksen tehneeseen palokuntayhdistykseen eli sopimuspalokuntaan).

Pohjois-Pohjanmaan pelastustoimessa sopimushenkilöstön kokonaismäärä on noin 1100 henkilöä. Pelastustoiminnan hälytysosastoihin heistä kuuluu lähes 835 henkilöä. Sopimushenkilöstöä on käytetty ja käytetään pelastuslain 25 ja 51 §:n periaatteiden mukaisesti erityisesti pelastustoiminnassa, mutta myös turvallisuusviestinnässä ja muissa soveltuvissa pelastustoimen tehtävissä. Koko pelastustoimialueen kattava

valmius kiireelliseen pelastustoimintaan perustuu suurimmassa osassa pelastustoimialuetta sopimushenkilöstön käyttöön. Päätoimisen henkilöstön toimesta tuotettu pelastustoiminta on merkittävintä kasvu-keskuksissa ja niiden lähialueilla.

Palvelun tavoitteet ja arvio palvelun tarpeesta

Pelastuslaitoksen tavoitteena on tuottaa pelastustoiminnan palveluita jatkossakin yhteistyössä päätoimisen henkilöstön ja sopimushenkilöstön kesken.

Pelastustoiminnan kelpoisuusvaatimukset täyttävä ja määrältään riittävä sopimushenkilöstö on välttämätön osa alueellisesti kattavan pelastustoimen valmiuden ylläpitämisessä. Sopimushenkilöstöllä on tärkeä merkitys myös muun muassa turvallisuusviestinnän tapahtumien järjestämisessä.

Päätös palvelutasosta

- Pelastuslaitos käyttää sopimushenkilöstöä pelastustoimen palveluiden tuottamiseen pelastuslain (379/2011) 51 §:n, pelastusasetuksen (407/2011) 7 §:n ja sekä muiden pelastustoimen säädösten ja normien asettamissa rajoissa.
- Sopimushenkilöstöä käytetään koko pelastustoimialueella etenkin alueellisesti kattavan pelastustoiminnan valmiuden ja suuronnettomuusvalmiuden ylläpitämisessä, mutta myös sopimushenkilöstölle soveltuvien turvallisuusviestinnän tapahtumien järjestämisessä.
- Sopimuspalokuntatoiminnassa noudatetaan toistaiseksi 21.2.2022 hyväksytyn siirtosopimuksen periaatteita. Tavoitteena on saada uudet ja yhtenäiset sopimukset voimaan vuoden 2024 alusta tai viimeistään vuoden 2025 alusta alkaen.
- Sopimuspalokuntatoiminnan toimintaedellytykset turvataan ja toimintaa kehitetään yhteistyössä päätoimisen henkilöstön ja sopimushenkilöstön kesken. Sopimuspalokuntatoimintaan ja pelastustoimen palveluiden järjestämiseen (valmiuden ylläpito, hälytystoiminta, tukitehtävät) aktiivisesti osallistuvan sopimushenkilöstön määrä pyritään pitämään vähintään nykytasolla ja nostamaan alueilla, joissa sopimushenkilöstöstä on ollut pulaa.

Palvelun kehittäminen

Etenkin pelastustoiminnan palveluiden järjestämisessä keskeisenä tekijänä on palvelun luotettavuus ja tehokkuus. Avuntarvitsijan näkökulmasta tämä koskee niin pelastustoimen päätoimista henkilöstöä kuin myös sopimushenkilöstöä. Sopimushenkilöstö osalta on keskityttävä erityisesti siihen, että pelastustoiminnassa tarvittava osaaminen ja toimintakyky sekä osallistumisaktiivisuus säilyisivät. Tämä luo osaltaan pohjan sille, että paloasemilla on pelastustoimintaan kykenevät ja luotettavat pelastusmuodostelmat. Tämän ohella on selvitettävä ja otettava tarvittaessa käyttöön toimintamalleja, joissa paloaseman tuottama pelastustoiminta perustuu vaihtoehtoisten pelastus- ja sammutusmenetelmien käyttöön.

4.4.2 Pelastustoimen vapaaehtoistoiminnan edistäminen

Palvelu ja sen nykytila

Pelastustoimen henkilöstövoimavarojen rungon muodostaa päätoiminen henkilöstö ja sopimushenkilöstö. Näistä jälkimmäinen luetaan pelastustoimen vapaaehtoistoimintaan. Vapaaehtoistoihimijoihin luetaan myös muun muassa Vapaaehtoinen pelastuspalvelu, Meri- ja järvipelastusseurat, Suomen punainen risti,

Maanpuolustuskoulutus ry, WWF:n ympäristövahinkojen torjuntajoukot. Pelastustoimen ja vapaaehtoisorganisaatioiden välinen yhteistyö voi liittyä esimerkiksi omatoimisen varautumisen edistämiseen (onnettomuus- ja vaaratilanteiden ehkäisy, onnettomuuksiin varautuminen, hätätilannevalmiudet, onnettomuuksista toipuminen), mutta myös pelastustoimintaan (varsinainen pelastustoiminta tai sen tukitehtävät).

Pelastuslain (379/2011) 52 § mukaan pelastustoimen viranomaisten tulee mahdollisuuksiensa mukaan edistää pelastustoimen tehtävissä käytettävien vapaaehtoisten organisaatioiden toimintaedellytyksiä.

Pelastustoimialueella on yhteensä 38 sopimuspalokuntaa. Näistä 20:ssä sopimushenkilöstö on liittynyt sopimuspalokuntaan, joka on tehnyt palokuntasopimuksen pelastuslaitoksen kanssa (VPK). Loput 18 on niin sanottuja puolivakinaisia palokuntia (PVPK), joissa sopimushenkilöstö on tehnyt henkilökohtaisen sopimuksen suoraan pelastuslaitoksen kanssa. Pelastuslaitoksella on sopimuspalokuntatoiminnan edistämiseen liittyvät yhteistyörakenteet. Sopimushenkilöstön edustajien kanssa kokoonnutaan säännöllisesti ja sopimushenkilöstön koulutus- ja/tai harjoitustapahtumissa vierailaan säännöllisesti. Sopimushenkilöstön pelastustoimelle tuottamasta palvelusta, siitä maksettavasta korvauksesta, yhdistystoiminnan tukemisesta ja muista menettelytavoista on sovittu pelastuslaitoksen ja sopimushenkilöstön välisessä aluesopimuksessa. Palokunta-kohtaiset asiat on sovittu palokunta- ja yhdistyssopimuksissa.

Sopimuspalokuntatoimintaan kuuluu myös palokuntanuorisotyö ja palokuntanaistyö. Nuoriso- ja/tai naisosastoja ei ole kaikilla sopimuspalokunnilla, mutta toiminta on pelastustoimialueella merkittävää. Nuoriso-osastoilla on tärkeä merkitys sopimuspalokuntien hälytysosastojen henkilöstörekrytoinnissa. Suurella osalla hälytysosastoihin kuuluvista henkilöistä, kuten myös suurella osalla pelastuslaitoksen päätoimisesta henkilöstöstä, on nuoriso-osastotausta. Palokuntanaistoiminta monipuolistaa sopimuspalokuntatoimintaa ja tukee pelastustoiminnan ja pelastustoimelle kuuluvan turvallisuusviestinnän tehtävien suorittamista. Parhaimmillaan palokuntanuoriso- ja naistyö muodostavat koko perheen palokuntaharrastuksen, joka tuottaa henkilöstöä hälytysosastoihin, tukee viranomaistoimintaa ja lisää turvallisuusasioissa oma-aloitteisten ja turvallisuuteen myönteisesti suhtautuvien henkilöiden määrää.

Hyvinvointialueella on erillinen järjestöyhteistyöryhmä, joka toimii hyvinvointialueen järjestöyhteistyön foorumina ja tukee yhteistyön kehittämistä. Yhteistyöryhmässä on pelastustoimen edustajia sekä sopimuspalokunnista että viranhaltijoista.

Palvelun tavoitteet ja arvio palvelun tarpeesta

Vapaaehtoistoiminnan edistämisen ensisijaisena tavoitteena on varmistaa, että pelastustoimen yhteistyökumppanina säilyy ja kehittyy osaava, tehokas ja tehtävänsä motivoitunut sopimuspalokuntatoiminta. Tämän lisäksi yleisenä tavoitteena on turvallisuuden kokonaisvaltainen kehittäminen yhteistyönä vapaaehtois-yhteisöjen kanssa. Tämän mukaisesti viranomaisten, vapaaehtoisorganisaatioiden sekä yritysten, laitosten ja yhteisöjen toimet yhdessä luovat tehokkaan tavan edistää onnettomuuksien ehkäisyä, onnettomuuksiin varautumista, hätätilannevalmiuksia sekä onnettomuuksista toipumista.

Vapaaehtoistoiminnasta etenkin sopimuspalokuntatoiminta on välttämätön osa pelastustoiminnan valmiuden järjestämistä. Sopimuspalokuntatoiminnan säilymistä on edistettävä käytettävissä olevin keinoin. Yhteistyö muiden vapaaehtoistoimijoiden kanssa on kanava omatoimisen varautumisen edistämiseen, mutta voi tukea myös pelastustoimintaa etenkin suuria henkilöstövoimavaroja vaativissa pitkäkestoisissa onnettomuuksissa, kuten ympäristövahingoissa ja metsäpaloissa.

Päätös palvelutasosta

- Sopimuspalokuntatoiminnan toimintaedellytykset turvataan ja toimintaa kehitetään yhteistyössä sopimuspalokuntien ja palokuntayhdistysten kesken.
- Pelastuslaitos osallistuu resurssiensa puitteissa alueensa vapaaehtoistoimijoiden järjestämiin koulutus-tilaisuuksiin, seminaareihin ja harjoituksiin, jotka käsittelevät onnettomuus- ja vaaratilanteisiin, häiriö-tilanteisiin ja poikkeusoloihin varautumista ja niissä toimimista.
- Pelastuslaitos ylläpitää yhteystietoreksiteriä vapaaehtoisorganisaatioista, joiden kanssa on valmisteltu/-sovittu pelastustoimintaan tai sen tukitoimintoihin osallistumisesta.

Palvelun kehittäminen

Palvelutasopäätöskaudella 2024–2025 pelastuslaitos selvittää alueen vapaaehtoistoimijoiden (muut kuin sopimuspalokunnat) toimintaedellytyksiä osallistua pelastustoimintaan tai pelastustoiminnan tukitehtäviin. Selvitystyössä hyödynnetään vapaaehtoistoiminnan edistämiseksi laadittua ohjetta (Valtakunnallinen ohje pelastuslaitoksille vapaaehtoisten voimavarojen hyödyntämiseksi pelastustoiminnassa, SM 2022:21). Selvitystyön perusteella tehdään tarvittavat päivitykset yhteistoimintasopimuksiin ja tilannekeskuksessa ylläpidettäviin hälytysyhteystietoihin.

4.4.3 Sopimuspalokuntaan ja muuhun vastaavaan yhteisöön kuuluvan terveystarkastukset

Palvelu ja sen nykytila

Pelastustoimen sopimushenkilöstön terveystarkastuksista on säädetty muun muassa pelastuslain (379/2011) 53 §:ssä. Pelastuslain mukaan pelastustoimen sopimushenkilöstöön kuuluvalla savusukeltajalle ja muuta raskasta työtä pelastustoiminnassa tekeväälle, on järjestettävä tehtävien edellyttämät ja säädöksissä tarkemmin määritettävät terveystarkastukset ja muut ennalta ehkäisevät palvelut. Edellä mainittujen palveluiden järjestämisestä on sovittava pelastuslain 2 a §:n 2 momentin kohdan 6 tarkoittamissa sopimuksissa, kuten palokuntasopimuksissa.

Pelastuslaitos on vastannut sopimushenkilöstön terveystarkastuksista. Tästä on sovittu aiempien laitosten ja sopimuspalokuntien välisissä aluesopimuksissa, jotka ovat siirtosopimuksella siirretty nykyiselle organisaatiolle. Tarkastusten sisältö on sovittu työterveyden toimintasuunnitelmissa ja sisältö vaihtelee sen mukaan, miten vaativiin tehtäviin henkilö osallistuu.

Palvelun tavoitteet ja arvio palvelun tarpeesta

Palvelun tavoitteena on huolehtia henkilöstön lakisääteisistä terveystarkastuksista ja siten osaltaan huolehtia henkilöstön turvallisesta työskentelystä ja toimintakyvystä.

Päätös palvelutasosta

- Pelastuslaitos vastaa sopimushenkilöstön terveystarkastuksista siten kuin siitä pelastuslaissa tarkemmin säädetään. Mahdolliset kehittämistarpeet sovitaan uudessa aluesopimuksessa, jonka valmistelu on meneillään.

Palvelun kehittämistarve

Terveystarkastuksia ja ennalta ehkäiseviä palveluita koskevat kehittämistarpeita kartoitetaan ja arvioidaan pelastuslaitoksen ja sopimushenkilöstön välisen aluesopimuksen päivittämisen yhteydessä.

4.4.4 Sivutoimisen henkilöstön ja sopimushenkilöstön koulutus

Palvelun kuvaus ja palvelutason nykytila

Pelastustoimintaan osallistuvan sivutoimisen henkilöstön ja sopimushenkilöstön (jatkossa sopimushenkilöstö) koulutusvaatimuksista on säädetty pelastuslaissa (379/2011) ja -asetuksessa (407/2011). Koulutuksen perustan muodostaa Pelastusopiston vahvistaman opintosuunnitelman mukaiset peruskurssit, muu ylläpito- ja täydennyskoulutus sekä paloasemien viikkoharjoitukset.

Pohjois-Pohjanmaan pelastuslaitoksella on säädösten ja pelastusalan normien mukainen, kokonaisvaltainen ja toimiva sopimushenkilöstön koulutusjärjestelmä. Koulutusjärjestelmään kuuluu sopimushenkilöstön peruskurssit, erityisosaamista vaativien tehtävien täydennyskoulutus ja paloasemilla järjestettävät viikkoharjoitukset, joita on tavallisesti noin 36–40 kpl/vuosi. Sopimushenkilöstön peruskoulutusta varten on pelastuslaitoksen oma kurssinjohtajajärjestelmä. Ulkoisia koulutuksia on ostettu ja niihin on lähetetty henkilöstöä tarpeen mukaan. Peruskoulutusta, täydennyskoulutusta ja viikkoharjoituksia varten on koulutusseuranta, josta voidaan seurata koulutusten, harjoitusten ja pelastustoiminnassa tarvittavien suorituskykyvaatimusten toteutumista henkilön ja/tai henkilöryhmien tarkkuudella. Järjestelmästä voidaan ajaa tilastoja ja ennakoita vuosittaisia koulutustarpeita.

Tavoitteet ja tarpeen arviointi

Sopimushenkilöstön osaamisen hallinnan tavoitteena on ylläpitää ja kehittää pelastustoimialueen onnettomuusriskejä ja erityispiirteitä sekä pelastustoimelle asetettuja suorituskykyvaatimuksia vastaavaa, tehtäväänsä motivoitunutta sopimuspalokuntajärjestelmää. Sopimushenkilöstön perus-, ylläpito- ja täydennyskoulutus on suunnitelmallista, tavoitteellista, mitattavaa ja osaamistarpeet kattavaa. Osaamisen hallinta tukee vapaaehtoistoiminnan edistämistä ja sopimushenkilöstön saatavuutta

Sopimushenkilöstön koulutustarve perustuu pelastustoimen säädös- ja normivaatimuksiin sekä pelastuslaitoksen ja sopimushenkilöstön tarpeelliseksi katsomiin koulutustavoitteisiin. Koulutustarvetta määrittää myös henkilöstön subjektiiviset osaamistarpeet. Sopimuspalokuntatoiminta on myös harrastus. Jos osaamispuutteet koetaan harrastuksessa taakaksi, on vaarana harrastuksesta luopuminen.

Päätös palvelutasosta

- Pelastuslaitos vastaa ja huolehtii siitä, että sen sopimushenkilöstöllä on pelastustoiminnassa vaadittava, toimintaympäristön riskit ja erityispiirteet huomioiva koulutus. Koulutus muodostuu Pelastusopiston vahvistaman opetussuunnitelman mukaisista peruskursseista sekä pelastuslaitoksen järjestämästä muusta ylläpito- ja täydennyskoulutuksesta. Koulutusta varten on koulutussuunnitelma. Koulutusten ja harjoitusten toteutumista seurataan henkilön ja henkilöryhmien tarkkuudella osaamisenhallinnan tietojärjestelmässä.

Palvelutason kehittämistarve

Sopimushenkilöstön koulutustoiminnan kehittämisessä on ensimmäisenä ja keskeisenä tavoitteena vuoden 2023 alusta käynnistyneen perus- ja ylläpitokoulutuksen jatkuvuuden varmistaminen tulevilla PTP-kaudella. Kurssinjohtaja- ja erityisosaajajärjestelmää ylläpidetään, kehitetään ja hyödynnetään kattavasti. Samalla viedään eteenpäin perus-, ylläpito- ja täydennyskoulutuksiin liittyvien menettelytapojen yhdenmukaistamista (huomioiden kuitenkin paloasemien toimintaympäristöstä aiheutuvat erot). Lisäksi kehitetään koulutustoiminnan kustannustehokkuuden ja vaikuttavuuden arviointia sekä arviointeihin perusteella tehtäviä toimenpiteitä. Palvelutasopäätöskaudella on myös arvioitava ylläpitokoulutusten paloasemakohtaista määrää siten, että kunkin paloaseman pelastustoiminnan ydinosaamiset voidaan turvata.

4.5 Pelastustoimen viranomaisten vastuulla oleva väestönsuojeluun varautuminen

4.5.1 Väestönsuojeluun varautumisen edellyttämästä suunnittelu

Palvelu ja sen nykytila

Valmiuslain (1552/2011) 12 §:n mukaan muun muassa hyvinvointialueiden tulee valmiussuunnitelmin ja poikkeusoloissa tapahtuvan toiminnan etukäteisvalmisteluun sekä muilla toimenpiteillä varmistaa tehtäviensä mahdollisimman hyvä hoitaminen myös poikkeusoloissa. Pelastuslain 2 §:n mukaan lain mukainen toiminta on suunniteltava ja järjestettävä siten, että palveluiden tuottaminen on mahdollista myös valmiuslain mukaisissa poikkeusoloissa. Lain 64 §:n mukaan pelastustoimen viranomaisten on varauduttava toimialaansa kuuluvien väestönsuojelutehtävien hoitamiseen riittävin suunnitelmin ja etukäteen tapahtuvin valmisteluin.

Häiriötilanteisiin ja poikkeusoloihin liittyvän suunnittelun perustana ovat Kansallinen riskiarvio 2023 ja Pohjois-Pohjanmaan alueellinen riskiarvio 2023 sekä Pohjois-Pohjanmaan pelastuslaitoksen riskianalyysi ja riskianalyysi sotilaallisen voimankäytön tilanteesta. Lisäksi suunnittelussa huomioidaan esimerkiksi valmiuslain 3 §:n 1 ja 2 kohdassa tarkoitettuihin poikkeusoloihin liittyen muun ohella väestönsuojien määrät ja sijainnit.

Pohjois-Pohjanmaan pelastuslaitoksella varautumisesta ja valmiussuunnittelusta vastaa kukin palvelualue osaltaan. Tämän mukaisesti toiminnasta ja tehtävästä normaalioloissa vastaava taho vastaa kyseisten toimintojen osalta myös häiriötilanteisiin ja poikkeusoloihin varautumisesta ja niihin liittyvästä valmiussuunnittelusta. Onnettomuuksien ehkäisyn palvelualue vastaa pelastuslaitoksen varautumisen ja valmiussuunnittelun koordinoinnista sekä väestönsuojelutehtäviin liittyvästä varautumisesta ja valmiussuunnittelusta siltä osin kuin niistä ei vastaa pelastustoiminnan palvelualue.

Pelastuslaitoksen varautumista kuvaava ja toimintaa häiriötilanteissa ja poikkeusoloissa keskeisimmin määrittävä asiakirja on valmiussuunnitelma. Väestönsuojeluun liittyvät seikat on huomioitu valmiussuunnitelmassa ja erillisessä evakuointisuunnitelmassa. Suunnitelmat on päivitetty vuoden 2023 aikana.

Pelastuslaitoksen riskianalyysi sotilaallisen voimankäytön tilanteesta on ajantasainen. Analyysi on yhtenevien perusteiden varmistamiseksi kuitenkin välttämätöntä päivittää yhteistyössä pelastustoiminnan yhteistyöalueen muiden pelastuslaitosten (Kainuu, Keski-Pohjanmaa ja Lappi) kanssa. Analyysin päivittämisen jälkeen on varmistettava valmius- ja evakuointisuunnitelmien ajantasaisuus.

Palvelun tavoitteet ja arvio palvelun tarpeesta

Väestönsuojeluun varautumisen suunnittelun tavoitteena on osaltaan toteuttaa väestön suojaamisen strategista tavoitetta (Väestön suojaamisen strategia, SM 2007) suojata väestöä poikkeusoloissa niin hyvin kuin on mahdollista realistisesti toteutettavissa olevin järjestelyin ja kustannuksin. Tavoitteena on, että mahdollisen aseellisen selkkauksen aikana väestönsuojelujärjestelmä pystyy suojaamaan siviiliväestöä, auttamaan siviiliväestöä selviytymään aseellisen voimankäytön välittömiltä vaikutuksilta ja luomaan välittömät edellytykset eloonjäämiselle koko hyvinvointialueella. Tavoitteena on, että pelastuslaitoksen väestönsuojeluun varautumista koskevat suunnitelmat ovat jatkuvasti ajantasaiset ja toteuttamiskelpoiset. Lisäksi tavoitteena on, että valmiussuunnittelulla on pelastustoiminnan yhteistyöalueella yhtenevä suunnitteluperusta.

Päätös palvelutasosta

- Pelastuslaitos ylläpitää valmiussuunnitelmaa. Suunnitelma tarkistetaan vuosittain ja sitä päivitetään tarvittaessa. Suunnitelman ylläpidosta vastaa valmiuspäällikkö, mutta ylläpitoon osallistuu henkilöstöä jokaiselta palvelualueelta. Valmiussuunnitteluun pelastuslaitoksella käytettävä työmäärä on n. 1 htv, mistä onnettomuuksien ehkäisyn palvelualueella n. 0,5 htv.
- Pelastuslaitos ylläpitää evakointisuunnitelmaa valmiuslain mukaisen väestön siirron toteuttamista varten. Suunnitelma tarkistetaan vuosittain ja sitä päivitetään tarvittaessa. Suunnitelmaa voidaan eräiltä osin soveltaa myös pelastuslain mukaista suojaväistöä toimeenpantaessa. Suunnitelman ylläpidosta vastaa valmiuspäällikkö. Evakointisuunnitteluun käytettävä työmäärä on n. 0,3 htv.
- Pelastuslaitos päivittää palvelutasopäätöskaudella riskianalyysin sotilaallisen voimankäytön tilanteesta yhteistyössä pelastustoiminnan yhteistyöalueen muiden pelastuslaitosten (Kainuu, Keski-Pohjanmaa, Lappi) kanssa yhtenevien perusteiden varmistamiseksi (työmäärä palvelutasopäätöskauden aikana yhteensä n. 0,1 htv). Muutoin riskianalyysiä päivitetään tarvittaessa vastaamaan mahdollisia muutoksia toimintaympäristössä (työmäärä keskimäärin n. 0,1 htv).

Palvelun kehittämistarve

Ei erityistä kehittämistarvetta.

4.5.2 Väestönsuojelutehtävien edellyttämän toiminnan ja suunnitelmien yhteensovittaminen

Palvelu ja sen nykytila

Pelastuslain 65 §:n mukaan pelastustoimen viranomaiset huolehtivat niiden vastuulla olevien väestönsuojelutehtävien edellyttämän toiminnan ja suunnitelmien yhteensovittamisesta. Viranomaiset, laitokset ja liikelaitokset, jotka ovat velvollisia varautumaan väestönsuojeluun, ovat velvollisia laatimaan pelastuslaitoksen johdolla ja yhteistoiminnassa keskenään tarpeelliset suunnitelmat tehtäviensä hoitamisesta väestönsuojelussa.

Pohjois-Pohjanmaan pelastuslaitos tekee valmiussuunnittelussa tiivistä yhteistyötä muiden viranomaisten kanssa. Keskeisimmän yhteensovittamistehtävä liittyy valmiuslaissa tarkoitettua väestön siirtämistä koskevaan suunnitteluun, jonka olennaisin osa on Pohjois-Pohjanmaan hyvinvointialueen sosiaali- ja terveysviranomaisten ja pelastuslaitoksen evakointisuunnitelmien yhteensovittaminen. Sen lisäksi on sovitettava yhteen muiden viranomaisten ja toimijoiden suunnitelmat huolehtien samalla siitä, että tehtäväjako on selkeä.

Pelastuslaitoksen ja hyvinvointialueen sosiaali- ja terveysviranomaisten evakointisuunnitelmien lähtökohdat ja käsitys väestön siirrossa sovellettavista peruserätyksistä ovat yhtenevät. Sosiaali- ja terveydenhuollon palveluiden piirissä olevien osalta on sovittu, että vastuu niin suojaväestön kuin väestön siirron käytännön toteuttamisesta on sosiaali- ja terveysviranomaisilla niiden henkilöiden osalta, jotka eivät kykene siirtymään itsenäisesti.

Palvelutasopäätöskauden alussa tulee voimaan valtioneuvoston asetus väestönsuojeluun varautumisesta. Asetuksessa hyvinvointialueen pelastusviranomaisen veloitettaneen asettamaan eri viranomaisten ja kuntien edustajista koostuva laaja-alainen väestönsuojelun yhteistyöryhmä yhteensovittamaan väestönsuojelutehtäviin varautumista ja suunnitelmia.

Palvelun tavoitteet ja arvio palvelun tarpeesta

Väestönsuojelutehtävien edellyttämän toiminnan ja suunnitelmien yhteensovittamisen tavoitteena on osaltaan toteuttaa väestön suojaamisen strategista tavoitetta (Väestön suojaamisen strategia, SM 2007) suojata väestöä poikkeusoloissa niin hyvin kuin on mahdollista realistisesti toteutettavissa olevin järjestelyin ja kustannuksin. Tavoitteena on, että Pohjois-Pohjanmaalla eri viranomaisten ja muiden toimijoiden välinen toiminta ja suunnitelmat on yhteensovitettu siten, että väestönsuojelutehtävät kyetään tarvittaessa toteuttamaan kunkin viranomaisen ja toimijan suunnitelmien mukaan. Tavoitteena on myös, että Pohjois-Pohjanmaan pelastuslaitoksen valmius- ja evakointisuunnitelmat on yhteensovitettu tarpeellisilta osin pelastustoiminnan yhteistyöalueen pelastuslaitosten (Kainuun, Keski-Pohjanmaa, Lappi) vastaavien suunnitelmien kanssa.

Päätös palvelutasosta

- Pelastuslaitos huolehtii, että pelastustoimen vastuulla olevia väestönsuojelutehtäviä koskeva toiminta ja suunnitelmat on yhteensovitettu Pohjois-Pohjanmaan maakunnan alueella. Yhteensovittamistyössä keskeisin rooli on väestönsuojelun yhteistyöryhmän toiminnalla. Pelastuslaitoksella yhteensovittamisesta vastaa valmiuspäällikkö. Yhteensovittamiseen käytettävä työmäärä on n. 0,1 htv.

Palvelun kehittämistarve

Palvelutasopäätöskaudella on tarpeen pyrkiä yhteensovittamaan Pohjois-Pohjanmaan pelastuslaitoksen valmius- ja evakointisuunnitelmat yhteistyöalueen muiden pelastuslaitosten (Kainuu, Keski-Pohjanmaa, Lappi) vastaavien suunnitelmien kanssa ainakin siltä osin, kuin suunnitelmissa käsitellään pelastuslaitosten väliseen yhteistyöhön mahdollisesti liittyviä seikkoja.

4.5.3 Hyvinvointialueen väestönsuojeluorganisaatio

Palvelu ja sen nykytila

Pelastuslain 66 §:n mukaan väestönsuojelutehtäviä hoitava henkilöstö nauttii aseellisissa selkkauksissa humanitäärisiä tehtäviä suorittaessaan kunnioitusta ja suojelua, josta on sovittu Geneven yleissopimuksissa sekä kansainvälisten aseellisten selkkausten uhrien suojelemisesta ja kansainvälistä luonnetta vailla olevien aseellisten selkkausten uhrien suojelemisesta tehdyssä Geneven yleissopimusten I lisäpöytäkirjan 61 artiklassa. Sama koskee artiklassa määritellyissä tehtävissä käytettävää materiaalia ja tiloja. Sisäministeriö päättää asianomaisen ministeriön tai hyvinvointialueen pelastusviranomaisen esityksestä, mitä henkilöitä, materiaalia ja tiloja edellä tarkoitettu suojeleminen koskee.

Pelastuslaitoksella on osana valmiussuunnitelmaa väestönsuojeluorganisaation muodostamista, poikkeusolojen väliaikaisia toimipaikkoja sekä poikkeusoloissa käytettävää ja tarvittavaa materiaalia ja kalustoa koskevat suunnitelmat. Suunnitelmat perustuvat pelastuslaitoksen riskianalyysiin sotilaallisen voimankäytön tilanteesta. Mainittujen suunnitelmien lisäksi pelastuslaitoksella on osana evakuointisuunnitelmaa väestön siirron toteuttamisessa tarvittavia tiloja koskeva suunnitelma. Väestönsuojeluorganisaatioon kuuluvien henkilöiden ja edellä mainitun materiaalin, kaluston ja tilojen tiedot on tallennettu pelastuslain 92 §:n mukaiseen varautumistehtävien rekisteriin.

Palvelun tavoitteet ja arvio palvelun tarpeesta

Väestönsuojeluorganisaation määrittäminen on keskeinen edellytys toiminnan jatkumiselle poikkeusoloissa. Tavoitteena on määrittää väestönsuojeluorganisaatio siten, että pelastuslaitoksen toimintaa ja pelastustoimen palvelujen tuottamista pystytään poikkeusoloissa jatkamaan mahdollisimman pitkälti normaalioloja vastaavasti huolimatta pelastustoimen palvelujen lisääntyneestä tarpeesta.

Päätös palvelutasosta

- Pelastuslaitos ylläpitää suunnitelmia pelastuslaitoksen alaisen väestönsuojeluorganisaation henkilöstön, materiaalin ja tilojen määrittämiseksi (katso luku 4.5.1). Väestönsuojeluorganisaation tiedot tallennetaan varautumistehtävien rekisteriin. Rekisteriin tallennetut tiedot tarkistetaan vuosittain, henkilötietojen oikeellisuus kuitenkin vähintään viiden vuoden välein. Rekisterin ylläpidosta vastaa valmiuspäällikkö. Rekisterin ylläpitoon käytettävä työmäärä on n. 0,1 htv.

Palvelun kehittämistarve

Ei erityistä kehittämistarvetta.

4.5.4 Väestönsuojelutehtäviin tarvittavan henkilöstön varaaminen

Palvelu ja sen nykytila

Pelastuslain 65 §:n mukaan kukin viranomainen huolehtii väestönsuojelutehtäviin tarvitsemansa henkilöstön varaamisesta. Pohjois-Pohjanmaan pelastuslaitoksen henkilövaraukset perustuvat valmiussuunnitelmaan (katso luku 4.5.1). Viimeisin päivitetty henkilövarausesitys on tehty vuonna 2023. Toteutuneet henkilövaraukset eivät ole kaikilta osin valmiussuunnitelman mukaisia.

Poikkeusolojen toimitilaratpeet perustuvat valmius- ja evakuointisuunnitelmiin. Pelastuslaitos on varmistanut tarvittavien toimitilojen käytettävyyden yhdessä Puolustusvoimien asianomaisten joukko-osastojen ja laitosten kanssa.

Palvelun tavoitteet ja arvio palvelun tarpeesta

Varaamalla väestönsuojelutehtäviin tarvittava henkilöstö ja varmistamalla tarvittavien toimitilojen käytettävyyden varmistetaan osaltaan pelastuslaitoksen kykyä muodostaa väestönsuojeluorganisaatio myös puolustusvoimien liikekannallepanon aikana taikka tilanteessa, jossa reserviin kuuluvia asevelvollisia määrätään ylimääräiseen palvelukseen.

Päätös palvelutasosta

- Pelastuslaitoksen henkilövaraukset tarkistetaan ja tarpeelliset henkilövarausesitykset tehdään enintään kolmen vuoden välein, mutta kuitenkin aina, jos väestönsuojeluorganisaatiossa tai henkilöstössä tapahtuu huomattavia muutoksia. Pelastuslaitoksen tarvitsemien tilojen käytettävyyden varmistetaan aina, kun tilatarpeiden suhteen tapahtuu muutoksia.
- Henkilö- ja toimitilavarausten ajantasaisuudesta vastaa valmiuspäällikkö. Henkilö- ja toimitilavarausten ylläpitämiseen käytettävä työmäärä on n. 0,1 htv.

Palvelun kehittämistarve

Valmiussuunnitelman mukaisten henkilövarausten kattavuutta on pyrittävä kasvattamaan palvelutasopäätöskauden aikana.

4.5.5 Väestönsuojelun johto- ja erityishenkilöstön koulutustarve

Palvelu ja sen nykytila

Pelastuslain 64 § mukaan kukin viranomainen huolehtii poikkeusolojen varautumistehtäviin tarvitsemansa henkilöstön varaamisesta ja kouluttamisesta. Lain 67 §:n mukaan sisäministeriö ja aluehallintovirasto voivat hyvinvointialueen pelastusviranomaisen esityksestä määrätä väestönsuojelun johto- ja muun erityishenkilöstön osallistumaan Pelastusopiston järjestämään väestönsuojelukoulutukseen enintään kymmeneksi vuorokaudeksi vuodessa.

Pelastusopiston järjestämään väestönsuojelukoulutukseen osallistuu Pohjois-Pohjanmaan pelastuslaitoksen henkilöstöstä pääsääntöisesti niitä henkilöitä, jotka hoitavat valmiussuunnitteluun liittyviä tehtäviä. Pohjois-Pohjanmaan maakunnan alueelta osallistutaan säännöllisesti myös Pelastusopiston toteuttamille Peto/VSS-koiranohjaajien peruskursseille pelastuslaitoksen esittämänä ja aluehallintoviraston määräämänä.

Väestönsuojelun erityishenkilöstöön luettava pelastuslaitoksen pää- ja sivutoiminen henkilöstö osallistuu soveltuviin koulutustilaisuuksiin kunkin tarpeen ja erityisosaamisalueen mukaan. Koulutusta järjestetään myös pelastuslaitoksen omana työnä viikkoharjoituksissa, joissa kouluttajina ovat palvelualueiden miehistö-, alipäällystö- ja päällystöviranhaltijat.

Väestönsuojelun johtohenkilöstön koulutuksesta huolehditaan pääosin pelastuslaitoksen omana työnä. Kouluttajaresurssina ovat eri palvelualueiden päällystöviranhaltijat. Yhteistyötä kouluttamisessa voidaan tehdä Pelastusopiston tai muiden koulutusorganisaatioiden kanssa.

Pelastuslaitos osallistuu Pohjois-Suomen aluehallintoviraston järjestämiin valmiusharjoituksiin ja puolustusvoimien järjestämiin paikallispuolustusharjoituksiin. Harjoitusten yhteydessä on yleensä mahdollisuus harjoitella poikkeusolojen aikaista toimintaa. Harjoituksiin liittyvään valmisteluun ja suunnitteluun kohdentuu eri palvelualueiden päällystöviranhaltijoiden työpanosta.

Palvelun tavoitteet ja arvio palvelun tarpeesta

Pelastuslaitoksen alaisen väestönsuojeluorganisaation johto- ja erityishenkilöstön kouluttamisen osalta tavoitteena on, että henkilöstö on koulutettu poikkeusolojen tehtäviinsä ja kerrannut tehtäviinsä liittyvää osaamista säännöllisesti siten, että poikkeusolojen tehtävistä kyetään suoriutumaan hyvin.

Päätös palvelutasosta

- Pelastuslaitoksen alaisen väestönsuojeluorganisaation johto- ja erityishenkilöstöä koulutetaan soveltuvissa koulutustilaisuuksissa (mukaan lukien Pelastusopiston järjestämät kurssit), minkä lisäksi koulutusta järjestetään pelastuslaitoksen omana työnä (työmäärä yht. n. 0,5 htv) yhteistyössä muiden toimijoiden kanssa.
- Pelastuslaitos osallistuu valmius- ja paikallispuolustusharjoituksiin, joiden yhteydessä ainakin väestönsuojelun johtohenkilöstö harjoittelee poikkeusolojen tehtäviään. Harjoituksiin liittyvään suunnittelutyöhön kohdennetaan työpanosta n. 0,1 htv.

Palvelun kehittämistarve

Palvelutasopäätöskaudella on tarpeen täsmentää väestönsuojeluun liittyvien koulutussuunnitelmien sisältöä sekä kehittää ylipäätään henkilöstön, mutta erityisesti päällystöviranhaltijoiden perehdytyskäytäntöjä väestönsuojeluun liittyvien tehtävien osalta.

4.5.6 Poikkeusolojen johtamisedellytysten varmistaminen

Palvelu ja sen nykytila

Pelastuslain 77 §:n mukaan pelastuslaitoksen tulee järjestää pelastustoiminnan johtamistilat ja muut edellytykset siten, että johtaminen on mahdollista myös poikkeusoloissa. Pohjois-Pohjanmaan pelastuslaitoksella on väestönsuojan rakenteellisia vaatimuksia vastaaviin tiloihin (myöh. suojatiloihin) sijoitettuja johtokeskuksia ja -paikkoja. Johtokeskustoimintaa varten on laadittu työjärjestys ja tarvittavat ohjeet.

Poikkeusolojen tilannekuva- ja johtamistoiminta edellyttää soveltuvia ja toimintavarmoja viestiliikenneyhteyksiä. Toimintavarmat viestiliikenneyhteydet ovat tarpeen muun muassa pelastusmuodostelmien, pelastuslaitoksen tilanne- ja johtokeskuksen, hyvinvointialueen ja kuntien johtokeskusten sekä eri hallinnonalojen poikkeusolojen suojelumuodostelmien ja eri viranomaisien välille. Kaikilla hallinnon tasoilla tulee olla kyky muodostaa tilannekuvaa sekä jakaa sitä muille tarvitsijoille. Järjestelmien hankinnassa ja kehittämisessä huomioidaan yhteensopivuus keskeisten yhteistyötahojen kanssa.

Palvelun tavoitteet ja arvio palvelun tarpeesta

Tavoitteena on poikkeusolojen johtamisedellytysten varmistaminen siten, että sen enempää pelastuslaitoksen kuin pelastustoiminnan johtaminen ei missään olosuhteissa keskeydy tai häiriinny kriittisellä tavalla.

Päätös palvelutasosta

- Pelastuslaitos ylläpitää tarvittavia väestönsuojan rakenteellisia vaatimuksia vastaaviin tiloihin sijoitettuja johtokeskuksia ja -paikkoja siten, että niin pelastuslaitoksen kuin eri pelastusmuodostelmien johtaminen on mahdollista myös poikkeusoloissa. Johtokeskusvalmiuden ylläpitämisestä vastaa tilannekeskuksen palvelualue. Valmiuspäällikkö tukee poikkeusolojen johtamisvalmiuden kehittämistä (työmäärä n. 0,1 htv).
- Pelastuslaitos tukeutuu viesti- ja tietoliikenneyhteyksien osalta valtakunnallisiin järjestelmiin, kuten viranomaisverkko Virveen ja matkapuhelinverkkoon. Pelastuslaitos pitää osaltaan yllä tarvittavia varajärjestelmiä, joilla varmistetaan yhteydet poikkeusoloissa. Johtokeskuksen poikkeusolojen viesti- ja tietoliikenneyhteyksistä vastaa tilannekeskuksen palvelualue.

Palvelun kehittämistarve

Ei erityistä kehittämistarvetta.

4.5.7 Kuntien kanssa tehtävä yhteistyö

Palvelu ja sen nykytila

Hyvinvointialueesta annetun lain 14 §:n mukaan hyvinvointialueen ja sen alueen kuntien on neuvoteltava vähintään valtuustokausittain tehtäviensä hoitamiseen liittyvästä yhteistyöstä, tavoitteista ja työnjaosta. Neuvottelussa voidaan sopia ainakin yhteistyön edellyttämistä yhteistoimintarakenteista, toimintamalleista sekä yhteistyön edellyttämästä tiedonkulusta. Aluehallintovirastoista annetun lain (896/2009) mukaan aluehallintovirastojen yhtenä tehtävä on kuntien valmiussuunnittelun tukeminen ja varautumisen yhteensovittaminen alueellaan.

Pohjois-Pohjanmaan kunnat ovat perustaneet Pohjois-Pohjanmaan valmius- ja turvallisuusfoorumin vuonna 2023. Foorumin tarkoituksena on yhteistyön avulla kehittää alueen kokonaisturvallisuutta ja kriisinsietokykyä, kehittää valmius- ja turvallisuusasioihin liittyvää suunnittelua ja harjoittelua sekä mahdollistaa osaltaan tilannekuvan jakaminen ja kuntien ja asiantuntijaorganisaatioiden tukeutuminen toisiinsa. Foorumin toiminta on kuntavetoista. Foorumin toimintaan osallistuu kuntien lisäksi hyvinvointialue, eri viranomaisia ja laitoksia sekä kolmannen sektorin toimijoita. Pelastuslaitos tukee foorumin toimintaa ja osallistuu toimintaan aktiivisesti.

Pelastuslaitos on vuonna 2023 osallistunut Pohjois-Pohjanmaan hyvinvointialueen ja kuntien välisiin HYTE-neuvotteluihin.

Palvelun tavoitteet ja arvio palvelun tarpeesta

Kuntien kanssa tehtävällä yhteistyöllä pyritään osaltaan edesauttamaan hyvinvointialueen pelastustoimen vastuulle kuuluvien varautumistehtävien yhteensovittamista.

Päätös palvelutasosta

- Pelastuslaitos osallistuu aktiivisesti Pohjois-Pohjanmaan turvallisuus- ja valmiusfoorumin toimintaan. Foorumin toimintaan kohdennetaan valmiuspäällikön ja -suunnittelijan työpanoksesta n. 0,2 htv, minkä lisäksi pelastuslaitoksen muut viranhaltijat osallistuvat foorumin toimintaan tarpeen mukaan (työmäärä yht. n. 0,1 htv). Erillisiä sopimuksia kuntien valmiussuunnittelun tukemisesta ei tehdä.
- Pelastuslaitos osallistuu Pohjois-Pohjanmaan hyvinvointialueen ja kuntien välisiin HYTE-neuvotteluihin.

Palvelun kehittämistarve

Ei erityistä kehittämistarvetta.

5 KEHITTÄMISSUUNNITELMA

Kooste palvelutasopäätöksessä todetuista kehittämistarpeista

(* vuoden 2024 talousarviosuunnittelu on kesken, joten kehittämisen käyttötalous- ja investointivaikutukset ja osin myös HTV-vaikutukset tarkentuvat myöhemmin PTP-valmistelun aikana).

Kehittämistavoite	Toteuttamisaikataulu (vuosi)	Lisäys käyttötalousarvioon (t€)	Investointitarve (t€)	HTV-vaikutus
Kohta 1.4 - Pohjois-Pohjanmaan pelastustoimen omavalvontaohjelman viimeistely.	2024	-	-	0,2
Kohta 4.1.1 - Turvallisuuskoulutusten sisällöllinen yhtenäistäminen ja riskiperusteisuuden ja vaikuttavuuden kehittäminen.	2024–2025	ei vaikutusta	-	oto
- Turvallisuusviestinnän palautejärjestelmien ja sähköisen viestinnän kehittäminen.	2024–2025	ei vaikutusta		
- Turvallisuusviestintäsuunnitelma poikkeusolojen tilanteiden näkökulmasta.	2024–2025	ei vaikutusta		
Kohta 4.1.2 - Palontutinnan tulosten hyödyntämisen kehittäminen.	2024–2025	ei vaikutusta	ei vaikutusta	oto
- Palontutinnan työajan seurannan, vuosiraportoinnin ja osaamisen kehittäminen.	2024–2025	-2 000 €	ei vaikutusta	oto
- Palontutinnan ohjeen viimeistely.	2024–2025	ei vaikutusta	ei vaikutusta	oto
- Pelastustoiminnan tutkinnan kehittäminen.	2024–2025	ei vaikutusta	ei vaikutusta	oto
Kohta 4.1.3 - Sähköisten palveluiden kehittäminen asiakasrajapinnassa ja viranomaisyhteistyössä (valtakunnallisissa hankkeissa mukana oleminen)	2024–2025	-2 000 €	ei vaikutusta	oto
Kohta 4.1.4 - Onnettomuuksien seurantaan ja tiedon jakamiseen liittyvät toiminnalliset prosessit on viimeisteltävä viimeistään vuoden 2024 alkupuoliskolla.	2024	ei vaikutusta	ei vaikutusta	oto
Kohta 4.1.6 - Valvontatyön määrällisen ja laadullista seurannan sekä suunnitelmallisuuden, riskiperusteisuuden, kustannustehokkuuden, esihenkilötyön ja asiakaspalautteiden hyödyntämisen sekä henkilöstön osaamisen kehittäminen.	2024–2025	ei vaikutusta	ei vaikutusta	oto
- Uuden valtakunnallisen valvontasovelluksen käyttöönottoon varautuminen ja käyttöönotto.	2024–2025	ei vaikutusta	ei vaikutusta	oto
- Paloriskiasumista ehkäisevän viranomaisyhteistyön kehittäminen.	2024–2025	ei vaikutusta	ei vaikutusta	oto
Kohta 4.1.7 - Varautumisjärjestelyjen toteutumisen valvonnan yhtenäistäminen	2024–2025	ei vaikutusta	ei vaikutusta	oto
Kohta 4.2.1 - Väestöhälytinteiden täydentäminen 5–7 hälyttimellä ja vanhojen hälyttimien uusiminen 3–4 hälyttimellä/vuosi (määrärahoista riippuen).	2024–2025	ei vaikutusta	200–275 t€	oto
- Väestöhälytintien ylläpidon priorisointi sekä toimintakunnan toteutumisen seurannan kehittäminen.	2024–2025	ei vaikutusta	ei vaikutusta	oto

Kehittämistävoite	Toteuttamis-aikataulu (vuosi)	Lisäys käyttötalous-arvioon (t€)	Investointitarve (t€)	HTV-vaikutus
Kohta 4.2.2.1 - Niin sanottujen ongelmaluokkien toimintavalmiusaikatautumien (myöh. TVA-toteumien) tehostettu seuranta.	2024–2025	ei vaikutusta	ei vaikutusta	oto
Kohta 4.2.2.2 - Valmiuden säätelyn dynaamisuuden kehittäminen.	2024–2025	ei vaikutusta	ei vaikutusta	oto
Kohta 4.2.2.3 - Kiireellisen pelastustoiminnan henkilöstövoimavarojen, osaamisen ja suorituskyvyn riittävyden seurannan kehittäminen. - Valmiuden sijoittamisen dynaamisuuden kehittäminen ja toteuttaminen. - Pelastustoiminnan vaihtoehtoisten menetelmien käyttöönottoon varautuminen ja tarvittaessa käyttöönotto.	2024–2025 2024–2025 2024–2025	ei vaikutusta ei vaikutusta -50 000 €	ei vaikutusta ei vaikutusta ei vaikutusta	oto oto oto
Kohta 4.2.2.4 - Osaamisenhallinnan ylläpidon ja kehittämisen turvaaminen sekä rahoitushaasteiden ratkaiseminen. - Koulutus- ja harjoitustoiminnan ja siinä käytettävien suunnitelmien ja materiaalien yhtenäistäminen. - Sopimushenkilöstön peruskurssiprosessien kehittäminen. - Vakinaisen henkilöstön koulustarjonnan keittäminen. - Osaamisenhallinnan tietojärjestelmän kehittäminen osana valtakunnallista kehitystyötä.	2024–2025 2024–2025 2024–2025 2024–2025 2024–2025	ei vaikutusta ei vaikutusta ei vaikutusta ei vaikutusta ei vaikutusta	ei vaikutusta ei vaikutusta ei vaikutusta ei vaikutusta ei vaikutusta	oto oto oto oto oto
Kohta 4.2.2.5 - Uuden "pelastussukellusohjeen" (SM, 2023) jalkauttaminen pelastuslaitoksen toimintaan. - Fyysisen toimintakyvyn mittaamisen ja arvioinnin yhtenäistäminen ja mittaamisen kattavuuden kehittäminen. - Pelastustoiminnan vaihtoehtoisten menetelmien käyttöönottoon varautuminen (ja käyttöönotto), jos fyysisen toimintakyvyn rajoitteet sitä edellyttävät.	2024 2024–2025 2024–2025	ei vaikutusta ei vaikutusta ks. 4.2.2.3	ei vaikutusta ei vaikutusta ei vaikutusta	oto oto oto
Kohta 4.2.2.6 - Kaluston ja varusteiden hankinnan, määrän, laadun, sijoittamisen ja ylläpidon kehittäminen todellisten tarpeiden ja kustannustehokkuuden näkökulmasta (PTP-kauden 2024–2025 investointimääräraha on 10,0 M€).	2024–2025	-20 000 €	ei vaikutusta	oto
Kohta 4.2.2.7 - Paloasemaverkon kokonaisarviointi uuden toimintavalmiuden suunnittelun, riski- ja tarveperusteisuuden ja talouden raamin näkökulmasta. - Tilatarpeen optimoinnin ja synergian kehittäminen. - Niin sanottujen ongelmaluokkien TVA-toteumien tehostettu seuranta.	2024–2025 2024–2025 2024–2025	vuokramenot laskevat ei vaikutusta ei vaikutusta	ei vaikutusta ei vaikutusta ei vaikutusta	oto oto oto

Kehittämistäavoite	Toteuttamis-aikataulu (vuosi)	Lisäys käyttötalous-arvioon (t€)	Investointitarve (t€)	HTV-vaikutus
Kohta 4.2.2.8 <ul style="list-style-type: none">Savusukellusvalmiutta korvaavien vaihtoehtoisten pelastustoiminnan menetelmien kehittäminen/käyttöönotto.Palvelutasopäätöskauden 2024–2025 aikana pelastuslaitos tekee perusteellisen pelastussukellusvalmiuden tarkastelun, jossa arvioidaan pelastussukelluksen riskiperusteinen tarve, paloasemakohtainen kyky sekä hälytysvastesuunnittelun ja vaihtoehtoisten sammutus- ja torjuntamenetelmien mahdollisuudet.	2024–2025 2024–2025	ks. 4.2.2.3 ei vaikutusta	ei vaikutusta ei vaikutusta	oto oto
Kohta 4.2.2.9 <ul style="list-style-type: none">Vaarallisten aineiden tiekuljetuksen määrien ja laatujen kartoitus.	2024–2025	ei vaikutusta	ei vaikutusta	oto
Kohta 4.2.2.10 <ul style="list-style-type: none">Fyysistä toimintakykyä ja/tai osaamista korvaavien vaihtoehtoisten vesipelastusmenetelmien kehittäminen.Uuden "pelastussukellusohjeen" (SM, 2023) jalkauttaminen pelastuslaitoksen toimintaan.Vesipelastusvalmiuden riskiperusteinen tarve-arviointi ja pelastuslaitoksen oman pelastussukellusohjeen päivitys.	2024–2025 2024–2025 2024–2025	ks. 4.2.2.3 ei vaikutusta ei vaikutusta	ei vaikutusta ei vaikutusta ei vaikutusta	oto oto oto
Kohta 4.2.2.11 <ul style="list-style-type: none">Koulutusjärjestelmän kehittäminen merellisen toiminnan pätevyyskirjojen ylläpitämistä varten.Ympäristövahinkojen torjunnan kehittäminen siten, että saavutetaan arviointimallin (AVI:t) taso B (pääosin dokumentaatioon ja osaamiseen liittyvää kehittämistä).	2024–2025 2024–2025	ei vaikutusta ei vaikutusta	ei vaikutusta ei vaikutusta	oto oto
Kohta 4.2.2.12 <ul style="list-style-type: none">Putoamisvaarallisella alueella työskentelyn (PVAT) ohjeiden ja käytäntöjen sekä koulutus-/harjoitusseurannan yhtenäistäminen ja kehittäminen.	2024–2025	-5 000 €	ei vaikutusta	oto
Kohta 4.2.2.13 <ul style="list-style-type: none">Sammutusvesihuollon riski- ja tarveperusteinen kehittäminen ja yhtenäistäminen sekä tarvittaessa kaluston uudelleensijoittelua.Sammutusvaahtojen ja vedenohentimien määrään ja käyttökykyyn liittyvä tarkastelu sekä varautuminen vaahtonesteiden hankintaan.Vesijohtoverkkoon liitettävien palopostien asennusperusteiden yhtenäistäminen ja vesihuoltolaitosten varautumisen kartoitus sammutusvesihuollon näkökulmasta.	2024–2025 2024–2025 2024–2025	ei vaikutusta ei vaikutusta ei vaikutusta	ei vaikutusta -60 000 € ei vaikutusta	oto oto oto
Kohta 4.2.3 <ul style="list-style-type: none">Erytistilanteissa tarvittavien johtamis- ja tilannekuva- valmiuksien kehittäminen osana koulutussuunnitelman toteutusta.Johtamis- ja tilannekeskusvalmiuden kehittämisessä varaudutaan mahdolliseen yhteistyöalueen tilannekeskuksen (myöh. YTA-TIKE) toiminnan aloittamiseen vuoden 2024 alusta alkaen (toiminnan resursointi ja ohjeistus yhdessä YTA:een pelastuslaitosten kanssa). YTA-TIKE:n toteutuminen riippuu valtakunnallisista ratkaisuista.	2024–2025 2024	ei vaikutusta vaikutus riippuu toteutuksesta	ei vaikutusta ei vaikutusta	oto vaikutus riippuu toteutuksesta

Kehittämis- tavoite	Toteuttamis- aikataulu (vuosi)	Lisäys käyttötalous- arvioon (t€)	Investointi- tarve (t€)	HTV- vaikutus
Kohta 4.2.5 - Virka-apumenettelyitä koskevien ohjeistusten ja käytäntöjen yhtenäistäminen (HVA-uudistusta edeltävältä ajalta).	2024	-5 000 €	ei vaikutusta	oto
Kohta 4.2.6 - YTA:een pelastuslaitosten yhteistyön syventäminen kansainvälisen pelastustoiminnan järjestelyissä. - Kansainväliseen toimintaan hakeutuvien täydennyskoulutuksen kehittäminen. - Pääällikköpäivystäjille kohdennettu täydennyskoulutus kansainvälisestä toiminnasta (ART-, HCP-, HNS-toiminta).	2024–2025 2024–2025 2024–2025	ei vaikutusta ei vaikutusta ei vaikutusta	ei vaikutusta ei vaikutusta ei vaikutusta	oto oto oto
Kohta 4.3.1 - Hälytysvastesuunnittelun yhtenäistäminen (HVA-uudistusta edeltävältä ajalta).	2024–2025	-30 000 €	ei vaikutusta	oto
Kohta 4.3.2 - YTA:een pelastuslaitosten yhteistyön kehittäminen (rakenteet, säännöllisyys, sisällöt). - Kustannustehokkuuden edistäminen erityisiä valmiuksia vaativassa pelastustoiminnassa YTA:een yhteistyön mahdollistamin keinoin.	2024–2025 2024–2025	ei vaikutusta -10 000 €	ei vaikutusta ei vaikutusta	oto oto
Kohta 4.3.3 - Yhteistyöviranomaisten ja yhteistyörakenteiden tunnistaminen sekä yhteistyön toteutustapojen ja käytänteiden yhtenäistäminen HVA-uudistusta edeltävältä ajalta. - Turvallisuusfoorumien toiminnan vakiinnuttaminen.	2024–2025 2024–2025	ei vaikutusta ei vaikutusta	ei vaikutusta ei vaikutusta	oto oto
Kohta 4.3.4 - Pelastustoiminnan suunnitelmien tunnettavuuden ja käytettävyyden edistäminen henkilöstön keskuudessa. - Pelastustoiminnan suunnitelmat tai kohdekortit 1-luokan vesistöpadoille ja 1-luokan tulvapenkereille.	2024–2025 2024–2025	ei vaikutusta ei vaikutusta	ei vaikutusta ei vaikutusta	oto 0,3 htv
Kohta 4.3.5 - Ulkoisten pelastussuunnitelmien (UPS) tunnettavuuden ja käytettävyyden edistäminen. Kirjavan asiakirjarakenteen yhtenäistäminen, suunnitelmien sisällöllinen kehittäminen sekä vastuuhenkilöiden sisäinen koulutus UPS-kokonaisuuteen.	2024–2025	ei vaikutusta	ei vaikutusta	oto
Kohta 4.4.1 - Sopimushenkilöstön toimintakyvyn, osaamisen ja osallistumisaktiivisuuden ylläpitäminen ja kehittäminen. - Vaihtoehtoisten pelastustoiminnan menetelmien kehittäminen ja tarvittaessa käyttöönotto.	2024–2025 2024–2025	ei vaikutusta ks. 4.2.2.3	ei vaikutusta ei vaikutusta	oto oto
Kohta 4.4.2 - Selvitystyö alueen vapaaehtoistoimijoista ja heidän edellytyksistä osallistua pelastustoimintaan. Kartoituksen perusteella tarvittavat yhteistyösopimukset ja hälytysyhteydet.	2024–2025	ei vaikutusta	ei vaikutusta	oto
Kohta 4.4.3 - Terveystarkastuksia ja ennalta ehkäiseviä palveluita koskevien kehittämistarpeiden kartoitus/arviointi.	2024–2025	ei vaikutusta	ei vaikutusta	oto

Kehittämis- tavoite	Toteuttamis- aikataulu (vuosi)	Lisäys käyttötalous- arvioon (t€)	Investointi- tarve (t€)	HTV- vaikutus
Kohta 4.4.4 - Sopimushenkilöstön perus- ja ylläpitokoulutuksen jatkuvuuden varmistaminen sekä kurssinjohtaja- ja erityisosaajajärjestelmän kehittäminen. - Koulutustoiminnan yhtenäistäminen HVA-uudistusta edeltävältä ajalta. - Koulutustoiminnan kustannustehokkuuden ja vaikuttavuuden optimointi paloasemakohtaisten tarpeiden mukaisesti.	2024–2025 2024–2025 2024–2025	ei vaikutusta ei vaikutusta ei vaikutusta	ei vaikutusta ei vaikutusta ei vaikutusta	oto oto oto
Kohta 4.5.2 - YTA:een pelastuslaitosten valmius- ja evakuointisuunnitelmien yhteensovittaminen.	2024–2025	ei vaikutusta	ei vaikutusta	oto
Kohta 4.5.4 - Valmiussuunnitelman mukaisten henkilövarausten kattavuutta on pyrittävä kasvattamaan palvelutasopäätöskauden aikana	2024–2025	ei vaikutusta	ei vaikutusta	oto
Kohta 4.5.5 - Väestönsuojeluun liittyvien koulutussuunnitelmien sisällön sekä väestönsuojeluun liittyvien perehdytyskäytäntöjen täsmentäminen.	2024–2025	ei vaikutusta	ei vaikutusta	oto